

Projekt na zřízení domova pro seniory v mikroregionu Hornolidečsko

Bc. Marie Zádrapová

Diplomová práce
2017



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Marie Zádrapová**
Osobní číslo: **M15611**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Projekt na zřízení domova pro seniory v mikroregionu
Hornolidečsko**

Zásady pro vypracování:

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Popište legislativní rámec sociálních služeb a podmínky jejich plánování.
- Zjistěte současné právní formy nestátních neziskových organizací.

II. Praktická část

- Charakterizujte mikroregion Hornolidečsko a změny v jeho demografickém vývoji.
- Na základě kvalitativního výzkumu zpracujte analýzu aktuálního stavu a požadavků sociálních služeb v mikroregionu Hornolidečsko.
- Navrhněte projekt na zřízení a financování domova pro seniory.

Závěr

Rozsah diplomové práce: cca 70
Rozsah příloh:
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

BRYSON, John M. Strategic planning for public and nonprofit organizations: A guide to strengthening and sustaining organizational achievement. 4th ed. San Francisco, CA: Jossey-Bass, 2011, 547 s. ISBN 978-1-118-04993-8.
MONETTE, Duane R., Thomas J. SULLIVAN and Cornell R. DEJONG. Applied social research: a tool for the human services. 9th ed. Belmont: Cengage Learning, 2013, 592 s. ISBN 978-1-2856-0572-2.
REKTOŘÍK, Jaroslav et al. Organizace neziskového sektoru, základy ekonomiky, teorie a řízení. 2. vyd. Praha: Ekopress, 2007, 187 s. ISBN 978-80-86929-25-5.
ŠEDIVÝ, Marek a Olga MEDLÍKOVÁ. Úspěšná nezisková organizace. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011, 155 s. ISBN 978-80-247-4041-6.
Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Libor Šnědar, Ph.D.**
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání diplomové práce: **15. prosince 2016**
Termín odevzdání diplomové práce: **18. dubna 2017**

Ve Zlíně dne 15. prosince 2016

doc. Ing. David Tuček, Ph.D.
děkan



RNDr. Pavel Bednář, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

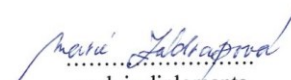
- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byla jsem seznámena s tím, že na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užit své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen přípouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 10. 4. 2017

Jméno a příjmení: Bc. Marie Zádřapová


.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Cílem této diplomové práce je představit výzkum zaměřený na potřebu sociálního zařízení v mikroregionu Hornolidečsko. Práce se zabývá současnou legislativou v sociální oblasti a interpretuje formy veřejnoprávních i nestátních neziskových organizací. V rámci řešení tématu byl použit kvalitativní výzkum provedený metodou polostrukturovaných rozhovorů. Získaná data z rozhovorů a sekundárních dokumentů byla zpracována pomocí analýzy. Na základě výsledků z výzkumného šetření byl v práci navržen projekt na zřízení sociálního zařízení pobytového typu. Výsledky diplomové práce umožňují založit a provozovat nestátní neziskovou organizaci v právní formě zapsaný ústav v mikroregionu Hornolidečsko. Přínosem této práce je možnost realizace domova pro seniory podle vytvořeného projektu i v jiných obcích či mikroregionech v České republice.

Klíčová slova: domov pro seniory, kvalitativní výzkum, mikroregion, nestátní nezisková organizace, sociální služby, zapsaný ústav

ABSTRACT

The aim of this diploma thesis is to introduce the research focused on the need of a senior housing facility in the Hornolidečsko microregion. The thesis deals with the current legislation in the social field and interprets the forms of public entities as well as non-profit non-governmental organizations. In terms of solving the problem, the qualitative research was used and it was carried out using semi-structured interviews. The data obtained from the interviews and secondary documents were analyzed. On the basis of the research results, a project to establish a senior housing facility with assisted living was introduced. The results of the thesis provide guidance when establishing and running a non-profit non-governmental organization in the legal form of registered association in the Hornolidečsko microregion. The benefit of this thesis is an option to establish a senior housing facility according to the introduced project also in other municipalities or microregions in the Czech Republic.

Keywords: senior housing facility, qualitative research, microregion, non-profit non-governmental organization, social services, registered association

Ráda bych na tomto místě poděkovala panu JUDr. Liboru Šnédarovi, Ph.D., za vstřícnou a tvůrčí spolupráci, připomínky a vedení při tvorbě diplomové práce.

Velmi děkuji také manželovi a dětem za jejich podporu, trpělivost a pomoc po celou dobu mého studia.

OBSAH

ÚVOD.....	8
CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 LEGISLATIVA SOCIÁLNÍCH SLUŽEB.....	12
1.1 ZÁKLADNÍ POJMY	12
1.2 PŘÍSPĚVEK NA PÉČI.....	14
1.3 PODMÍNKY POSKYTOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB	16
1.3.1 Druhy sociálních služeb	16
1.3.2 Formy sociálních služeb.....	18
1.3.3 Registrace sociálních služeb	18
1.3.4 Personální zajištění sociálních služeb	19
1.3.5 Standardy kvality poskytovaných sociálních služeb.....	20
1.3.6 Financování sociálních služeb.....	22
1.3.7 Zřizovatelé a poskytovatelé sociálních služeb	23
1.4 PLÁNOVÁNÍ ROZVOJE SOCIÁLNÍCH SLUŽEB	24
1.4.1 Komunitní plánování sociálních služeb	24
1.4.2 Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb	26
2 NEZISKOVÉ ORGANIZACE.....	28
2.1 ČLENĚNÍ NÁRODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ.....	28
2.2 NEZISKOVÝ SEKTOR	30
2.2.1 Kritéria členění neziskových organizací	31
2.2.2 Typologie neziskových organizací.....	32
3 NEZISKOVÉ VEŘEJNOPRÁVNÍ ORGANIZACE	34
3.1 ORGANIZAČNÍ SLOŽKY	34
3.2 ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVNÉ CELKY – KRAJE, OBCE.....	34
3.3 PŘÍSPĚVKOVÉ ORGANIZACE.....	35
4 NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE	37
4.1 VYMEZENÍ NESTÁTNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ Z HLEDISKA STÁTNÍ POLITIKY	39
4.1.1 Spolek.....	41
4.1.2 Nadace.....	42
4.1.3 Nadační fond	42
4.1.4 Obecně prospěšné společnosti.....	43
4.1.5 Ústav	43
4.1.6 Evidované právnické osoby (účelová zařízení církví)	44
4.1.7 Lidské zdroje v nestátních neziskových organizacích	45
4.1.8 Financování nestátních neziskových organizací	46
II PRAKTICKÁ ČÁST	48
5 ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU SOCIÁLNÍCH ZAŘÍZENÍ V MIKROREGIONU HORNOLIDEČSKO	49

5.1	VYMEZENÍ MIKROREGIONU HORNOLIDEČSKO	50
5.2	SPOLEČNÁ AKTIVITA OBCÍ V MIKROREGIONU	50
5.3	DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ	52
5.4	PODMÍNKY ŽIVOTA V OBCÍCH	54
6	KVALITATIVNÍ VÝZKUM.....	55
6.1	POSTUP A ZVOLENÉ METODY VÝZKUMU	55
6.1.1	Zdůvodnění výběru kvalitativního výzkumu	55
6.1.2	Cíle, výzkumný záměr a metodologické zpracování	56
6.1.3	Semistrukturované (polostrukturované) rozhovory	57
6.1.4	Metody pro získání dat	59
6.1.5	Respondenti výzkumu	60
6.2	ANALÝZA ROZHovorŮ A DOKUMENTŮ	61
6.2.1	První výzkumná otázka	62
6.2.2	Druhá výzkumná otázka	65
6.2.3	Třetí výzkumná otázka	70
6.3	MOŽNOSTI REALIZACE PROJEKTU	73
7	NÁVRH PROJEKTU K ZALOŽENÍ DOMOVA PRO SENIORY	75
7.1	DŮVODY POTŘEBNOSTI PROJEKTU	75
7.2	POSÁNÍ A CÍL ÚSTAVU	76
7.3	POSTUP PŘI ZALOŽENÍ ZAPSANÉHO ÚSTAVU	77
7.3.1	Zakladatelská listina	78
7.3.2	Registrace zapsaného ústavu	79
7.3.3	Statutární orgán	81
7.3.4	Správní rada	81
7.3.5	Dozorčí rada	81
7.3.6	Organizační struktura domova pro seniory	81
7.3.7	Personální zajištění služby	82
7.4	ZAJIŠTĚNÍ ZDRAVOTNÍCH SLUŽEB	83
7.5	ÚHRADA NÁKLADŮ ZA POSKYTOVÁNÍ SOCIÁLNÍ PÉČE	84
7.6	FINANCOVÁNÍ PROJEKTU	85
7.7	ČASOVÝ HARMONOGRAM REALIZACE	87
	ZÁVĚR	88
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	89
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	97
	SEZNAM OBRÁZKŮ	98
	SEZNAM TABULEK	99
	SEZNAM PŘÍLOH	100

ÚVOD

Předkládaná diplomová práce reaguje na aktuální demografický vývoj obyvatelstva, podle kterého neustále narůstá počet osob seniorského věku. Všeobecně je období stárnutí a stáří pojímáno s obavami a negativním očekáváním do budoucna. Strach z fyziologického průběhu stárnutí, omezených kontaktů s okolním prostředím či obavy z osamocení a nesoběstačnosti jsou v daném věku jistě opodstatněné. Bohužel není možné zajistit všem seniorům možnost strávit poslední roky svého života v rodinném kruhu především v případech, kdy jsou odkázáni na pomoc svých nejbližších. I osamocení občané v důchodovém věku mají právo na projevení podpory a respektu vůči své osobě. Mnohdy ji očekávají od prostředí svého obydlí, tedy vesnice či města, ve kterém prožívali značnou část svého života.

Nabídka sociálních služeb v blízkém okolí stárnoucího občana mu dává možnost setrvat ve vlastním přirozeném prostředí. Z jakýchkoliv příčin může dojít k situaci, kdy senior již nemůže pobývat ve svém bytě či v rodinném domě. Na tuto reálnou možnost reaguje výzkum v diplomové práci. Klade si za cíl zanalyzovat možnosti a potřeby sociální pomoci pro cílovou skupinu seniorů v oblasti Hornolidečska.

V teoretické části diplomové práce je zpravována současná právní úprava sociálních služeb, jejíž součástí jsou základní pojmy týkající se sociální oblasti, formy příspěvku na péči, dále podmínky, za kterých jsou sociální služby poskytovány, a celková legislativa provádějící plánování jejich rozvoje. Druhá kapitola nastiňuje rozdělení neziskových organizací v České republice. Třetí a čtvrtá kapitola seznamují čtenáře se základním rozdělením veřejnoprávních a nestátních neziskových organizací a s uvedením konkrétních organizací, které k danému typu patří.

Praktická část analyzuje současný stav sociálních zařízení v mikroregionu Hornolidečsko. Kvalitativní výzkum v šesté kapitole uvádí důvody a postupy zvolené metody. Dále podrobně zpracovává analýzu semistrukturovaných rozhovorů a dokumentů. Z provedené analýzy je v závěru každé části shrnutí dostupných informací.

Návrh na založení domova pro seniory obsahuje projektová část diplomové práce. Sedmá kapitola se věnuje postupu při založení zapsaného ústavu, finanční stránce projektu a časovému harmonogramu samotné realizace.

CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Hlavní cíle práce

Diplomová práce si stanoví za cíl pomocí empirického šetření zjistit nedostatky v oblasti sociálních služeb v mikroregionu Hornolidečsko. Dle zjištěných skutečností navrhnout projekt, podle kterého vznikne domov pro seniory. Výsledná data mohou ihned posloužit jako praktická příručka při založení sociálního zařízení neziskové typu obcím mikroregionu.

Metody použité při zpracování práce

Literární rešerše

Cílem literární rešerše je podle Jersákové vytvoření kritického přehledu současných znalostí o nějakém konkrétním tématu. Teoretická část práce je tedy zaměřena na legislativní oblast týkající se sociálních služeb, lokalizaci neziskových organizací v rámci národního hospodářství a konkrétní příklady organizací patřící do státního neziskového sektoru a do nestátního neziskového sektoru. Jersáková dále uvádí, že základním cílem literární rešerše je poskytnout aktuální přehled současné literatury o daném tématu a nabídnout podklady vhodné pro vyhodnocení a odůvodnění navrženého budoucího výzkumu, kterým je v případě této diplomové práce projet na zřízení domova pro seniory v mikroregionu Hornolidečsko.

Kvalitativní výzkum

Na rozdíl od kvantitativního výzkumu, při kterém jsou získávána data od mnoha jedinců nebo v mnoha objektech výzkumu formou statistického šetření, jde u kvalitativního výzkumu o hlubší porozumění vybranému případu, určitému sociálnímu nebo individuálnímu problému. Nejde o hledání jednoduché pravdy, nýbrž jsou uznávány složitosti zkoumaného případu a cílem je danému tématu do hloubky porozumět. Obvykle se pracuje s malým počtem jedinců, samotný výzkum však přináší velký objem dat (Hendl, 2006, s. 12). Pro zjišťování potřeb sociálních služeb, zvláště pobytového typu v mikroregionu Hornolidečsko, byly provedeny v rámci kvalitativního výzkumu semistrukturované rozhovory, které byly podrobeny obsahové analýze. Stejný postup byl proveden i se sekundárními dokumenty, u kterých byla provedena analýza významová.

Analýza a syntéza

Při vysvětlení kvalitativního výzkumu Olecká a Ivanová (2010, s. 40) uvádějí, že „celý kvalitativní výzkum je ve své podstatě analýza obsahu. Každý rozhovor přepisujeme do podoby textu, který posléze analyzujeme. Analýza obsahu se tak stává základní technikou celého výzkumného procesu.“ Dále uvádějí, že informace z dokumentů jsou získávány na základě analýzy významu. Výzkumník pracuje již se sekundárním materiálem, při jehož zpracování může docházet k jistým zkreslením, protože celá situace, za které dokument vznikl, nemusí být přesně pochopena.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 LEGISLATIVA SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Stát má ve sféře sociálních služeb klíčovou a nezastupitelnou roli, která vyplývá z podstaty sociálního státu. Sociální stát je způsob sociální politiky typický pro demokratické uskupe- ní společnosti s relativně vyspělou tržní ekonomikou. Posláním sociálního státu je pomoci udržet společensky přijatelný životní standard občanů daného území, zajistit určitou úro- veň veřejných sociálních služeb a garantovat i určitý standard sociálního občanství a snažit se o vytváření sociálně ekonomické rovnováhy. Sociální stát je aktivní odpovědí na pro- blémy, které řeší moderní stát a společnost. Jediný možný způsob řešení sociálních pro- blému je zásah státu. Zásadním požadavkem a předpokladem pomoci sociálního státu je, že forma a rozsah pomoci musí zachovávat lidskou důstojnost osob, kterým je služba posky- tována (Molek, 2009).

V nepříznivé sociální situaci má každá fyzická osoba dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociál- ních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon č. 108/2006 Sb.) nárok na po- moc a podporu prostřednictvím sociálních služeb a příspěvku na péči.

1.1 Základní pojmy

Používané pojmy z oblasti sociálních služeb, které blíže specifikuje § 3 zákona č. 108/2006 Sb.

Sociální služba

Pod pojmem sociální služba rozumíme soubor činností zajišťující pomoc a podporu oso- bám, jejichž hlavní smysl je sociální začlenění nebo prevence sociálního vyloučení. Jak uvádí Matoušek (2007, s. 9) „sociální služby se částečně překrývají s širší kategorií veřej- ných služeb. Veřejné služby jsou služby poskytované v zájmu veřejnosti. Na rozdíl od slu- žeb komerčních jsou financovány z veřejných rozpočtů, jsou podrobněji definovány legis- lativou než jiné služby a díky tomu jsou více závislé na politickém rozhodování státu, krajů a obcí. Sociální služba však může být poskytována i jako služba komerční, a to na základě obchodního kontraktu mezi poskytovatelem a uživatelem.“

Nepříznivá sociální situace

Jedná se o oslabení či ztrátu schopnosti řešit vzniklé životní situace. Důvodem může být vysoký věk, nepříznivý zdravotní stav, krizová sociální situace, životní návyky, ale také

způsob života vedoucího ke konfliktu se společností nebo např. sociálně znevýhodňující prostředí.

Dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav

Zdravotní stav omezující funkční schopnosti potřebné pro zvládnání základních životních potřeb. Dle lékařského posouzení musí tento stav trvat déle než jeden rok.

Přirozené sociální prostředí

Jedná se o sociální vztahy mezi rodinnými příslušníky, o domácnost osoby a sociální vazby k osobám sdílejícím společnou domácnost včetně míst, kde tyto osoby pracují, vzdělávají se a realizují každodenní sociální aktivity.

Proces sociálního začleňování

Průběh činností, napomáhající sociálně vyloučeným osobám nebo osobám, které jsou ohroženy sociálním vyloučením žít běžným způsobem života. Proces umožňuje ohroženým osobám dosáhnout příležitostí a možností, jež napomáhají k zapojení do ekonomického, sociálního a kulturního života.

Sociální vyloučení

V důsledku nepříznivé sociální situace jsou některé osoby vyčleněny mimo běžný život společnosti bez možnosti se do něj opět zapojit.

Zdravotní postižení

Tělesné, mentální, duševní, smyslové nebo kombinované postižení, které činí nebo může činit osobu závislou na pomoci druhého.

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb

Strategický dokument schválený obcí nebo krajem na dobu tří let. Stává se výsledkem aktivního zjišťování potřeb občanů na jejich území a vyhledáváním možností k uspokojování těchto potřeb s využitím dostupných zdrojů. Obsahem bývá souhrn a výsledky podkladových analýz a dat, popis postupu zpracování plánu. Součástí tvoří i vymezení spolupráce s poskytovateli sociálních služeb, obcemi a osobami, kterým jsou sociální služby poskytovány. Dále zahrnuje popis a analýzu dostupných zdrojů a potřeb osob, kterým jsou sociální služby určeny. Střednědobý plán zahrnuje i ekonomické vyhodnocení, strategii zajišťování sociálních služeb a jejich rozvoj. Dále obsahuje popis budoucího žádoucího stavu a způsob jak bude tento stav zajištěn. Najdeme zde také povinnosti zúčastněných subjektů, sledování

a hodnocení plnění plánu, způsoby změny v poskytování sociálních služeb včetně způsobu zajištění sítě sociálních služeb na území kraje. Plán může být doplněn akčními plány, které vychází ze střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb a jsou zpracovány na období jednoho roku.

Sít' sociálních služeb

Tvoří střednědobý plán rozvoje sociálních služeb kraje a jedná se o souhrn sociálních služeb, které řeší nepříznivou sociální situaci osob na území kraje v souladu se zjištěnými potřebami oslovených osob. Jak uvádí zákon č. 108/2006 Sb., musí být tyto služby nabízeny v dostatečné kapacitě, náležité kvalitě a s odpovídající místní dostupností.

1.2 Příspěvek na péči

Osobám závislým na pomoci jiné fyzické osoby je vyplácen příspěvek na péči (dále jen příspěvek). Zákon č. 108/2006 Sb. uvádí, že výše příspěvku je hrazena ze státního rozpočtu. Stát se tak podílí na zajištění sociálních služeb v situacích, kdy je nutné zvládat základní životní potřeby osob. Dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav se stává důvodem k přiznání nároku na příspěvek osobě, která potřebuje pomoc jiné fyzické osoby při zvládnání základních životních potřeb. Pomoc může poskytovat i osoba blízká nebo asistent sociální péče či poskytovatel sociálních služeb, který musí být zapsán v registru poskytovatelů sociálních služeb, dále to může být dětský domov nebo speciální lůžkové zdravotnické zařízení hospicového typu. Osoby mladší jednoho roku nemají na příspěvek nárok. Rozhodnutí o příspěvku vydává krajská pobočka Úřadu práce občanům České republiky (dále jen ČR) a také občanům států Evropské unie za podmínky, že jsou hlášeni k pobytu na území České republiky déle než tři měsíce.

Osoba se považuje za závislou na pomoci jiné fyzické osoby podle stupně závislosti. Zařazení do stupně závislosti ovlivňují schopnosti posuzované osoby zvládat základní životní potřeby a je hodnoceno v přirozeném sociálním prostředí a s ohledem na věk žadatele. Zákon o sociálních službách rozděluje závislosti do čtyř stupňů.

I. Stupeň (lehká závislost)

Občan starší 18 let není schopen z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu zvládat tři nebo čtyři základní životní potřeby, u mladších osob pod 18 let je hranice závislosti neschopnost zvládnout tři základní životní potřeby.

II. Stupeň (středně těžká závislost)

Osoba starší 18 let z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není schopna zvládnout pět nebo šest základních životních potřeb, u mladších osob je podmínkou nezvládnutí čtyř nebo pěti potřeb.

III. Stupeň (těžká závislost)

Osoba starší 18 let z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nezvládne sedm nebo osm základních životních potřeb, u osob pod 18 let je závislost definována neschopností vykonávat šest nebo sedm základních životních potřeb.

IV. Stupeň (úplná závislost)

Osoba starší nad 18 let věku je přiřazena do IV. stupně závislosti při neschopnosti zvládat devět nebo deset základních životních potřeb a vyžaduje každodenní pomoc, dohled či péči jiné osoby. U mladších občanů je podmínkou přiřazení k tomuto stupni neschopnost zvládnout osm nebo devět potřeb.

Stupeň závislosti je hodnocen podle míry sebeobsluhy a soběstačnosti žadatele příspěvku o péči. Posuzuje se schopnost zvládnout deset základních životních potřeb, kterými jsou:

- mobilita - za schopnost ji zvládat se považuje stav, kdy posuzovaná osoba zvládá vstávání a usedání, pohyb chůzí krok za krokem i s případnými přerušovanými zastávkami. Zvládnutí několika schodů a přeprava v dopravních prostředcích jako pasažér,
- orientace - její zvládnutí znamená, že žadatel je schopen poznávat a rozeznávat zrakem a sluchem, mít přiměřené duševní kompetence, orientovat se časem, místem a osobou. Přiměřeně reagovat a orientovat se v obvyklém prostředí a běžných situacích,
- komunikace - je schopnost mluvenou řečí a psanou zprávou se dorozumět a porozumět,
- stravování - schopnost zvládnout tuto základní životní potřebu je považován stav, kdy si osoba dokáže vybrat hotový nápoj či potraviny ke konzumaci, nápoj si nalít, naporcovat stravu, najíst se, napít a dokázat dodržet stanovený dietní režim,
- oblékání a obouvání - zvládnutí této potřeby vyžaduje schopnost si vybrat přiměřené oblečení a obutí, dále obléknout se a obouvat se, svlékat a vyzouvat,

- tělesná hygiena - za schopnost zvládnutí této potřeby je považován stav, kdy je osoba schopna použít hygienické zařízení, umýt se a jednotlivé části těla poté osušit, učesat se, provést ústní hygienu a oholit se,
- výkon fyziologické potřeby - žadatel je schopen používat WC, vyprázdnit se, provést očistu a používat hygienické pomůcky,
- péče o zdraví - základní potřeba, při které dokáže osoba dodržovat stanovený léčebný režim, provádět stanovená léčebná a ošetrovatelská opatření a zároveň i používat potřebné léky či pomůcky,
- osobní aktivity - osoba je schopna si stanovit a dodržet denní režim, zapojit se do aktivit obvyklých svému věku a prostředí,
- péče o domácnost - za schopnost zvládat tuto základní životní potřebu je považován stav, kdy žadatel dokáže nakládat s penězi, zajistit si běžný nákup, ovládat běžné domácí spotřebiče, zajistit si jednoduché teplé jídlo a nápoj či zvládnout jednoduché domácí práce, ke kterým patří mytí nádobí a udržování pořádku (Pevná a Petruželka, 2014, s. 16-17).

1.3 Podmínky poskytování sociálních služeb

Základní pravidla, jimiž se řídí fungování sociálních služeb, jsou uvedena ve výše uvedeném zákoně č. 108/2006 Sb. a dále ve vyhlášce č. 505/2006 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zmíněného zákona o sociálních službách.

1.3.1 Druhy sociálních služeb

a) Sociální poradenství

Lze dále členit na základní sociální poradenství. To mají povinnost všichni poskytovatelé sociálních služeb a musí ho zajistit bez ohledu na to, kdo je o pomoc či radu požádá (informace o řešení nepříznivé sociální situace, možnosti výběru druhu sociálních služeb a formách sociální pomoci či o právech a povinnostech). Odborné sociální poradenství poskytují specializované poradny, které se rozčleňují buď podle cílové skupiny (senioři, cizinci, osoby se zdravotním postižením apod.), nebo dle nějakého jevu (např. domácí násilí a jeho problematika).

b) Služby sociální péče

Jejich hlavní zaměření je pomoc lidem zajistit fyzickou a psychickou soběstačnost. Výše uvedený příspěvek na péči (viz kapitola 1.2) je možností, jak zajistit poskyto-

vání těchto služeb. Podle konkrétní náplně poskytovaných pečovatelských služeb lze služby sociální péče dále členit na:

- osobní asistenci,
- pečovatelskou službu,
- tísňovou péči,
- průvodcovskou a předčitatelskou službu,
- podporu samostatného bydlení,
- odlehčovací služby (respitní péče),
- centra denních služeb,
- denní stacionáře,
- týdenní stacionáře,
- domovy pro osoby se zdravotním postižením,
- domovy pro seniory,
- domovy se zvláštním režimem,
- chráněné bydlení,
- sociální služby ve zdravotnických zřízeních ústavní péče.

c) Služby sociální prevence

Zaměřují se na jevy a situace, které mohou být důvodem k sociálnímu vyloučení, ale přitom nejsou způsobeny neschopností pečovat o sebe z důvodu zdravotního stavu či věku. Hlavním zaměřením je oblast tzv. sociálně negativních jevů, mezi ně patří např. bezdomovectví, zneužívání návykových látek, kriminalita, krize v rodině apod. Služby sociální prevence se člení, podle jejich specifické náplně na:

- ranou péči,
- telefonickou krizovou pomoc,
- tlumočnické služby,
- azylové domy,
- domovy na půl cesty,
- kontaktní centra,
- krizovou pomoc,
- nízkoprahová centra,
- nízkoprahová zařízení pro děti a mládež,

- noclehárny,
- služby následné péče,
- sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi,
- sociálně aktivizační služby pro osoby se zdravotním postižením a seniory,
- sociálně terapeutické dílny,
- terapeutické komunity,
- terénní programy,
- sociální rehabilitaci.

1.3.2 Formy sociálních služeb

Pobytové služby

Jak uvádí Pevná a Petrželka (2014) jsou spojené s ubytováním v zařízeních sociálních služeb, např. sociální služby poskytované v týdenních stacionářích, domovech pro seniory, chráněném bydlení nebo ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče.

Ambulantní služby

Příjemce služby osobně dochází nebo je doprovázen či dopravován do zařízení sociálních služeb, součástí této služby není ubytování. Patří zde např. centrum denních služeb nebo denní stacionář.

Terénní služby

Služba je poskytována v přirozeném sociálním prostředí osob, které se dostaly do nepříznivé sociální situace. Do terénních služeb patří osobní asistence, tísňová péče či telefonická krizová pomoc.

Pečovatelskou službu nebo ranou péči lze poskytovat jak terénní formou, tak i ambulantní. Všechny tři formy služeb pobytovou, ambulantní i terénní nabízejí poskytovatelé služeb osobám, které mají zájem o odlehčovací služby či krizovou pomoc.

1.3.3 Registrace sociálních služeb

Základní podmínkou pro poskytování sociálních služeb dle § 78 zákona č. 108/2006 Sb. je získat oprávnění, jež vzniká rozhodnutím o registraci. Proces registrace sociálních služeb se řídí zákonem č. 500/2004 Sb. správním řádem České republiky. Právnícké a fyzické osoby jsou poté zařazeny do registru sociálních služeb. Do registru nespádají fyzické osoby poskytující sociální služby v režimu nepodnikatelském.

Jak dále uvádí Pevná a Petrželka (2014), o registraci rozhoduje příslušný krajský úřad dle trvalého nebo hlášeného pobytu fyzické osoby a sídla právnické osoby. Podmínkou registrace je:

- podání písemné žádosti,
- bezúhonnost a odborná způsobilost pracovníků sociální služby,
- zajištění hygienických podmínek pro poskytování sociálních služeb,
- vlastnické nebo jiné právo žadatele k objektu či prostorám pro poskytování sociálních služeb
- na majetek žadatele nesmí být vyhlášen konkurs.

Splněním daných podmínek získá žadatel rozhodnutí o registraci a je zařazen do registru poskytovatelů sociálních služeb. Nejpozději do patnácti dnů je poskytovatel povinen oznamovat jakékoliv změny týkající se registrovaných údajů, např. personální změny v rámci zajištění služby, změny v místě poskytování služby apod. Registr poskytovatelů sociálních služeb je veden v listinné i elektronické podobě. Údaje z něj tvoří základ pro informační systém o sociálních službách provozovaný na internetových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí. Vyhledat jakoukoliv sociální službu si může každý občan zadáním příslušných kritérií, jimiž mohou být cílová skupina nebo místo poskytování služby.

1.3.4 Personální zajištění sociálních služeb

Historicky poprvé je legislativně definováno, kdo je sociální pracovník a jaké jsou jeho kompetence. Zákon č. 108/2006 Sb. mimo jiné vymezuje předpoklady a povinnosti pracovníka v sociálních službách, sociálního pracovníka i vedoucího pracovníka v sociálních službách. Pedagogičtí a zdravotničtí pracovníci se řídí rezortními předpisy, tedy pedagogickými a zdravotnickými předpisy. Zde se projevuje roztržičnost sociální sféry. Odpovědnost celé řady ministerstev za dílčí sociální sféry komplikuje poskytování sociálních služeb v každodenní praxi. Profese v sociálních službách jsou definovány s důrazem na činnosti, které vykonávají (Pevná a Petrželka, 2014, s. 8).

Zaměstnanci pracující v sociálních službách se musí podle Monetta et al. (2013) často vypořádat s problémem dvojího pohledu na nepříznivou sociální situaci osoby, jimž poskytují službu. Např. u otázek ohledně potratu, užívání alkoholu nebo domácího násilí mohou jeho

osobní hodnoty být v rozporu s názory komunity, se kterou pracuje. V praxi by se měl tedy rozhodovat objektivně s cílem postupovat účinně a užitečně dle daných platných předpisů.

Sociální pracovník

Zabezpečuje sociální agendu a řešení sociálně právních problémů v zařízeních poskytujících služby sociální péče, vykonává sociální šetření, odbornou činnost v zařízeních poskytujících služby sociální prevence apod. Předpokladem pro výkon dané profese je způsobilost k právním úkonům, bezúhonnost, zdravotní způsobilost a odborná způsobilost, která je vymezena konkrétními studijními obory vysokoškolského nebo vyššího odborného vzdělání. Pokud má žadatel o práci ukončené vysokoškolské vzdělání v jiném oboru, zákon umožňuje přijmout pracovníka za podmínek, že absolvoval akreditovaný vzdělávací program s rozsahem minimálně 200 hodin a prokáže se pětiletou praxí v oboru.

Pracovník v sociálních službách

Jeho kompetence jsou omezené a část z nich může vykonávat pouze pod vedením sociálního pracovníka. Vykonává např. přímou obslužnou péči o soby v ambulantních nebo pobytových zařízeních, základní výchovnou nepedagogickou činnost nebo pečovatelskou činnost v domácnosti osoby, které je služba poskytována. Požadavek na vzdělání, dle § 116 zákona č. 108/2006 Sb. je dosažené základní nebo středoškolské a dále absolvovaný kvalifikační kurz. I u pracovníka v sociálních službách musí být naplněn požadavek na způsobilost k právním úkonům, bezúhonnost a zdravotní způsobilost.

Povinnost odborné způsobilosti, včetně kvalifikačních vzdělávacích programů patří do kategorie tzv. formálního vzdělávání. Druhou složkou je oblast dalšího vzdělávání pracovníků v sociálních službách, kterou zákon č. 108/2006 Sb. stanoví na 24 hodin ročně. Realizaci dalšího vzdělávání může na základě akreditace vzdělávacích zařízení a vzdělávacích programů udělovat Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky (dále jen MPSV) a to vysokým školám, vyšším odborným školám nebo zařízením, které mohou být i nestátní neziskové organizace.

1.3.5 Standardy kvality poskytovaných sociálních služeb

Podle Matouška (2003) jsou základem pro definování standardů kvality poskytovaných sociálních služeb, zákonem ustanovené povinnosti poskytovatelů v § 88 a § 89 zákona č. 108/2006 Sb. Dále v příloze č. 2 vyhlášky č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá

ustanovení zákona o sociálních službách, jsou uvedena upřesňující kritéria standardů kvality.

Matoušek (2003) dále definuje kvalitu péče jako péči poskytovanou komukoli a kdykoli, co nejméně závislou na ceně a natolik pružnou, aby zvládala reagovat na změny, týkající se potřeb klienta. Obecně lze říct, že standardy kvality podle zákona o sociálních službách shrnují představu o tom, jak má vypadat kvalitní poskytování sociálních služeb. Jedná se o soubor měřitelných a ověřitelných kritérií, které definují minimální úroveň sociálních služeb na území České republiky. Standardů kvality je celkem patnáct a rozdělují se do tří oblastí. Nejdůležitější oblasti jsou procedurální standardy, které stanovují, jak má poskytování služby vypadat (vztah mezi poskytovatelem a žadatelem služby), dále oblasti personálního a provozního zabezpečení.

Procedurální standardy

1. Cíle a způsoby poskytování sociálních služeb – povinnost definovat cíle, poslání a zásady poskytování služby a na jakou cílovou skupinu se zaměřuje.
2. Ochrana práv osob - ochrana základních lidských práv a svobod.
3. Jednání se zájemcem o službu - srozumitelně informovat o možnostech a podmínkách poskytování sociálních služeb, projednání požadavků a očekávání žadatele.
4. Smlouva o poskytování sociálních služeb – osoba, které je služba poskytována, musí rozumět obsahu a účelu smlouvy, prvořadý je osobní cíl, možnosti a přání žadatele.
5. Individuální plánování sociální služby – základem je jednání se zájemcem, zjišťování jeho potřeb a cílů a průběžné hodnocení naplňování cílů poskytovatelem.
6. Dokumentace o poskytování sociální služby – pravidla pro zpracování, vedení a evidenci dokumentace za účelem ochrany práv klientů.
7. Stížnosti na kvalitu nebo způsob poskytování sociální služby – poskytovatel zpracuje pravidla pro podání a vyřizování stížností na kvalitu a informuje klienty.
8. Návaznost poskytované služby na další dostupné zdroje – podpora udržování kontaktů a vztahů klientů s přirozeným sociálním prostředím.

Personální standardy

9. Personální a organizační zajištění sociální služby – stanovení povinné organizační struktury zaměstnanců, jejich práv, povinností a kvalifikačních požadavků.

10. Profesionální rozvoj zaměstnanců – nastavení metodiky hodnocení zaměstnanců, jejich finanční i morální oceňování a způsob výměny informací.

Provozní standardy

11. Místní a časová dostupnost poskytované služby – pro využití služby je zásadní zvolené místo a čas poskytování, které se odvíjí podle typu služby či cílové skupiny.
12. Informovanost o poskytované sociální službě - soubor informací o poskytované službě ve srozumitelné formě pro okruh lidí, kteří službu budou využívat.
13. Prostředí a podmínky – služba zajišťuje odpovídající materiální, technické a hygienické podmínky.
14. Nouzové a havarijní situace – poskytovatel musí písemně zpracovat postupy při řešení nouzových a havarijních situací, informovat personál i uživatele služeb.
15. Zvyšování kvality sociálních služeb – průběžná kontrola a hodnocení poslání, cílů a zásad sociálních služeb, osobních cílů jednotlivých klientů a jejich spokojenost (Pevná a Petrželka, 2014, s. 10-12).

Splnění kvality poskytovaných sociálních služeb na základě stanovených standardů kvality, kontrola naplňování registračních podmínek a systematické ověřování a hodnocení postupů a metod užívaných při poskytování sociálních služeb je úkolem inspekce sociálních služeb. Povinnost provádět inspekci ukládá zákon č. 108/2006 Sb. a provádí ji MPSV.

1.3.6 Financování sociálních služeb

Financování sociálních služeb v ČR má podle Molka (2009, s. 21) charakter vícezdrojového financování. Finanční zdroje jsou tak závislé na řadě faktorů souvisejících se samotnou službou (produktem) a také s jejím poskytovatelem (právní formou organizace poskytující sociální služby). Za zdroje příjmů jsou považovány:

- dotace ze státního rozpočtu,
- dotace z rozpočtů obcí, měst a regionů,
- prostředky z programu Evropských společenství,
- příspěvky zřizovatelů,
- úhrady od klientů - příjemců služeb (některé služby jsou bezplatné, u ostatních jejich maximální výši stanovuje vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádí zákon o sociálních službách,
- úhrady z veřejného zdravotního pojištění,

- dary,
- vedlejší hospodářská a mimořádná činnost (výroba stravy, praní prádla, prodej výrobků).

Příkladem může být financování pobytových sociálních služeb, které je založeno na třech hlavních zdrojích. Jsou jimi platby uživatelů sociálních služeb, státní dotace a platby z veřejného zdravotního pojištění. Dominantní finanční zdroj úhrady od uživatelů je však právně limitován zákonem č. 108/2006 Sb. Zákon také vymezuje při úhradě pobytové služby minimální částku, kterou je poskytovatel povinen klientovi ponechat.

1.3.7 Zřizovatelé a poskytovatelé sociálních služeb

Zřizovateli zařízení poskytujících sociální služby mohou být v ČR obce, kraje a MPSV. Obce i kraje mohou zřizovat sociální služby v rámci své samostatné působnosti buď jako vlastní organizační složky bez právní subjektivity, nebo jako příspěvkové organizace s právní subjektivitou. Financování služeb, jejichž zřizovatelem je některý z výše uvedených subjektů, je buď plně, nebo zčásti kryto z rozpočtu tohoto subjektu. Také nestátní neziskové organizace mohou být zřizovateli a poskytovateli sociálních služeb. Na svou činnost mohou dostávat dotace z veřejných rozpočtů, tedy z rozpočtů obcí, krajů a ministerstev. Na tyto dotace nevzniká právní nárok (Matoušek, 2007, s. 12).

Zákon č.108/2006 Sb. dále rovněž uvádí, že k plnění povinností se krajům poskytuje účelová dotace ze státního rozpočtu MPSV na financování běžných výdajů souvisejících s poskytováním základních druhů a forem sociálních služeb. Komunikaci ohledně dotace mezi MPSV a krajem zabezpečuje počítačový program poskytnutý MPSV. Stejný program využívají kraje pro posouzení žádostí o dotace poskytovatelů a stanovení výše finanční podpory. Účelová dotace ze státního rozpočtu je obcím s rozšířenou působností poskytována prostřednictvím krajského rozpočtu, jedná se o činnost vykonávanou v přenesené působnosti. Dotaci lze získat na podporu sociálních služeb, které jsou celostátního nebo nadregionálního charakteru. Dále na činnosti, jež mají rozvojovou povahu, zejména na vzdělávání sociálních pracovníků, na podporu kvality sociálních služeb a na zpracování střednědobého plánu krajů a plánů obcí v oblasti sociálních služeb. Na financování těchto činností se mohou podílet také programy financované strukturálními fondy Evropské unie. Naopak takovou možnost financování ze zákona nemají obecné programy rozvoje sociální péče, zpracované a schválené obcí na základě obecných zákonů o územní veřejné správě (Krbcová Mašínová a Polesný, 2008).

1.4 Plánování rozvoje sociálních služeb

K plánování sociálních služeb vede limitovanost zdrojů a možností, kterými jsou poptávka a nabídka sociálních služeb řešeny. Ovšem limitními jsou pouze zdroje, nikoliv požadavky. Cílem a smyslem plánování je vytvoření kvalitní a na potřeby občanů odpovídající sítě sociálních služeb, ve které budou omezené zdroje a prostředky využívány:

- hospodárně (zdroje jsou vynaloženy na potřebné služby, které jsou prokazatelně dohledatelné),
- transparentně a srozumitelně (rozhodování o zdrojích má jasná pravidla, o systému rozhodování je veřejnost informovaná).

Kvalitní systém plánování sociálních služeb je schopen pružně reagovat na změny potřeb. Dokáže také udržovat služby dostupné v maximálně možné míře pro všechny uživatele sociálních služeb (Havlík a Skříčková, 2007).

V působnosti jednotlivých krajů podle zákona č. 108/2006 Sb. je zjišťování potřeb poskytování sociálních služeb osobám nebo skupin osob na jejich území, dále kraje zabezpečují dostupnost informací o možnostech a způsobech poskytování sociálních služeb.

Kraje plánují rozvoj sociálních služeb povinně. Plán slouží jako podklad pro vyčíslení potřeby dotací ze státního rozpočtu, které pak v rámci přenesené působnosti přerozdělují mezi poskytovatele sociálních služeb.

Krbcová Mašínová a Polesný (2008) uvádí, že obce ze zákona nemají povinnost plánovat rozvoj sociálních služeb. Pokud se obec pro vytvoření plánů rozvoje sociálních služeb rozhodne, poslouží tyto dokumenty krajům k získání objektivních podkladů pro krajské plány rozvoje a následnému rozdělování dotací na základě reálných potřeb obcí.

1.4.1 Komunitní plánování sociálních služeb

Jak uvádí Krbcová Mašínová a Polesný (2008, s. 6) „systém komunitního plánování je inovativní tým, že v sobě integruje manažerský přístup z komerční sféry s psychologickými, sociologickými a psychoterapeutickými přístupy v práci s komunitou či skupinou.“

Na metodu komunitního plánování poukazují i Havlík a Skříčková (2007), kteří se domnívají, že umožňuje řešit složité úkoly a problémy týkající se mnoha lidí s přímým dopadem

na jejich životy. Podstata této metody je ve vzájemné a aktivní spolupráci těch, které dané téma nebo oblast nějakým způsobem ovlivňuje.

Podle Molka (2009, s. 31) se jedná o aktivní roli státu v oblasti sociálních služeb. Je založeno na komunikaci, tzv. participaci mezi zadavateli sociální služby (objednávají i platí, mají odpovědnost za zajištění služby), poskytovateli (služby nabízejí a prodávají) a uživateli sociálních služeb (služby nakupují a využívají).

Otázkou strategického plánování se zabývá i Bryson (2011, s. 17 - 18), podle kterého „úspěšné plánování závisí na schopnostech vedoucích představitelů, zda a jak dokáží zapojit do procesu všechny zúčastněné strany a jakým způsobem bude celý proces přizpůsoben požadavkům a schopnostem těchto subjektů.“

Komunitní plánování je metoda, která umožňuje zpracovávat rozvojové materiály pro různé oblasti veřejného života na úrovni obce i regionu a jež výrazně posiluje principy zastupitelské demokracie. U komunitního plánování je důležitým znakem:

- zapojení všech, jichž se zpracovaná oblast týká,
- dialog a vyjednávání,
- dosažení výsledku, který je přijat a podporován většinou účastníků.

Komunitní plánování sociálních služeb je většinou realizováno ve třech krocích.

- a) Zpracování demografické analýzy a prognózy vývoje lokalit – obce, města, regionu a jejich spádového území.
- b) Zpracování SWOT analýzy – silné a slabé stránky lokality, její příležitosti a ohrožení.
- c) Zpracování plánu rozvoje – formulace cílů v oblasti sociálních služeb, způsob jejich dosažení a financování, kontrola plnění.

Obsahem komunitního plánu, jak dále uvádí Molek (2009), je popis a analýza existujících zdrojů a potřeb, strategie rozvoje a způsob její realizace, povinnosti jednotlivých účastníků, metody sledování a vyhodnocování plnění plánu a v neposlední řadě způsob, jakým lze provést změny v poskytování sociálních služeb.

1.4.2 Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb

Zákon č. 180/2006 Sb. zavedl pro kraje povinnost a pro obce možnost zpracovávat střednědobé plány rozvoje sociálních služeb. Zákon také formuluje základní metodické východisko spolupráce v triádě zadavatelů, poskytovatelů a uživatelů sociálních služeb. Spolupráce tří zúčastněných subjektů je principem řízení procesu komunitního plánování. Zákon č. 108/2006 Sb. předpokládá možnost financovat zpracování střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb dotacemi ze státního rozpočtu, popř. z programů financovaných ze strukturálních fondů Evropské unie.

Základním legislativním dokumentem pro oblast sociálních služeb je zákon č. 108/2006 Sb. a dále mezinárodní dokumenty (např. Evropská sociální charta, Strategie EVROPA 2020, Strategie pro pomoc osobám se zdravotním postižením 2010 – 2020), národní dokumenty (např. Strategie sociálního začleňování 2014 – 2020, Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020), a dokumenty dotyčného kraje (např. Strategie rozvoje kraje, Program rozvoje územního obvodu kraje atd.), které ovlivňují tvorbu strategie jednotlivých krajů při plánování rozvoje sociálních služeb na jejich území (Zlínský kraj, 2015).

Jak uvádí Havlík a Skříčková (2007) Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb je strategický dokument kraje vytvořený vždy na období tří let. Kraj tento plán zpracovává ve spolupráci s obcemi na svém území, se zástupci osob, kterým jsou služby poskytovány a také se zástupci poskytovatelů sociálních služeb. Sleduje a vyhodnocuje plnění plánu rozvoje podle daného dokumentu a informuje MPSV o plnění plánu rozvoje sociálních služeb. V souladu se Střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb zajišťuje dostupnost poskytovaných služeb a určuje síť sociálních služeb na území kraje. Může být doplněn Akčními plány zpracovanými na období jednoho roku, které vycházejí ze Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb. Zákon č. 108/2006 Sb. rozlišuje dva pojmy týkající se plánování sociálních služeb.

a) Plán rozvoje sociálních služeb

Tento dokument vzniká jako výstup plánování rozvoje sociálních služeb, jehož obsahem je:

- popis a analýza existujících zdrojů a potřeb, včetně ekonomického vyhodnocení,
- strategie zajišťování a rozvoje sociálních služeb,

- povinnosti zúčastněných subjektů,
- způsob sledování a vyhodnocování plnění plánu,
- způsob, jakým lze provést změny v poskytování sociálních služeb.

b) Plánování rozvoje sociálních služeb

Jedná se o proces aktivního zjišťování potřeb osob ve stanoveném území, při kterém se hledá způsob jejich uspokojování s využitím dostupných zdrojů.

2 NEZISKOVÉ ORGANIZACE

Důvodem vzniku neziskových organizací byla touha občanů podílet se na řízení společnosti, čímž vznikla jejich participativní role. Z ekonomického hlediska byla důvodem vzniku neziskových organizací snaha o tlumení důsledků selhání, a to převážně v rovině sociální. Synek dále uvádí (2006), že neziskový sektor tvoří organizace založené z jiných důvodů, než je zisk. Případný zisk se využívá na financování vlastní činnosti organizace.

Vymezení a poznání prostoru určeného neziskovým organizacím v rámci národního hospodářství je důležitý krok k pochopení a zjištění důvodů, na základě jakých principů organizace fungují a existují. Podle Rektořika (2007a, s. 13) jde o „vymezení mantinelů, ve kterých mohou organizace vyvíjet svoji činnost a při tom plnit svá poslání ve vztahu k občanské společnosti, kterou pomáhají stabilizovat, kultivovat a ve které podporují demokratické principy jejího fungování.“

2.1 Členění národního hospodářství

Rozdělením národního hospodářství (dále jen NH) z hlediska principu financování, které popisuje Rektořik (2007a) vznikne pět sektorů. Základní členění NH tvoří ziskový (tržní) a neziskový (netržní) sektor. Dále se neziskový (netržní) sektor dělí na veřejný, soukromí a sektor domácností.

Ziskový (tržní) sektor – je část NH, financována z prostředků, které subjekty ziskového sektoru získají prodejem statků za tržní ceny, a ta je vytvořena na základě vztahu nabídky a poptávky. Cílovou funkcí je zisk.

Neziskový (netržní) sektor – část NH, subjekty zde fungující a produkující statky získávají prostředky na svoji činnost tzv. přerozdělovacím systémem z veřejných financí. Cílovou funkcí netržních subjektů je přímé dosažení užítku, nejde zde o zisk ve finančním vyjádření. Užitek má zpravidla podobu veřejné služby. Je rozdělen na:

- **neziskový veřejný sektor** – označován také jen veřejný sektor, tvoří část neziskového sektoru financovanou z veřejných financí. Řídí ji a spravuje veřejná správa, rozhoduje se v ní veřejnou volbou a podléhá veřejné kontrole. Posláním veřejného sektoru je poskytování veřejné služby.
- **neziskový soukromý sektor** – nazýván též třetí sektor, tvořenou částí NH, která upřednostňuje přímý užitek před ziskem. Je financován soukromými osobami, ať

už fyzickými či právníky, které se rozhodli vložit své finance do konkrétní produkce či distribuce statků, bez očekávané návratnosti investice.

- **sektor domácností** – má nezastupitelnou roli v NH při koloběhu finančních toků a vstupem na trh produkce, faktorů a kapitálu. Sektor domácností je určujícím faktorem občanské společnosti, která zpětně ovlivňuje kvalitu neziskových organizací.

Rektořík (2007) zmiňuje švédského ekonoma Victora A. Pestoffa, který používá pro znázornění rozdělení NH plochu trojúhelníku viz obrázek č. 1. Do rovnostranného trojúhelníku jsou dokreslovány základní bloky, které jsou tvořeny čtyřmi výše popsanými sektory.



Obrázek 1: Členění národního hospodářství podle Pestoffa, Zdroj: Rektořík, 2007b, s. 16

Z trojúhelníku se dají vyčíst základní charakteristiky organizací, které působí v jednotlivých sektorech. Šetek (2015) uvádí, že velikost ploch jednotlivých sektorů je závislá na statistických datech, např. podíl daného sektoru na hrubém domácím produktu, zaměstnanosti apod. Podle Pestoffova modelu lze NH rozdělit do čtyř sektorů na základě tří kritérií.

- Podle kritéria financování provozu a rozvoje na sektor ziskový a neziskový.
- Podle kritéria vlastnictví na sektor soukromý a veřejný.
- Podle míry formalizace na sektor formální a neformální.

S využitím Pestoffova uspořádání NH lze charakterizovat organizace (seskupení, instituce), které působí v jednotlivých sektorech NH následovně.

První sektor (trh), ziskový, soukromý, tržní

Organizace - ziskové, formální, soukromé (privátní), patří zde soukromé firmy.

Druhý sektor (stát), neziskový, veřejný

Organizace - neziskové, formální, veřejné, patří zde veřejné úřady, instituce.

Třetí sektor (nevládní), neziskový soukromý

Organizace - neziskové, formální, soukromé (privátní), např. dobrovolné neziskové organizace i družstva (hraniční organizace, které mají cíl ziskový i neziskový).

Sektor domácností, neziskový

Organizace - neziskové, neformální, soukromé (privátní), zde patří domácnosti a rodiny (Rektořík, 2007a a Synek, 2006).

2.2 Neziskový sektor

Neziskový sektor lze chápat jako prostor mezi státem, státními institucemi, trhem, ziskovými soukromými společnostmi a jednotlivými občany či skupinami občanů. Nebo také jako prostor mezi občanem (rodinou) a společností. Zahrnuje činnosti, které mohou většinou fungovat nezávisle na státu a jeho vládnoucích orgánech. Zvyšující se počet neziskových organizací je spojen s naléhavou potřebou něčeho se zúčastnit, někam patřit či něco změnit (Škarabelová, 2005, s. 6).

Neziskový sektor a byznys sféra se liší podle Šedivého a Medlíkové (2011) ve třech základních rozdílech.

- a) Firma zpravidla rozděluje mezi své vlastníky veškerý zisk, na rozdíl od neziskové organizace, která převádí hospodářský výsledek do dalšího roku (zisk nedělí mezi zakladatele).
- b) Strategií firmy je generování zisku, ale strategie neziskové organizace spočívá v efektivním naplňování jejího poslání.
- c) Marketing firmy je zaměřen na zákazníka, marketing neziskové organizace pracuje s dárci a klienty.

Neziskový sektor, jak je chápán značnou částí veřejnosti, lze účelově zjednodušit na dva druhy organizací.

- a) Vládní (státní, veřejné) neziskové organizace, které převážně zabezpečují realizaci výkonu veřejné správy. Jejich posláním je podílet se na výkonu veřejné správy na úrovni státu, regionu či obce. Právní formy těchto organizací jsou v ČR příspěvkové a organizační složky státu, kraje či obce.
- b) Nestátní (nevládní, občanské, soukromé) neziskové organizace,

jejichž působení vychází z principu sebeřízení společnosti. Tedy, že lidi žijící a spolupracující ve vymezeném prostoru dokáží vzájemně usměřňovat a organizovat své jednání (Berka a Kuběnka, 2015).

2.2.1 Kritéria členění neziskových organizací

Pro dostačující pochopení poslání a cílů neziskových organizací a propojení jejich činností napříč občanskou společností, lze podle Rektořika (2007) další členění organizací odvodit od třídicích znaků. Pro příklad uvádíme kritérium zakladatele, kritérium globálního charakteru poslání a kritérium financování. Neziskové organizace se člení podle následujících kritérií.

Kritérium zakladatele

- Organizace založené veřejnou správou, tedy státní správou (ministerstva, ústřední úřady státní správy) nebo založené samosprávou (obcí, magistrátem, krajem), některé z nich se nazývají veřejnoprávní organizace.
- Organizace založené soukromou fyzickou nebo právnickou osobou (zakládatel mohou i společně), jejich název bývá soukromoprávní organizace.
- Organizace, které vznikly jako veřejnoprávní instituce – povinností ze zákona je přímo dán výkon účelu veřejné služby (např. veřejná vysoká škola).

Kritérium globálního charakteru poslání

- Organizace veřejně prospěšné, patří zde např. charita, ekologie, zdravotnictví, vzdělávání, veřejná správa. Jejich posláním je produkce veřejných a smíšených statků, které uspokojují potřeby společnosti (veřejnosti).
- Organizace vzájemně prospěšné jsou spjaty společným zájmem a jsou založeny za účelem vzájemné podpory skupin občanů, ale zároveň i právnických osob. Jedná se např. o uskutečňování aktivit v konfesních a profesních zájmech, v kultuře, v ochraně zájmů skupin aj. Uspokojování svých vlastních zájmů se stává jejich hlavním posláním. Úkolem veřejné správy je dbát na korektnost zájmů vůči veřejnosti, a aby jejich jednání neodporovalo zájmům druhých lidí a právnických osob.

Kritérium financování

- Organizace financované plně z veřejných rozpočtů, patří zde organizační složky státu a územní celky.
- Organizace financované zčásti z veřejných rozpočtů. Podle platné legislativy mají na příspěvek právo ze zákona, jsou jimi příspěvkové organizace, církve a náboženské společnosti, vybraná občanská sdružení, politické hnutí a politické strany).
- Organizace financované z různých zdrojů, kterými jsou dary, sponzoring, sbírky, granty či vlastní činnost.
- Organizace, které jsou financovány z realizace svého vlastního poslání (Rektořík, 2007a, s. 40 – 41).

2.2.2 Typologie neziskových organizací

Další členění organizací působících v neziskovém sektoru rozdělí organizace do pěti skupin.

- a) Neziskové soukromoprávní organizace vzájemně prospěšné, s globálním posláním vzájemně prospěšné organizace. Zde patří organizace jako spolky, odborové organizace, zájmová sdružení právnických osob nebo profesní komory (Česká lékařská komora, komora daňových poradců, komora auditorů, Česká advokátní komora atd.).
- b) Neziskové soukromoprávní organizace veřejně prospěšné, s globálním posláním veřejně prospěšné činnosti. Do této skupiny patří obecně prospěšné společnosti, ústavy, nadace a nadační fondy, politické strany a politická hnutí a také registrované církve a náboženské společnosti.
- c) Neziskové veřejnoprávní organizace typu organizačních složek a příspěvkových organizací státu a samosprávních územních celků s globálním posláním, veřejná správa a veřejné prospěšné činnosti. Patří zde ministerstva a jiné správní úřady státu, Ústavní soud, Nejvyšší kontrolní úřad, Kancelář prezidenta republiky, Kancelář veřejného ochránce práv, Akademie věd atd.),
- d) Neziskové ostatní veřejnoprávní organizace, s globálním posláním veřejně prospěšná činnost. Zde patří Český rozhlas a Česká televize, státní podniky, vysoké školy, státní fondy (Státní fond životního prostředí, Státní fond kultury, Státní fond

na podporu kinematografie atd.), Česká národní banka a Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR.

- e) Neziskové soukromoprávní organizace typu obchodní společnosti a jim podobných (jde o výjimečné případy neziskových organizací) s možností globálního poslání veřejně i vzájemně prospěšné činnosti, patří zde akciové společnosti (dále jen a.s.), společnosti s ručením omezeným (dále jen s. r.o.) a družstva. V zakládacích listinách musí být uvedeno, že organizace pracuje na neziskových principech.

Český statistický úřad (2016) sleduje neziskové organizace na tzv. národních účtech. Statistické údaje o organizovaných seskupeních lidí, které nemají formální charakter a existují jen na základě sepsané smlouvy, nejsou zachycené. Jedná se o sdružení bez právní subjektivity, které nemají v ČR povinnou evidenci. Dále nejsou do sledovaných údajů zahrnuty organizace typu obchodních společností (a. s., s. r. o., družstva) viz kapitola 2.2.2 odstavec e), přestože nebyly založeny za účelem podnikání. Pokud poskytují veřejné služby, nelze zjistit ani dohledat, zda si svůj zisk nerozdělují.

3 NEZISKOVÉ VEŘEJNOPRÁVNÍ ORGANIZACE

Patří zde organizace vykonávající působnost v oblasti veřejné správy. Podle Otrusinové a Kubíčkové (2011, s. 3) jsou definovány jako veřejnoprávní subjekty, k nimž patří stát a jeho organizační složky, kraje, obce, dobrovolné svazky obcí a právnické osoby, které byly zřízeny na základě zvláštního předpisu.

3.1 Organizační složky

Danou formu hospodaření doporučují právní předpisy pro takové činnosti, které nepotřebují složité a rozsáhlé strojní nebo jiné technické vybavení, nevyžadují velký počet zaměstnanců, nejsou vnitřně odvětvově či jinak organizačně členěné a neprovádějí složité právní či ekonomické vztahy.

Organizační složka státu

Není právnickou osobou, ale je samostatnou účetní jednotkou vedoucí účetnictví. Její konání se považuje za jednání státu. Patří zde ministerstva a jiné správní úřady státu, soudy, kancelář prezidenta republiky. Organizační složky státu mohou dále zřizovat i své vlastní organizační složky, příkladem mohou být finanční úřady.

Organizační složky územního samosprávného celku

Vzniká ze zákona č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Pracovníci zřízené organizační složky jsou zaměstnanci zřizovatele a zřizovatel jmenuje vedoucího, jemuž určí práva a povinnosti za organizační složku. Při vzniku organizační složky musí zřizovatel vydat zřizovací listinu. Organizační složka obce nebo kraje hospodaří jménem zřizovatele a není účetní jednotkou ani samostatnou právnickou osobou.

3.2 Územní samosprávné celky – kraje, obce

Územně samosprávné celky (dále jen ÚSC) jsou podle Ústavy České republiky územními společenstvími občanů mající právo na samosprávu. Označují se také jako územní samospráva. Obec i kraj jsou veřejnoprávními korporacemi, dále vystupují v právních vztazích svým jménem a nesou plnou odpovědnost, která z těchto vztahů vyplývá. Hospodaří s vlastním majetkem samostatně na základě obecního, popř. krajského rozpočtu příjmů a výdajů s využitím vlastních peněžních fondů. Obec a kraj působí v rámci samostatné a přenesené působnosti.

- Samostatná působnost kraje – patří zde předkládání zákonů Poslanecké sněmovně, vydávání obecně závazných vyhlášek kraje, zřizovat a rušit organizační složky kraje a příspěvkové organizace, mohou rozhodovat o účasti v obchodních či obecně prospěšných společnostech. K samostatné působnosti patří záležitosti týkající se zájmu obce a jejích občanů. Vytváří tak podmínky pro rozvoj sociální péče, ochrany a rozvoje zdraví, podmínky pro uspokojování potřeb bydlení, výchovy a vzdělávání, dopravy a spojů apod.
- Přenesená působnost krajů – patří do ní výkon státní správy, kterou kraj vykonává na svém území ve věcech stanovených zákonem (např. stavební úřad, vedení matriky).

V ČR existují dva typy územních samosprávních celků. Kraje jsou vyšší územní samosprávné celky a obce základní územní samosprávné celky. Obec je vždy součástí vyššího územního celku (kraje). Vyšší územní samosprávný celek, který je veřejnoprávní korporací, lze zrušit či vytvořit jen ústavním zákonem. Může mít vlastní majetek a hospodařit dle vlastního rozpočtu. Stát může do jeho činností zasahovat, pouze vyžaduje-li to ochrana zákona. Kraj i obec spravuje samostatně zastupitelstvo.

Obce a kraje mohou k plnění svých cílů, k zabezpečení veřejně prospěšných činností a k hospodárnému využívání majetku zřizovat další organizace (např. organizační složky, příspěvkové organizace, obchodní společnosti – a. s., s. r. o., ústavy, nadace, nadační fondy apod.). Spolu s jinými osobami se může územní samosprávný celek stát společníkem těchto společností. Jedná se především o obchodní nebo obecně prospěšné společnosti (ústavy), na jejichž činnosti se spolupodílí svým majetkem včetně peněžních prostředků.

3.3 Příspěvkové organizace

K veřejnému sektoru patří i příspěvkové organizace působící zejména v oblasti zdravotnictví, školství, sociální péče, bezpečnosti, správy majetku, obrany a kultury. Princip samofinancování zde nelze uplatnit, neboť své služby poskytují bezplatně nebo za nižší ceny, než jsou ceny skutečné. Vždy jsou vybranou účetní jednotkou a právnickou osobou. V působnosti zřizovatele jsou takové činnosti, které působí v neziskové oblasti a jejich náplň, rozsah, složitost a struktura si vyžadují samostatnou právní subjektivitu, např. mateřské, základní a střední školy, ústavy sociální péče apod. Příspěvkové organizace se člení na dva typy:

- příspěvkové organizace státu, které jsou zřizované přímo státem nebo některou z organizačních složek státu, dle zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, ve znění pozdějších předpisů,
- příspěvkové organizace územních samosprávních celků, jsou zřizovány územními samosprávnými celky podle zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

Finanční prostředky příspěvkové organizace k hospodaření získávají vlastní činností, z vlastních finančních fondů, z rozpočtu zřizovatele a státního rozpočtu, z dotací a grantů (transferů) poskytnutých ze zahraničí, z darů od fyzických a právnických osob a také doplňkovou činností (Otrusínová a Kubičková, 2011, s. 4 – 7).

4 NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE

Vláda České republiky (2015a) prostřednictvím svého pracovního a poradního orgánu Rady vlády pro nestátní neziskové organizace (dále jen RVNNO) specifikuje nestátní neziskové organizace jako seskupení, které v demokratických poměrech slouží k posílení spoluúčasti občanů na veřejném životě a řešení veřejných problémů. K zajištění a rozvoji zájmu pouze svých členů slouží menší část z nich.

Podle Berky a Kuběny (2015) nestátní neziskové organizace (dále také NNO) patřící do neziskového třetího sektoru jsou jako soubor institucí, které fungují uvnitř státních struktur, ale slouží veřejným zájmům, nikoliv soukromým zájmům. Autoři dále podrobněji popisují typické znaky NNO, podle mezinárodně sdílené definice NNO, jejichž autory jsou americký sociolog L. M. Salamon a německý sociolog H. K. Anheier. Jedná se o následujících pět základních znaků:

- institucionalizované, tj. mají jistou organizační strukturu, nezáleží na tom, zda jsou formálně či právně registrovány,
- soukromé, tzn. institucionálně odděleny od státní správy, která je neřídí, mohou mít ovšem významnou státní podporu (finanční), rozhodující je základní soukromá struktura NNO,
- neziskové, nerozdělují zisk, i když svou činností mohou vytvářet zisk, ale ten dále používají pro cíle, které určuje poslání organizace,
- samosprávné a nezávislé, nejsou ovládány zvenčí, ale jsou schopny řídit sami sebe (mají vlastní postupy a strukturu umožňující kontrolu vlastních činností),
- dobrovolné, při své činnosti využívají práce dobrovolníků, např. výkon neplacené práce pro organizaci, čestná účast ve správních radách či forma darů (Berka a Kuběnka, 2015).

Vláda České republiky (2015a) upřesňuje, že kategorizovat všechny organizace a postihnout jejich rozlišnost není možné. Nabízí však zjednodušené členění typů NNO z hlediska jejich nejdůležitějšího znaku, tedy funkce:

- **Servisní NNO**
poskytují přímé služby svým klientům, řeší tedy přímo veřejné problémy. Patří zde NNO poskytující sociální služby, zdravotnictví a sociální začleňování nebo se uplatňují v oblasti rozvojové spolupráce a humanitární pomoci. Usilují o profesio-

nalizaci nebo jí už dosáhly, jedná se o nečlenské NNO. Mají advokační i servisní funkci.

- **Advokační NNO**

bojují za práva vybraných veřejných zájmů nebo vymezených skupin. Jejich významná role spočívá v prosazování principu nediskriminace a rovnosti, v ochraně veřejných a menšinových zájmů. Patří zde ochrana zdraví, životního prostředí či práva spotřebitelů. NNO mohou být členské organizace (spolky, dříve občanská sdružení) nebo také nečlenské organizace (nadace a nadační fondy, obecně prospěšné organizace).

- **Filantropické NNO**

jejich hlavní činností je podporovat hmotně i finančně veřejně prospěšné aktivity. Převážně se jedná o nadace a nadační fondy.

- **Zájmové NNO**

jedná se o nejpočetnější skupinu NNO, výhradně založena na členském principu. Jejich hlavní náplní je organizování zájmové činnosti svých členů, ale zaměřují se i na širší veřejnost, zde se již jejich aktivity přibližují k službám, které poskytují určitým skupinám. Kultura, sport a tradiční venkovské zájmové spolky jsou typické oblasti, patřící do této skupiny (včelařské svazy, dobrovolní hasiči atd.).

Následující tabulka č. 1 představuje NNO s jejich převažujícími funkcemi a činnostmi. V rozdělení funkcí jednotlivých organizací existují přesahy (Vláda České republiky, 2015b).

Tabulka 1: Typologie nestátních neziskových organizací v České republice podle funkcí, Zdroj: Vláda České republiky, 2015b, s. 10

Funkce	Hlavní činnost	Vnitřní struktura
Servisní	Sociální, zdravotní péče Vzdělávání a výzkum Humanitární pomoc a charita Kultura Rozvojová spolupráce a humanitární pomoc	Převážně nečlenské
Advokační	Ochrana životního prostředí Ochrana lidských práv Prosazování rovnosti a nediskriminace Ochrana práv menšin Ochrana zvířat Ochrana práv spotřebitelů Boj proti korupci apod. Kulturní aktivity	Členské i nečlenské
Zájmové	Sport Volný čas Včelaři, myslivci, zahrádkáři Komunitní spolky Další	Členské
Filantropické	Poskytující granty a dary	Převážně nečlenské

4.1 Vymezení nestátních neziskových organizací z hlediska státní politiky

Podle Vlády České republiky (2015a) v současné době pracuje stát a jeho správa se dvěma definicemi NNO, jimiž se rozlišují subjekty soukromého práva. První definici ČSÚ, kterou v devadesátých letech pro účely státní politiky vytvořila RVNNO k nově vznikajícím subjektům. Státní správa i územní samospráva (např. u dotační politiky) využívá druhou definici. Obě definice mají společné vymezení NNO, tedy že se jedná o subjekty soukromého práva a zároveň vykazují pět základních znaků dle mezinárodního vymezení. Těmi jsou organizovanost, soukromý charakter a nezávislost na státu, nerozdělování zisku, samospráva a dobrovolnost.

Český statistický úřad

NNO jsou vedeny v systému národních účtů Českého statistického úřadu (dále jen ČSÚ) ve skupině neziskových institucí. Pro statistické účely jde o „jednotky vytvořené za účelem výroby výrobků a poskytování služeb, ale zároveň jejich status nedovoluje, aby tato produkce byla pro jednotky, které je založily, řídí nebo financují, zdrojem příjmů, zisků nebo finančních výnosů“ (Český statistický úřad, 2016, s. 2). Subjekty, které splňují podmínky

výše zmíněné definice, ČSÚ dále dělí na tržní a netržní výrobce (tzv. neziskové instituce sloužící domácnostem). ČSÚ v roce 2007 založil tzv. satelitní účet neziskových institucí, který je doplněním a rozšířením národních účtů. ČSÚ podrobněji třídí neziskové instituce sloužící domácnostem podle následujících charakteristických znaků:

- netržní výrobci, zvláště poskytovatelé služeb,
- produkce instituce většinou není realizována na trhu, tedy je poskytována zdarma nebo za tržně nevýznamnou cenu,
- jejich cenu určují náklady na jejich pořízení, tzn. jejich produkce je oceňována nákladovým principem,
- struktura řízení instituce se liší od firem či vládních institucí (od orgánů státu a samospráv),
- mají jinou strukturu příjmů z toho vysoký podíl darů, ve smyslu finančním i pracovního času (dobrovolnická činnost),
- subjekty disponují vysokým podílem dobrovolnické práce, např. v roce 2011 nemělo žádného zaměstnance až 90 % z nich (Rada vlády pro nestátní neziskové organizace, 2016).

Rada vlády pro nestátní neziskové organizace

Vymezení NNO, které bylo zpracované RVNNO a používané pro účely státní politiky je vymezení politickým. NNO zakládané ze svobodné vůle občanů zdola, po roce 1990 bylo projevem aktivizující občanské společnosti s cílem rozlišit a podpořit nově vznikající formy institucí. Toto vymezení zužuje okruh právních forem, které splňují mezinárodní vymezení. RVNNO považuje za NNO tyto právní formy soukromého práva:

- a) Občanská sdružení a jejich organizační jednotky (dříve podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů), nyní spolky a pobočné spolky (podle nového zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník, dále jen NOZ).
- b) Nadace a nadační fondy (dříve podle zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech, nyní podle NOZ).
- c) Církevní právnické osoby, resp. Účelová zařízení církví, zřizované církvemi a náboženskými společnostmi podle zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností, v platném znění.

- d) Obecně prospěšné společnosti podle zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech (nyní již zrušeného, existující obecně prospěšné společnosti však podle něj stále fungují).
- e) Nově mezi tyto formy patří i ústavy (podle NOZ) a školské právnické osoby, registrované Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, které zahrnují v převážné většině církevní školy (Vláda České republiky, 2015a, s. 26 – 27).

Od 1. ledna 2014 jsou všechny NNO z důvodu větší transparentnosti zapisovány do veřejných rejstříků, které jsou vedeny rejstříkovými soudy. Podle dalších údajů Vlády České republiky (2015a) tvoří výjimku pouze evidované církevní právnické osoby, založené dle zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností, které musí být zapisovány do rejstříku ministerstva kultury ČR. V následující části jsou popsány NNO podle zákona č. 89/2012 Sb., který nabyl účinnosti dnem 1. 1. 2014, a evidované právnické osoby.

4.1.1 Spolek

Od počátku roku 2014 jsou občanská sdružení podle NOZ považována za spolek. Základní cíl právnické osoby je beze změny. Spolky stejně jako občanské sdružení jsou založeny za účelem naplňování určitého cíle, kterým nesmí být dosažení zisku. Pokud původním občanským sdružením nevyhovuje právní forma spolek, mohou být transformovány na ústav či na sociální družstvo, které však již nepatří do skupiny NNO (Sadílek a Asmalovskij, 2016, s. 7).

Založit spolek jako samosprávný subjekt nebo také zapsaný spolek (zkratka z. s.) mohou minimálně tři osoby vedené společným zájmem. Hlavní činností spolku je uspokojování a ochrana zájmů, k jejichž naplňování byl založen. Spolek představuje členskou korporaci pracující z vůle svých členů, která může poskytovat služby veřejnosti po jejich vzájemné dohodě. Spolek lze založit dohodou zakladatelů na obsahu stanov nebo usnesením ustavující schůze. Velmi podrobně jsou v zákoně č. 89/2012 Sb. rozepsány členské záležitosti, které se týkají např. nejvyššího orgánu spolku, členské schůze, kontrolní či hodnotící komise. Zákon dále stanoví právní osobnost pobočného spolku, která se odvozuje od hlavního spolku. Spolky mohou provozovat vedlejší činnost, pokud s ní podporují hlavní činnost. Zákon rozlišuje provozování podnikání ve vedlejší činnosti a jinou výdělečnou činnost. V rámci hlavní činnosti může organizace vykonávat výdělečnou činnost v případě, že jsou splněny následující dvě podmínky:

- výdělečná činnost je prostředkem k dosažení účelu, pro který byl spolek založen,
- výdělečná činnost nedosahuje úrovně srovnatelné s podnikáním, tedy není činností soustavně provozovanou za účelem zisku.

4.1.2 Nadace

Nadace a nadační fondy jsou zařazeny mezi fundace, které vymezuje § 303 zákona č. 89/2012 Sb. jako „právní osoby vytvořené majetkem vyčleněným k určitému účelu. Její činnost se váže na účel, k němuž byla zřízena.“ Založit nadaci může zakladací listinou osoba nebo i více osob, v názvu musí být slovo nadace a označení účelu, pro který byla založena. Status nadace upravuje jednání orgánů nadace (správní rada, dozorčí rada nebo revizor pokud není zřízena dozorčí rada) a upřesňuje podmínky, za kterých budou nadační příspěvky poskytovány, popřípadě i jakému okruhu osob. Zákon také dále uvádí, že nadace je založena jejím zakladatelem k trvalé službě hospodářského nebo společenského užitečného účelu. Účel nadace může mít formu dobročinnou (podpora určitého okruhu osob) nebo může být veřejně prospěšná (podpora obecného blaha). Nezákonně je založit nadaci, jejíž účelem je podpora politického hnutí a strany nebo jiná spolupráce na jejich činnosti. Nadační jistina a ostatní majetek tvoří majetek nadace. Peněžní vyjádření nadační jistiny, kterou tvoří soubor předmětů vkladu či dary v celkové hodnotě minimálně 500 000 Kč, se nazývá nadační kapitál a musí být zapsán do veřejného rejstříku. Zákon dále umožňuje nadacím realizovat vlastní činnost k naplnění účelu, pro který byla založena. Mohou také podnikat ve vedlejší činnosti v případě, že výnos (zisk) z podnikání bude použit pouze k podpoře naplňování účelu nadace (Zákon č. 89/2012 Sb.).

4.1.3 Nadační fond

Zákon č. 89/2012 Sb. uvádí, že nadační fond se zakládá zakladatelem k účelu užitečném hospodářsky či užitečně. Vzniká stejně jako nadace dnem zápisu do veřejného rejstříku. Majetkem nadačního fondu jsou vklady a dary, které nemusí být předmětem trvalého výnosu. Nadační fond nevytváří nadační jistinu ani kapitál. Orgány nadačního fondu jsou správní rada, dozorčí rada, případně revizor pokud není zřízena dozorčí rada.

Nadační fond je stejně jako nadace zařazen mezi fundace, tedy právní osoby, které nemají vlastníka a majetek si spravují samy podle zákona, dle nadační listiny případně statutu. Zásadní rozdíl mezi oběma fundacemi je časovost. Nadační fond je založen pro určitý dočasný účel, kdežto účel u nadace má trvalejší charakter. Další odlišností nadace a nadač-

ního fondu je míra dispozice s majetkem ve vlastnictví jednotlivých subjektů. Nadace nakládá s nadační jistinou podle zákona jako při správě cizího majetku. Naopak nadační fond nevytváří nadační jistinu ani nadační kapitál. Obě právnické osoby mají ze zákona povinnost zveřejňovat výroční zprávu i s účtováním o nákladech na vlastní správu, která podléhá kontrole auditorem, což zaručuje dostatečnou transparentnost jejich hospodaření (Vláda České republiky, 2015a).

4.1.4 Obecně prospěšné společnosti

Ke dni 1. 1. 2014, kdy nabyl účinnosti nový zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník byl zrušen zákon č. 248/1995 S., o obecně prospěšných společnostech. V současnosti již tedy nelze podle daného zákona založit novou právnickou osobu. Obecně prospěšné společnosti se tak mohou na základě přechodných ustanovení NOZ rozhodnout pro transformaci na ústav, nadaci či nadační fond nebo mohou stále existovat v původní právní formě dle již neplatného zákona. Obecně prospěšné společnosti podle Sadílka a Asmalovského (2016) musí mít v názvu zkratku „o. p. s.“ a jejich hlavním účelem je poskytování veřejnosti obecně prospěšné služby. Hospodářský zisk nesmí být použit ku prospěchu zakladatele, ale musí být použit na poskytování obecně prospěšných služeb.

4.1.5 Ústav

Jedná se o novou formu právnické osoby založenou za účelem provozování činnosti užitečné hospodářsky nebo společensky. Jak dále uvádí Vláda České republiky (2015a), ústav využívá kombinaci věcného základu (majetku) a také osobní složky (lidských zdrojů), což jej ze všech NNO nejvíce přibližuje k obecně prospěšným společnostem. Činnost ústavu musí být provozována nediskriminačně s předem stanovenými podmínkami. Ze zákona je však možné upřesnit charakteristiku skupiny osob, kterým bude ústavní činnost poskytována. Vedle hlavní činnosti může ústav provozovat i vedlejší činnost např. provozování obchodního závodu či jinou výdělečnou činnost.

Zákon č. 89/2012 Sb. pojednává o názvu subjektu, který musí obsahovat slova „zapsaný ústav“, nebo pouze zkratku „z. ú.“ Ústav vzniká dnem zápisu zakladatelské listiny do veřejného rejstříku. Statutárním orgánem zapsaného ústavu je ředitel. Správní rada (funkce členů jsou čestné) vydá statut ústavu, v němž je uvedena vnitřní organizace a podrobnosti o jeho činnosti. Výroční zpráva ústavu obsahující účetní výkazy, významné údaje o činnosti a hospodaření musí být uložena do sbírky listin. Samotný status je volně přístupný, což

znamená, že z veřejného rejstříku je možné pořizovat kopie, výpisy a opisy. Ostatní zákonem ustanovení jsou stejné jako u nadace, avšak s výjimkou ustanovení o nadační jistině a nadačním kapitálu (Zákon č. 89/2012 Sb.).

4.1.6 Evidované právnické osoby (účelová zařízení církví)

Církevní právnické organizace podle Sadílka a Asmalovského (2016) upravuje zákon č. 3/2002 Sb. o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností. Zákon zůstává nadále v platnosti a účinnosti, mohou tedy i nadále vznikat nové právnické osoby. Podnikání nebo výdělečná činnost může být pouze jako doplňková činnost.

Účelová zařízení církví jsou podle zákona č. 3/2002 Sb. charakterizována jako jeden z typů evidovaných právnických osob církví. Právnické osoby nejsou určeny pouze pro členy církve, která je založila, ale jejich hlavním účelem je poskytování obecně prospěšných služeb všem občanům. Vláda České republiky (2015a) uvádí, že typickými účelovými zařízeními církví jsou charita (zřizuje a provozuje církev římskokatolická) a diakonie (zřizovateli jsou různé evidované evangelické církve). Všechny tyto organizace se hlásí k tradicím a zkušenostem církví v péči o potřebné. Zákon č. 3/2002 Sb. ukládá účelovým zařízením církve povinnost při založení organizace vydat rozhodnutí příslušného orgánu církve a zakládací listinu. Ministerstvo kultury je pověřený orgán státní správy, který vede rejstřík evidovaných právnických osob. Příslušný orgán církve má povinnost podat návrh na jeho evidenci do zmiňovaného rejstříku. Ministerstvo kultury vede tři samostatné rejstříky, jež mají povahu veřejného záznamu dle zákona č. 3/2002 Sb.:

- Rejstřík registrovaných církví a náboženských společností.
- Rejstřík svazů církví a náboženských společností.
- Rejstřík evidovaných právnických osob, který je veřejně přístupný na webových stránkách ministerstva kultury. Součástí je sbírka listin a stanov účelových zařízení.

Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání přinesl jednotnou právní formu tzv. školskou právnickou osobu. Novými právnickými osobami došlo k transformaci účelových zařízení církví (speciálně církevních škol) na výše uvedené školské právnické osoby, jež se registrují na ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy. Zákon č. 3/2002 Sb. nepředepisuje povinnosti určitých a konkrétních orgánů účelových zařízení církví. Ze zákona vyplývá, že musí být zřízeny a pojmenovány zakládací listinou a stanovami. Současně musí být popsán způsob, kterým orgány

jednají dovnitř a navenek a jasně formulovány procedury jejich ustanovení. Prezidenti a ředitelé jsou obvyklými statutárními orgány účelových zařízení církví (Vláda České republiky, 2015a, s. 40).

Následující tabulka č. 2 uvádí aktuální statistiku počtu nestátních neziskových organizací v letech 2014 až 2016. Jedná se o právní formy organizací řízené dle zákona č. 89/2012 Sb. a evidované právnické osoby podle zákona č. 3/2002 Sb.

Tabulka 2: Statistika počtu nestátních neziskových organizací 2014 - 2016, Zdroj: Nada-ce Neziskovky.cz, 2016, s. 1

ROK	Nadace	Nadační fondy	Obecně prospěšné společnosti	Zapsané ústavy	Církevní organizace	Spolky	Pobočné spolky
2014 (prosinec)	508	1 407	2926	123	4 158	86 956	26 118
2015 (květen)	495	1 442	2912	206	4 156	87 698	26 225
2015 (prosinec)	505	1 518	2 894	388	4 166	89 584	26 423
2016 (březen)	505	1 544	2 865	488	4 166	90 412	26 463
2016 (červen)	510	1 574	2 840	557	4 170	91 307	26 583
2016 (září)	510	1 592	2 814	626	4 170	91 931	26 359
2016 (prosinec)	516	1 635	2 792	686	4 177	92 878	26 370

4.1.7 Lidské zdroje v nestátních neziskových organizacích

Ekonomická výkonnost v rámci NH není nejdůležitější pro zjištění celkového vývoje NNO. Charakteristické pro existenci a vývoj organizací jsou parametry, které jsou tvořeny třemi skupinami osob – členy NNO, dobrovolníky a zaměstnanci.

Členové

Současný trend vývoje NNO poukazuje spíše na stagnující nebo i postupně ubývajícím počet členů převážně tradičních členských organizací, které jsou na principu členství založeny. Zakládání členských NNO s malým počtem členů vypovídá o vzdalování se organizací od občanů. Občané se stávají spíše klienty využívající produkty NNO. Jsou však i organizace, které se stále těší velkému zájmu stálých i nových členů, patří zde dobrovolní hasiči.

Dobrovolnictví

V rámci NNO působí dvě formy dobrovolnictví. Menšinová, která je upravena zákonem č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a má institucionální i finanční podporu od státu.

Druhá forma tzv. široké dobrovolnictví, které pod výše uvedený zákon nespadá a je vykonáváno převážně v podmínkách NNO. Český statistický úřad (dále jen ČSÚ) nezahrnuje dobrovolnickou činnost členů členských NNO za dobrovolnickou práci. Pro statistické účely se používají data dobrovolníků v populaci nad 14 let věku. Dobrovolnictví je považováno za pozitivní jev. Dobrovolnictví je jedním ze znaků NNO a důležitou podmínkou pro existenci samotných organizací i celého neziskového sektoru. V činnosti dobrovolníků se odráží nálada ve společnosti, ochota občanů být aktivními, projevit solidaritu se slabšími a participovat na řešení veřejných problémů. Pokud občan nechce zůstat pasivním a důvěřuje formálním strukturám, projeví se jeho aktivita v dobrovolnictví. Stagnace dobrovolnictví v dnešní společnosti může být zčásti důsledkem neprojevené podpory a respektu ze strany státních institucí.

Zaměstnanost v NNO

S vývojem zaměstnanosti v NNO úzce souvisí jejich profesionalizace, která se netýká pouze profesionálního výkonu činností pro nichž byla NNO zřízena, ale také v zavádění manažerského a programového řízení organizace a v navyšování počtu zaměstnanců. V NNO pracují zaměstnanci v cílových aktivitách a tzv. režijní zaměstnanci, kteří mají na starosti celkový chod organizace (ředitelé, ekonomové, finanční ředitelé, fundraiseri, PR manažeři, právníci apod.) Profesionalizací NNO přestávají být pro veřejnost přitažlivé, protože expertní znalostí nahradila nepotřebnou členskou základnu. Pocit výlučnosti vyvolává profesionalizovaným NNO ve spojení s veřejnou správou a politickými elitami, schopnost dosáhnout svých cílů bez účasti veřejnosti (Vláda České republiky, 2015a, s. 12 – 17).

4.1.8 Financování nestátních neziskových organizací

Podle Vlády České republiky (2015a) jsou NNO považovány za zvláštní typ právnických osob. Jedním z hledisek je získávání finančních zdrojů. NNO samy ve větší míře finance nevytvářejí, ale získávají je na své projekty. Většina zdrojů je účelově vázána na realizaci konkrétního projektu, který je podpořen. Tudíž mají finanční zdroje danou projektovou povahu. U NNO se hovoří o tzv. vícezdrojovém financování, protože organizace získávají finanční i nefinanční prostředky z různých zdrojů. Nejvýznamnější složkou financování projektů je podpora státního rozpočtu, zvláště prostřednictvím dotací. Hlavní problém dotační politiky je v poskytování dotací na jeden rozpočtový rok, ve kterém musí být zároveň finance použity. V současné době získávají NNO v různých kombinacích a formách následující finanční zdroje:

a) VEŘEJNÉ ZDROJE

Přímé zdroje

- veřejné rozpočty - dotace ze státního rozpočtu, krajských rozpočtů, obecních rozpočtů a ze státních fondů, dále dary z krajských a obecních rozpočtů,
- zahraniční zdroje - zdroje z Evropské unie (dále jen EU) prostřednictvím státního rozpočtu (dotace), komunitní programy EU, zdroje mimo EU (např. finanční mechanismy Evropského hospodářského prostoru a Norska, Program švýcarsko-české spolupráce).

Nepřímé zdroje

Jedná se o daňové úlevy, osvobození apod. pouze podle právní formy NNO. V současnosti se projednává nový zákon o tzv. statusu veřejné prospěšnosti, jehož nositelé by měli nárok na různé daňové úlevy a zvýhodnění bez ohledu na právní formu. Rozhodující bude předmět činnosti, obsah zakladatelského jednání a způsob nakládání se ziskem (Vláda České republiky, 2015a).

b) SOUKROMÉ ZDROJE

Vlastní zdroje NNO

- příjmy z vlastní činnosti - tržby za služby a výrobky, včetně pronájmu nemovitostí,
- příjmy z majetku - prodej nemovitostí, bankovní úroky, majetkové podíly v jiných osobách,
- členské příspěvky.

Zdroje od soukromých osob

- dary od fyzických osob,
- firemní filantropie - dary, poskytované služby pro bono (vysoce kvalifikované služby, poskytované zdarma, např. bezplatná právní pomoc) nebo dobrovolnická práce zaměstnanců firem,
- nadační příspěvky nadací a nadačních fondů,
- dobrovolnická práce,
- veřejné sbírky (Vláda České republiky, 2015a, s. 43 – 44).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU SOCIÁLNÍCH ZAŘÍZENÍ V MIKROREGIONU HORNOLIDEČSKO

Mikroregion Hornolidečsko se rozprostírá v oblasti střední Moravy u státních hranic se Slovenskou republikou. Vznikl v roce 1994 jako jeden z prvních ve Zlínském kraji. Jeho území tvoří katastry obcí Francova Lhota, Horní Lideč, Lačnov, Leskovec, Lidečko, Lužná, Pozdřechov, Prlov, Seninka, Střelná, Študlov, Ústí, Valašská Senice, Valašské Příkazy a Valašská Polanka. V porovnání s ostatním územím celé ČR patří oblast Hornolidečska mezi nejhornatější a nejlesnatější. Jde o typicky venkovský region s počtem obyvatel 12,4 tis. a rozlohou 170,1 km².



Obrázek 2: Mapa místní akční skupiny a sdružení obcí Hornolidečska, Zdroj: Místní akční skupina Hornolidečsko, 2016, s. 5

5.1 Vymezení mikroregionu Hornolidečko

Podle MAS Hornolidečko (2015) má mikroregion svoje přirozené hranice vymezené hlavně úpatím Beskyd, Bílých Karpat, Vizovických vrchů a soustavou komunikací. Zvláště významná je dopravní poloha mikroregionu daná důležitým silničním tahem východ – západ s návazností na hranice ČR a Slovenské republiky. K rozvoji aktivit šetrných k životnímu prostředí napomáhá jeho poloha a přírodní podmínky. Mikroregion je předurčen spíše pro podhorské zemědělství, cestovní ruch, rozvoj služeb a řemeslné výroby než pro realizaci průmyslové velkovýroby. Proto zde nejsou žádné významné průmyslové podniky. Příroda, kulturní tradice, památky a lidský potenciál jsou největšími hodnotami, které tato oblast nabízí. Ve struktuře místní ekonomiky se odráží potenciál podhorské a zemědělské oblasti Hornolidečka. Drobní a malí podnikatelé (do 10 až 50 zaměstnanců) jsou v mikroregionu největším zdrojem pracovních příležitostí pro místní obyvatele. V oblasti služeb pro obyvatele jsou jimi např. kadeřnictví či opravy aut. Dále jsou v rámci zaměstnanosti velmi atraktivní služby cestovního ruchu jako ubytovací a stravovací služby a zdrojem obživy je i oblast zemědělství a výroby, ke které patří tradiční řemesla např. zámečnictví, zpracování dřeva, stolařství apod. Významný prvek je zde i potravinářská výroba a tou je především výroba tradičních masných produktů, výroba a produkce ekologických produktů nebo pekárenská činnost. Z hlediska údržby krajiny má i zemědělství na Hornolidečku svůj nezastupitelný význam. Obyvatelé zdejší oblasti se zabývají také lesnictvím, chovem skotu a ovcí. Z tradičních řemesel zde převládá ovocnářství, pěstování ovocných stromů a výroba lihovin, především formou pěstitelského pálení. Obce v mikroregionu Hornolidečko mají typická dlouhá a úzká údolí se značně svažitými pozemky, na kterých se prolínají a střídají lesy, zemědělské pozemky, jalovcové pasínky a vzácná flora a fauna. Turisty i místními jsou velmi oblíbené pozoruhodné přírodní útvary Čertovy skály v Lidečku, Pulčinské skály ve Francově Lhotě nebo např. Trčkovy skály v Lačnově.

5.2 Společná aktivita obcí v mikroregionu

Místní akční skupina (dále jen MAS) Hornolidečka byla založena v roce 2004 na základě již existujícího Sdružení obcí Hornolidečka, jehož existence sahá až do roku 1994. Ke čtrnácti zakládajícím obcím se v roce 2008 připojila i obec Ústí. Při vzniku sdružení byla původním smyslem vzájemná spolupráce v oblasti činnosti veřejné správy. Postupem času se stále více rozšiřoval okruh činností, při kterých mohly obce vzájemně spolupracovat např. řešení odpadového hospodářství, aktivity cestovního ruchu apod. Rozšířená spolu-

práce veřejného sektoru vedla ke koordinovanému rozvíjení území, ale postupně se však ukázalo, že další rozvoj není možný bez zapojení i jiných subjektů mimo veřejný sektor. Dobrovolné propojení podnikatelských subjektů, neziskových organizací a veřejného sektoru přinesla metoda LEADER +, v návaznosti na Iniciativu Společenství určenou pro rozvoj venkova, která byla aplikována na území Hornolidečska založením Místní akční skupiny. Dále podle stanov MAS Hornolidečska, zapsaného spolku (2015, s. 1) představuje „...partnerství mezi soukromým a veřejným sektorem zastupující místní socioekonomické zájmy, které působí na vymezeném subregionálním území, pro něž navrhuje a provádí Strategii komunitně vedeného místního rozvoje, tzv. SCLLD.“ MAS je veřejně prospěšný a nepolitický spolek, který podporuje své členy i ostatní subjekty v regionu v jednotlivých aktivitách a rozvojových projektech.

Obce mikroregionu v rámci sdružení obcí Hornolidečska velmi úzce spolupracují i se sousedními mikroregiony, kterými jsou MAS Ploština, MAS Púchovská dolina či mikroregion Buchlov. Mezi společně realizované projekty patří např. vytvoření sítě pro krizové řízení v Česko – Slovenském příhraničí. Jeho hlavním cílem je vytvoření akční sítě sboru dobrovolných hasičů působících v obcích příhraničních mikroregionů Púchovské doliny a Hornolidečska za účelem zvýšení jejich akceschopnosti při řešení hlavně krizových situací, které mohou vzniknout na území obou mikroregionů. Dále zde patří také realizace projektu cyklostezka Bečva – Vlára – Váh, jehož hlavním cílem je spolupráce všech partnerů (mikroregionu Hornolidečsko, města Brumov Bylnice, Valašské Klobouky a obce Poteč a Horní Srnie) za účelem společné přípravy a zpracování projektových dokumentací zaměřených na realizaci hlavní cyklostezky propojující linii daných řek, aj. (Sdružení obcí Hornolidečsko, 2017).

Mezi úspěšně zrealizované projekty MAS Hornolidečsko patří např. zachování tradic a kulturního dědictví Hornolidečska a Buchlovska. Projekt řešil nedostatek krojů pro zachování tradic, kulturního a historického bohatství obou mikroregionů. Další z projektů je síťování místních produktů na Valašsku, jehož hlavním cílem je propagace místních výrobků veřejnosti a síťování místních producentů, výrobců a odběratelů působících v různých odvětvích místního hospodářství (Místní akční skupina Hornolidečska, 2017).

5.3 Demografický vývoj

V letech 1991 – 2015 se podle Místní akční skupiny Hornolidečsko (2016, s. 9) vyznačovalo dané území relativním růstem počtu obyvatel. Celkový počet obyvatel z roku 1991 se zvýšil z hodnoty 11 878 na 12 364 obyvatel v roce 2011. Nárůst činil 4,1 %, ale již v následujícím roce se i na území Hornolidečska projevil obecný trend úbytku obyvatel. V letech 2011 až 2015 došlo k poklesu obyvatel na hodnotu 12 208, tedy jednalo se o úbytek v přepočtu 1 %. Pokles není příliš vysoký, zároveň ale je nutné sledovat i další vývoj počtu obyvatel a reagovat na něj příslušnými opatřeními. Nynější sociálně demografický trend se projevuje migračními pohyby obyvatelstva do regionů městských (i příměstských) a to z oblastí venkovských tzv. rurálních. Významně se tak snižuje neustále klesající počet obyvatel žijících na venkově. Celkově lze konstatovat, že je zaregistrován relativní úbytek obyvatelstva ve Zlínském kraji.

Věková struktura

V současné době je nejpočetnější věkovou skupinou na území MAS Hornolidečsko obyvatelstvo ve věku 15 – 64 let, tedy ekonomicky aktivní obyvatelstvo. Při celkovém srovnání mezi lety 2012 – 2015 byl zaznamenán pokles občanů v dané věkové kategorii a to z 69,9 % v roce 2012 na 69 % v roce 2015. V porovnání těchto změn mezi jednotlivými obcemi došlo k poklesu ekonomicky aktivního obyvatelstva u devíti obcí, naopak nárůst v této kategorii zaznamenalo šest obcí. Obec Leskovec měla nejvyšší procento, tj. 70,9 % osob v produktivním věku. Naopak obec Střelná s 67,1 % obyvateli v kategorii 15 – 64 let měla z porovnávaných obcí nejnižší hodnotu daného ukazatele.

K poklesu počtu obyvatel došlo i ve věkové kategorii 0 – 14 let, a to z hodnoty 15,9 % v roce 2012 na 14,9 % v roce 2015. I v mikroregionu Hornolidečsko se začíná projevovat celorepublikový trend stárnutí populace. Zvláště se situace projevuje při srovnání indexu stáří, který v roce 2012 vykazoval hodnotu 90, tedy že celkově generace dětí do 14 let je početnější oproti generaci obyvatel starších 65 let. Na konci roku 2015 již byla hodnota indexu stáří 107,6. Z toho vyplývá, že v mikroregionu na 107,6 osob starších 65 let připadá 100 osob ve věku 0 – 14 let. Pouze pět obcí z mikroregionu má ukazatel pohybující se pod hodnotu 100, tedy že počet dětí převyšuje počet osob nad 65 let věku. Obec Valašské Příkazy má nejpříznivější hodnoty z hlediska věkové struktury. Index stáří zde dosahuje hodnoty 86,3. Nejstarší populace se naopak nachází v obci Valašská Senice, kde hodnota indexu stáří je 170,9. V porovnání s průměrem Zlínského kraje i ČR, který je 123,8, je hodnota

indexu 107,6 za mikroregion Hornolidečsko stále ještě příznivá. Ve srovnání Zlínského kraje s jinými kraji v ČR se region řadí mezi oblasti s nejstarším obyvatelstvem.

Tabulka 3: Počet obyvatel a index stáří k 31. 12. 2015, Zdroj: Český statistický úřad, 2017, vlastní zpracování

POČET OBYVATEL A INDEX STÁŘÍ K 31. 12. 2015								
ÚZEMÍ	celkem	0 -14	%	15 -64	%	65 a více	%	Index stáří (v %)
Francova Lhota	1 590	220	13,8	1 118	70,3	252	15,8	114,5
Horní Lideč	1 382	232	16,8	943	68,2	207	15,0	89,2
Lačnov	857	144	16,8	596	69,5	117	13,7	81,3
Leskovec	666	80	12,0	472	70,9	114	17,1	142,5
Lidečko	1 791	285	15,9	1 232	68,8	274	15,3	96,1
Lužná	615	86	14,0	422	68,6	107	17,4	124,4
Pozdřechov	589	92	15,6	386	65,5	111	18,8	120,7
Prlov	541	79	14,6	374	69,1	88	16,3	111,4
Seninka	311	43	13,8	216	69,5	52	16,7	120,9
Sřelná	577	89	15,4	387	67,1	101	17,5	113,5
Študlov	507	71	14,0	351	69,2	85	16,8	119,7
Ústí	625	87	13,9	424	67,8	114	18,2	131
Valašská Polanka	1 404	211	15,0	990	70,5	203	14,5	96,2
Valašská Senice	455	55	12,1	306	67,3	94	20,7	170,9
Valašské Příkazy	298	51	17,1	203	68,1	44	14,8	86,3
Celkem	12 208	1825	14,9	8 420	69,0	1 963	16,1	107,6
Česká republika	10 553 843	1 623 716	15,4	6 997 715	66,3	1 932 412	18,3	119
Zlínský kraj	584 676	85 652	14,6	388 916	66,5	110 108	18,8	128,6

K současným trendům v ČR patří mimo jiné i snižování počtu narozených dětí a prodlužování střední délky života. Tím se navyšuje počet obyvatel ve věku nad 65 let a více. Index stáří v ČR měl v roce 2012 hodnotu 113,3 a v roce 2015 už to byla hodnota 119. Naopak ve Zlínském kraji byly hodnoty ve sledovaných letech vyšší, např. v roce 2012 121,1 a v roce 2015 už činila hodnota 128,6. Změna hodnot indexu stáří během sledovaných let vykazuje z hlediska dynamiky růstu negativní jev v oblasti mikroregionu Hornolidečska. Hodnoty indexu se během čtyř let změnil z pozitivních 90 na hodnotu 107,6.

Také Malíková (2010, s. 27) píše o očekávaném nárůstu nejstarších seniorů. Zpracované demografické prognózy pro Českou republiku odhadují, že v roce 2050 bude mít naše území asi půl milionu občanů ve věku nad 85 let. Malíková (2010) nabízí pro srovnání údaje z roku 2007, kdy v ČR žilo 124 937 osob v dané věkové kategorii.

5.4 Podmínky života v obcích

Obce na území mikroregionu podle Místní akční skupiny Hornolidečsko (2016) patří k typicky venkovskému regionu. Není zde žádné město a počet obyvatel v obcích je menší než 2 000. Obce Valašská Polanka a Horní Lideč, bývalé střediskové obce jsou přirozenými centry. Tyto obce nabízí nejen svým ale i občanům z okolních spádových vesnic široké spektrum občanské vybavenosti. Nachází se zde základní škola, zdravotnické ordinace, větší počet obchodů, pošta apod. Nevyskytuje se zde častý problém venkovských sídel a tím je vyliďňování. Z tohoto pohledu lze kvalitu života na Hornolidečsku vnímat pozitivně. Mírný nárůst počtu obyvatel od roku 1991 je vystřídán stagnací v posledních letech měření.

Život obyvatel Hornolidečska ovlivňují v jednotlivých obcích místní spolky a sdružení. Občané se tak významně spolupodílí na organizování společenských a kulturních akcí v obci. Téměř v každé obci má své zastoupení sbor dobrovolných hasičů, myslivecké sdružení a sportovní oddíl. Obce mají i další sdružení, jež mají za cíl rozvoj a zlepšení kvality života v obci. Výhodou obcí pro další rozvoj je zpracovaný územní plán sloužící k racionalizaci prostorově funkčního uspořádání území. Plán vychází z trvale udržitelné a respektované potřeby na ochranu životního prostředí a soužití člověka v území s přírodou.

6 KVALITATIVNÍ VÝZKUM

6.1 Postup a zvolené metody výzkumu

6.1.1 Zdůvodnění výběru kvalitativního výzkumu

Na začátku vědeckého výzkumu lze z hlediska logických postupů volit mezi dvěma základními přístupy. Oba vedou k dosažení cíle, ale liší se v samotném postupu výzkumu. První je deduktivní postup, který je využíván v případě kvantitativních šetření. Na počátku formuluje hypotézy, které dále dělí na samostatné úseky, aby se dalo na konci výzkumu ověřit, zda jsou pravdivé nebo nikoliv. Druhý postup je induktivní, používaný ve výzkumu kvalitativní povahy, kdy celý postup začíná sběrem dat, nalezením vzorce pro výsledky, vymezením předběžných závěrů a celý proces naopak teorií končí (Olecká a Ivanová, 2010).

KVANTITATIVNÍ VÝZKUM

Kvantitativní výzkum je posuzován pomocí několika kritérií, které vycházejí z cílů konkrétní výzkumné studie. Hendl (2006) dále reflektuje, že je nutné používat přesné a objektivní metody pro získání dat, jejich výsledky mají být zobecnitelné pro celou veřejnost mimo kontext výzkumu. Výhody kvantitativního výzkumu jsou spolehlivost, validita metod a jejich objektivita a dále zobecnění, které závisí na reprezentativním výběru. Velkou roli hraje i možnost celý výzkum zopakovat.

Olecká a Ivanová (2010) popisují kvantitativní výzkum jako objektivní sběr dat, který probíhá pomocí standardizovaných technik rozhovorů, dotazníků nebo pozorování umožňující reprezentativní šetření vzorku, který lze zobecnit na populaci. Výhodou je relativně rychlý sběr dat a tedy i rychlá analýza. Poskytují přesná numerická data, výsledky nejsou závislé na výzkumníkovi. Nevýhodou se může u kvantitativního výzkumu stát, že kategorie a teorie nemusí vždy odpovídat lokálními zvláštnostem. Získávání dat je omezeno pouze na standardizované postupy, což působí nízkou validitu (pravdivost) výsledků.

KVALITATIVNÍ VÝZKUM

Kvalitativní výzkum naopak spíše zaznamenává hledisko zkoumaných jedinců. Snahou je osvětlení subjektivní zkušenosti, jednání a kontext dotazovaných osob. Hlavním kritériem při kvalitativním výzkumu je míra, s jakou se povedlo autenticky zaznamenat a prezentovat získané informace. Důvěryhodnost výsledků a zlepšení kvality výzkumu zvyšují zása-

dy, kterými mohou být např. saturace - sběr dat se má ukončit až ve chvíli, kdy další data již nepřispívají k porozumění případu a jeho popisu nebo vývoje teorie či triangulace - využívání několika zdrojů dat a více prostředků pro jejich sběr (Hendl, 2006, s. 11).

Podle Olecké a Ivanové (2010) je kvalitativní výzkum procesuálního charakteru tzn., že jeho postup je v průběhu sběru dat postupně utvářen. Zkoumaná realita je prostudována velmi podrobně a do hloubky. Lze tak získat mnoho informací o poměrně malém počtu jedinců. Redukci dat neurčuje výzkumník, ale samy zkoumané osoby, které sdělují informace o předmětu zájmu.

Základní výhodou kvalitativního výzkumu je podrobný popis a pohled do zkoumané problematiky, dále velmi pružně reaguje na místní situace a podmínky. Kvalitativní výzkum dokáže nalézat lokální příčinné souvislosti a umožňuje studovat procesy a navrhnout teorie. Nevýhody jsou spatřovány v časové náročnosti sběru a analýzy dat, dále že získané znalosti nemusí být vždy zobecnitelné na jiné prostředí a širší populaci. Kvalitativní výzkum nebývá hodnotově neutrální a je snadněji ovlivnitelný výzkumníkem a jeho osobními pocity.

Z výše uvedených rozdílných zaměření jednotlivých výzkumných teorií se jeví jako jednoznačně nepřijatelnější kvalitativní výzkum. Důvodem je zájem více porozumět tématu sociálních služeb, které jsou nabízeny a také vyžadovány v mikroregionu Hornolidečsko s cílem danou problematiku lépe pochopit. Výsledná šetření se týkají pouze dané oblasti mikroregionu Hornolidečska a nejsou zobecnitelná pro širokou populaci.

6.1.2 Cíle, výzkumný záměr a metodologické zpracování

Hlavním záměrem celé diplomové práce je představit výzkum zaměřený na potřebu zařízení sociálních služeb, přesněji domova pro seniory v mikroregionu Hornolidečsko. Pro tento účel bylo provedeno empirické šetření provedené metodou polostrukturovaných rozhovorů. Respondenty výzkumu byly:

- starosta obce Lidečko,
- starosta obce Valašská Polanka,
- manažer místní akční skupiny Hornolidečsko, z. s.,
- ředitelka obecně prospěšné společnosti Letokruhy, o.p.s.,
- sociální pracovnice.

Rozhovory probíhaly v období od října do prosince 2016. Výzkumné šetření bylo provedeno s nejvyššími představiteli municipálních jednotek, nestátní neziskové organizace a zapsaného spolku z toho důvodu, že se každodenně setkávají při svých činnostech se sociální oblastí, potřebami občanů a hlavně s výkonem politiky, s legislativními změnami a s dopady, které politické rozhodování v sociální rovině provází. Z uvedených skutečností lze na vybraný rozsah respondentů nahlížet jako na experty v oblasti sociální a mikroregionální. Jak uvádí Olecká a Ivanová (2010), při výběru podkladů do případové studie jsou záměrně vybíraná data tak, aby zkoumané jevy měly takové charakteristiky, které jsou v daném výzkumu požadovány. V kvalitativním výběru jde i podle Hendla (2006) o nalezení vhodných informantů, kteří mají potřebné informace, a je vyžadován adekvátní výběr i ostatních zdrojů (události, místa, typy dat). Důvodem je zajistit, aby bylo možné odpovědět na výzkumnou otázku a dojít tak k vhodnému popisu fenoménu.

6.1.3 Semistrukturované (polostrukturované) rozhovory

Pro účely vlastního výzkumu byl vypracován soupis polostrukturovaných rozhovorů, který byl zaměřen na problematiku sociálních služeb poskytovaných v mikroregionu starším občanům. Scénář byl rozdělen do tří bloků, které obsahovaly celkem šest otevřených otázek. První část otázek byla zaměřena na zjištění dostupnosti sociální a zdravotní péče v mikroregionu Hornolidečsko. Tento blok byl do scénáře zařazen kvůli navázání důvěry mezi tazatelem a respondentem a také pro objektivní zjištění, zda jsou sociální služby v okolí využívány. O vytvoření určitého přátelského vztahu s informantem v kvalitativním rozhovoru píše i Hendl (2006). Počáteční otázky byly předvojem pro další dotazování. Druhý blok byl zaměřen na pobytové zařízení v místě šetření a třetí se týkal financování budoucích cílů v sociální oblasti.

Základní zaměření kvalitativního výzkumu podle Hendla (2006) je určeno relativně obecnými otázkami a ne hypotézami, které jsou testovány. V průběhu průzkumu se otázky postupně upřesňují nebo se vytváří nové, které vedou k podrobnější specifikaci výzkumu. Může to vést až k potřebě pozměnit plán celého výzkumu a k zacílenému sběru dat. Plán výzkumu je tedy pružný, aby reagoval na dosavadní výsledky a okolnosti výzkumu.

Při samotném sběru dat se tato teorie potvrdila. Otázky pro respondenty nemohly mít naprosto jednotnou formu jako u dotazníkového šetření, nebyly vhodné ani uzavřené otázky, při kterých se pouze ověřují fakta. Důvodem použití polostrukturovaných rozhovorů při výzkumu bylo zdůvodnit potřeby, zhodnotit a rozšířit informace o tématu.

Rozhovory byly prováděny u většiny dotazovaných v jejich pracovním prostředí. Všichni respondenti souhlasili s poskytnutím rozhovoru v rámci jejich veřejných funkcí. Naopak rozhovor se sociální pracovnící byl veden spíše v neformální podobě. Otázky měly pro všechny zúčastněné stejnou základní myšlenku. Lišily se formou a obsahem podání. Otázky pro starosty obcí, ředitelku organizace a projektového manažera byly odborného zaměření, pouze pro sociální pracovníci musely být mírně pozměněny, tak aby se týkaly její kvalifikace a odbornosti. Poslední jmenovaná souhlasila s poskytnutím rozhovoru pod podmínkou anonymity. Pro potřeby diplomové práce tedy není uvedeno jméno sociální pracovnice ani její zaměstnavatel. Hlavním cílem rozhovorů bylo zjistit odpovědi na tři výzkumné otázky:

- jaká je nabídka sociálních služeb v mikroregionu, tedy celková analýza a zhodnocení současného stavu,
- jaké jsou potřeby a jaký je cílový stav v sociální oblasti, co konkrétně by vedení mikroregionu chtělo v budoucnu realizovat,
- možnosti řešení, tedy jaké nástroje jsou použitelné pro dosažení cíle, který se v současnosti řeší a plánuje.

Na základě výše uvedených cílových hodnot (co je, co by chtěli mít a možnosti řešení), bylo vytvořeno šest otázek pro strukturované rozhovory, z kterých vždy dvě byly zaměřeny na jednu výzkumnou otázku. Všichni respondenti byli osloveni a požádáni o odpovědi na následující otázky.

1. Jakým způsobem jsou zajišťovány v obci sociální služby pro místní občany? Jsou dostatečné, nebo musí dojíždět do jiného okresu?
2. Mají starší a osamocení lidé zajištěnou dostupnost k zdravotní péči a rehabilitačním službám?
3. Které pobytové zařízení je využíváno v nejbližším okolí?
4. V rámci Zlínského kraje je ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb počítáno s 20 lůžky pobytového zařízení v mikroregionu Hornolidečsko. Mají obce zájem využít tuto nabídku, jaké jsou argumenty pro a proti realizaci projektu?
5. Potřeby obyvatel jsou jistě na prvním místě, jaký by byl ideální stav v této oblasti?
6. Pokud by domov pro seniory v mikroregionu začal fungovat, jak si představujete financování samotného provozu?

Jelikož nebylo možné položit všem zúčastněným naprosto stejné znění otázek, byly jednotlivé body dotazníku upraveny vždy „na míru“ danému respondentovi. Analýza jednotlivých otázek se bude vyvíjet na základě obsahové části konkrétní otázky.

6.1.4 Metody pro získání dat

Více zdrojů dat je obvykle používáno v kvalitativních studiích. Hendl (2006, s. 8) upřesňuje, že tato „strategie má za cíl získat komplexnější porozumění fenoménu a někdy se označuje jako triangulace.“ Význam triangulace spočívá ve zvyšování kvality dat, tedy přesněji, že sběr informací získaných z mnoha zdrojů (události, dokumentace, lidé) dovolí lépe pochopit situaci a zkušenosti, aby bylo možné zachytit jejich celistvost. Prozkoumání co největšího počtu aspektů zkoumaného problému, vyhodnocení rozdílů a podobnosti informací dovoluje triangulace datových zdrojů lépe vyhodnotit. Vyhodnocení vhodnosti dat závisí na posouzení, zda vybrané zdroje umožňují výzkumníkovi správně prozkoumat a zajistit relevantní odpovědi k výzkumné otázce.

Záznam dat probíhá tak, aby bylo umožněno jejich analýzy a zároveň se v nich uchoval obsah subjektivního významu a sociální kontext. Přistupuje se tedy k doslovnému přepisu, přičemž se využívá systém transkripčních značek, aby byl zachycen styl a průběh rozhovorů. Použití transkripční metody není vždy možné, protože obvykle obsahuje velké množství dat. Lepší volbou při zpracování rozhovorů se jeví poznámkování a elektronické zaznamenávání rozhovorů, umožňuje tím analýzu materiálu jako celku.

Pro lepší transparentnost celého procesu byly semistrukturované rozhovory použité k výzkumu v této práci zaznamenány formou audiovizuální nahrávky, jednalo se o rozhovor se starostou obce Lidečko a s projektovým manažerem. Další tři rozhovory byly zaznamenány písemnou, poznámkovou formou. Ředitelka o. p. s. i pan starosta z Valašské Polanky byli prvními, se kterými byl rozhovor veden. K vhodnější formě nahrávání rozhovorů na diktafón se přešlo až při zjištění, že nelze zaznamenávat všechny informace či poznámky dle mluveného slova respondenta. Výběr poznámkové metody u sociální pracovnice byl jednoznačný, z důvodu anonymity její osoby nebyly pořizovány žádné elektronické záznamy. Stejný postup navrhuje i Hendl (2006), který poznámkování a elektronické zaznamenávání rozhovorů či terénních poznámek považuje za užitečnou volbu umožňující další analýzu všech materiálů jako celku. Souhlasí také s tvrzením, že v některých případech nelze elektronickou nahrávku rozhovorů pořídít, protože působí rušivě.

V další fázi výzkumu bylo provedeno pozorování a shromažďování dokumentů, které byly dále použity jako dodatek k rozhovorům a bližšímu porozumění sledovaného problému. Patří mezi ně Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Zlínského kraje (2015), Strategie MAS Hornolidečsko pro rok 2015 - 2020 a Zápisy ze schůzí valného shromáždění sdružení obcí Hornolidečsko a webové stránky jednotlivých obcí.

Vzhledem k odlišným výzkumným typům dat byla vybrána jako nejvhodnější tematická analýza a hledání vazeb mezi jevy. Ta tvoří základní prvky většiny strategií vyhodnocení kvalitativních dat. Sama analýza datového materiálu má vést výzkumníka k odhalení a k popisu témat. Hendl (2006) nabízí způsob, jakým je možné odhalit témata v procesu, a to na základě dosavadních zkušeností výzkumníka a v závislosti na položené otázce.

6.1.5 Respondenti výzkumu

Starosta obce Valašská Polanka

Pan Josef Daněk je starostou obce Valašská Polanka od roku 1998. Před tím byl 6 let místostarostou. Pan starosta byl prvním respondentem. Oslovit hned na začátku celého procesu starostu této obce, je zdůvodněno místem potenciálního umístění domova pro seniory ve Valašské Polance. Z pozice předsedy sdružení obcí Hornolidečska byl kontaktován znovu asi po měsíci od společného setkání. Při rozhovoru s panem Lahodou vyšlo najevo, že pan Daněk z pozice své funkce předsedy sdružení obcí Hornolidečska může dodat podklady týkající se zápisu ze schůzí valného shromáždění. Dokumenty pan Daněk na základě žádosti dle zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím zaslal elektronickou poštou v prosinci 2016.

Ředitelka obecně prospěšné společnosti Letokruhy Mgr. Helena Petroušková

Na základě doporučení pana starosty Valašské Polanky byla pro další rozhovor telefonicky oslovena paní Mgr. Petroušková. Organizace Letokruhy se sídlem ve Vsetíně byla zřízena v roce 2003 jako občanské sdružení, právní status po změně zákona č. 89/2012 je nyní obecně prospěšná organizace.

Starosta obce Lidečko

Schůzka s panem Ing. Vojtěchem Ryzou byla domluvena při osobním setkání. Důvodem je místo trvalého bydliště obou zúčastněných osob, tedy výzkumníka i dotazovaného. Pan starosta byl velmi vstřícný a nápomocný při realizaci rozhovoru, který byl celý nahráván na diktafon. Starostou obce Lidečko je již patnáct let, předtím byl čtyři roky místostarosta.

Celý volný přepis rozhovoru s panem Ryzou tvoří přílohu č. 2. Pan starosta je velice dobrý mluvčí, do rozhovoru bylo zasahováno jen ve velmi malé míře, pouze pokud bylo potřeba nějak specifikovat nebo nasměrovat téma k přichystaným otázkám.

Manažer MAS Hornolidečsko Aleš Lahoda

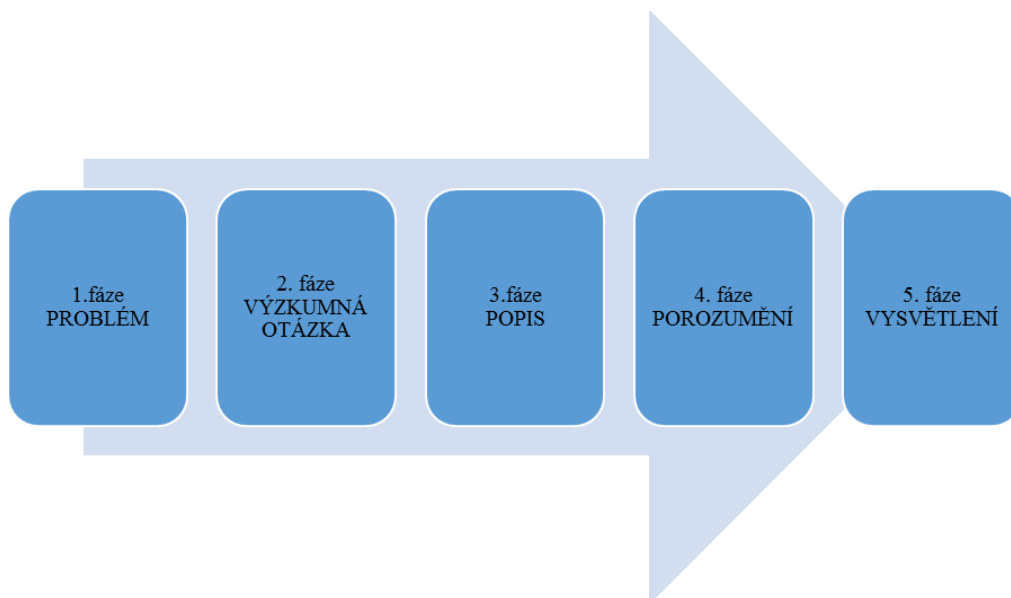
Pro ucelený souhrn informací byl telefonicky požádán o rozhovor i projektový manažer místní akční skupiny Hornolidečsko pan Lahoda. Polostrukturovaný rozhovor probíhal v kanceláři MAS Hornolidečsko, jejíž sídlo je v Lidečku.

Sociální pracovnice

Paní Z. je zaměstnankyní jedné z organizací, které poskytují sociální služby na Vsetínsku a má na starosti i se svými kolegyněmi oblast Hornolidečska. Zná mentalitu zdejších lidí, má s nimi zkušenosti a tedy i nestranný pohled na otázky ohledně potřeb sociálních služeb ve výzkumném prostředí.

6.2 Analýza rozhovorů a dokumentů

Před realizací strukturovaných rozhovorů byly vytvořeny tři výzkumné otázky, které vycházejí z cíle výzkumného procesu. Pro samotné rozhovory byla každá výzkumná otázka přeformulována do dvou dotazníkových otázek. V této části diplomové práce jsou zanalyzovány jednotlivé odpovědi respondentů a dokumenty, které s tématem výzkumu úzce souvisí. Na konci každé kapitoly jsou uvedena výsledná šetření ze získaných dat. Proces podle Vejvodové a Ivanové (2015, s. 21) u kvalitativního výzkumu má pět fází, které jsou popsány na obr. č. 3. Celý rozhovor byl pro potřeby výzkumu převeden do psané formy. Z každé zodpovězené otázky byly pro lepší porozumění označeny nejdůležitější a zásadní části, které byly analyzovány v rámci výzkumu.



Obrázek 3: Fáze kvalitativního výzkumného procesu, Zdroj: Vejvodová a Ivanová (2010, s. 21), vlastní zpracování

6.2.1 První výzkumná otázka

Jaká je nabídka sociálních služeb v mikroregionu, tedy celková analýza a zhodnocení současného stavu. Dotazníkové otázky byly formulovány následovně:

- Jakým způsobem jsou zajišťovány v obci sociální služby pro místní občany? Jsou dostatečné, nebo musí dojíždět do jiného okresu?
- Mají starší a osamocení lidé zajištěnou dostupnost k zdravotní péči a rehabilitačním službám?

Analýza rozhovorů

Ve Valašské Polance je podle pana starosty postaráno o klienty formou terénních služeb a denního stacionáře, který provozuje organizace Letokruhy o. p. s., se kterou mají velice dobré pracovní vztahy. Službu denního stacionáře nejvíce využívají občané z Valašské Polanky. Služby zdravotní péče jsou zajištěny přímo v obci ve zdravotním středisku. Denní stacionář je v 1. patře stejné budovy jako obvodní lékaři, v případě potřeby mohou klienti v doprovodu sociální pracovníce či dobrovolníků (ale i sami) lékaře navštívit.

Ředitelka paní Petroušková konstatovala, že jejich organizace poskytuje služby na Vsetínsku, Hornolidečsku i Hovězí a okolí podle potřeby. V roce 2008 začali komunitně plánovat v oblasti Hornolidečska, „...sčítá asi 15 obcí, asi 13 000 obyvatel, a plánovali jsme zde pro-

to, že jsme zjistili, že tam nejsou vůbec žádné služby.“ Ve spolupráci s obcí Valašská Polanka zřídili denní stacionář, který byl okamžitě naplněn. Se zdravotními službami mají zkušenosti zvláště dobrovolníci, kteří pracují v její organizaci. Samotný Vsetín je, co se týká lékařské péče, velmi dobře vybaven a jsou zde i poskytovatelé rehabilitačních služeb. Dobrovolníci nejčastěji zajišťují pro místní i vzdálené klienty samotný dovoz k lékaři nebo jen doprovod, pokud o něj osoba požádá.

Sociální služby jsou zajišťovány v obci Lidečko dvěma organizacemi, charitou Valašské Klobouky a Letokruhy o. p. s. Vsetín, jak zhodnotil služby pan starosta, žádný zájemce o služby nemusí dojíždět do jiného okresu. Nejčastěji se jedná o terénní služby, které si občan sám domluví u poskytovatele nebo se jedná o tzv. odlehčovací službu, kdy sociální pracovníce přijíždí do domu klienta třeba na dopoledne a jsou nápomocni osobám, které se celodenně starají o svého rodinného příslušníka. Zdravotní služby jsou podle starosty poskytovány v maximální možné míře. Obvodní lékaři jsou v blízké obci Horní Lideč. Podle jeho informací i charita nabízí službu, kdy po domluvě klienta zavezou a doprovodí k lékaři. Avšak v Lidečku při této službě nejvíce pomáhají rodinní příslušníci.

V celém mikroregionu působí čtyři poskytovatelé sociálních služeb, jak říká pan Lahoda z MAS Hornolidečsko. Vyjmenoval charitu Vsetín, Letokruhy o. p. s., charitu Valašské Klobouky a Valašské Meziříčí. Zdravotní péči označil za celkem zajištěnou zvláště obvodními lékaři a stomatology, kteří mají své ordinace v bývalých střediskových obcích, tedy ve Valašské Polance a v Horní Lidči. Jsou to spádové obce pro okolní občany, z Horní Lidče dojíždí obvodní lékař i dětská lékařka jednou týdně ordinovat i do Francovy Lhoty.

Sociální pracovníce uznává, že co se týká sociálních služeb v obcích mikroregionu, „.....celkem to stíháme, jsme na to dvě z naší organizace, ale přímo ve Vsetíně už je situace horší, hodně starých lidí bydlí samo v panelácích a to už se nedá stíhat.“ Sociální služby poskytujeme my, charita Vsetín, diakonie Vsetín a na další si nevzpomněla. Otázku ohledně zdravotní péče směřovala k jednotlivým obcím, každá obec má zajistit pro občany co nejbližší ordinaci lékaře.

Analýza dokumentů

Oblast mikroregionu Hornolidečsko má vesnickou strukturu osídlení. Proto jsou nejbližší města spádovými oblastmi, ve kterých občané z okolních vesnic naleznou komplexní zdravotní i sociální služby. Podle strategie MASH 2014 – 2020 se vyskytuje v oblasti zdravotních služeb problémy, které ovlivňují kvalitu, ale i kvantitu nabízených služeb. Lékařům,

kteří mají své ordinace v některé z obcí, chybí finanční prostředky na opravu a modernizaci stávajícího zařízení. Více lékařských ordinací praktických lékařů pro děti a dorost, praktických lékařů pro dospělé a stomatologických lékařů mají pouze ve dvou spádových obcích, tedy v Horní Lidči a ve Valašské Polance. Ordinace specializovaných lékařů se v menším počtu nachází ve Valašských Kloboukách, více lékařů specialistů ordinuje ve Vsetíně, kde sídlí také nemocnice (Místní akční skupina Hornolidečsko, 2015).

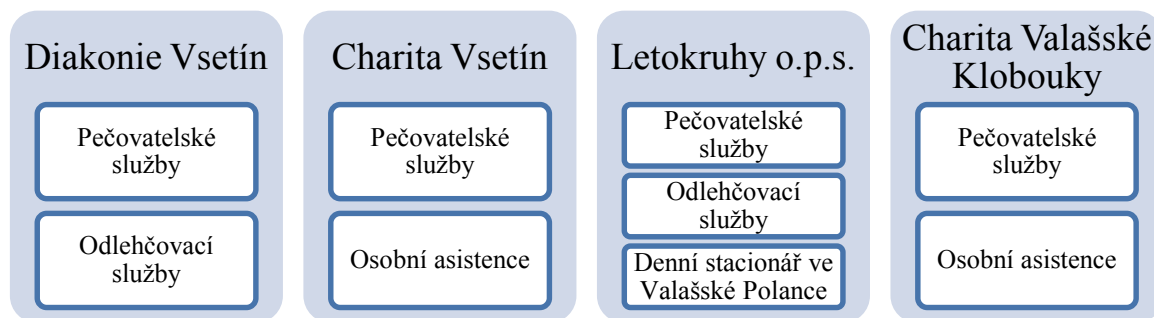
Tabulka 4: Počet zdravotnických zařízení v mikroregionu Hornolidečsko, Zdroj: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2017, vlastní zpracování

Obec	Praktický lékař pro dospělé	Praktický lékař pro děti a dorost	Lékař stomatology	Lékař gynekologie	Další zdravotní zařízení	Fyzioterapeut	Lékama
Francova Lhota	1	-	1	-	-	-	-
Horní Lideč	2	1	4	1	1 (stomat. laboratoř)	1	1
Lačnov	-	-	-	-	-	-	-
Leskovec	-	-	-	-	-	-	-
Lidečko	-	-	-	-	-	-	-
Lužná	-	-	-	-	-	-	-
Pozdřechov	-	-	-	-	-	-	-
Prlov	1	-	-	-	-	-	-
Seninka	-	-	-	-	-	-	-
Střelná	-	-	-	-	-	-	-
Študlov	-	-	-	-	-	-	-
Ústí	-	-	-	-	-	-	-
Valašská Polanka	1	1	2	1	1 (logopedie)	-	-
Valašská Senice	-	-	-	-	-	-	-
Valašské Příkazy	-	-	-	-	-	-	-

Závěrečné zjištění

Podle Zlínského kraje (2015) jsou zdravotní zařízení v mikroregionu situována do spádových obcí. Svého stomatologa a obvodního lékaře mají děti a dospělí z nejbližších vesnic (Pozdřechov, Prlov, Lužná, Leskovec, Seninka) ve Valašské Polance. Druhou spádovou obcí je Horní Lideč, do které za lékařským vyšetřením dojíždí lidé z Valašské Senice, Francovy Lhoty, Střelné, Valašských Příkaz, Lačnova, Študlova a Lidečka. Občané Ústí u Vsetína již mají spádově bližší lékařské zařízení ve městě Vsetín. V současné době si lidé mohou zvolit svého lékaře, proto může docházet ke změnám v registraci i do bližších obcí, které již nepatří do mikroregionu Hornolidečsko. Do obcí Francova Lhota a Pozdřechov

dojíždí ze spádové obce jednou týdně obvodní lékař pro dospělé a ordinaci zde mají i obvodní lékaři pro děti a dorost. Odbornější vyšetření se nachází ve Valašských Kloboukách a ve Vsetíně, který má i nemocniční zařízení.



Obrázek 4: Poskytovatelé sociálních služeb v mikroregionu Hornolidečsko, Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2017 a místní šetření, vlastní zpracování

Sociální služby jsou podle respondentů zajišťovány převážně terénní službou. Jediné sociální zařízení v mikroregionu představuje denní stacionář ve Valašské Polance, jehož zřizovatelem je organizace Letokruhy o. p. s. Vsetín. Podle slov ředitelky společnosti paní Mgr. Petrouškové musí některé klienty z důvodu nedostatečného prostoru odmítnout, protože kapacita stacionáře je pouze 7 míst. Pokud potřebují rodinní příslušníci pomoc v podobě odlehčovací služby, jsou jim k dispozici čtyři sociální zařízení a jejich sociální pracovníci. V případě, že je již pacient odkázán na stálou péči, má možnost výběru pouze pobytových zařízení mimo mikroregion Hornolidečsko. Podle zanalyzovaných jednotlivých semistrukturovaných rozhovorů a z analýzy dokumentů, které se tématem zabývají, lze konstatovat, že služby pobytového typu v mikroregionu prokazatelně chybí.

6.2.2 Druhá výzkumná otázka

Jaké jsou potřeby a cílový stav v sociální oblasti, co konkrétně by vedení mikroregionu chtělo v budoucnu realizovat. Dotazníkové otázky byly k této výzkumné otázce formulovány následovně:

- Které pobytové zařízení je využíváno v nejbližším okolí?

- V rámci Zlínského kraje je ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb počítáno s 20 lůžky pobytového zařízení v mikroregionu Hornolidečsko. Mají obce zájem využít tuto nabídku, jaké jsou argumenty pro a proti realizaci projektu?

Analýza rozhovorů

Podle slov starosty obce Valašská Polanka pana Josefa Daňka je obec blízko Vsetína, ve kterém jsou pobytová zařízení a jejich občané dané služby využívají. Ale upřesňuje, že pro starší občany, kteří byli celý život zvyklí na vesnický život, je přestěhování psychicky i fyzicky náročné. Názor vedení obce i zastupitelů na tuto oblast přirovnal k situaci v dřívějších dobách, kdy obec zřizovala tzv. chudobince pro své sociálně slabé občany. Z jeho pohledu se obec má o své spoluobčany v nepříznivé situaci jakýmsi způsobem postarat. Přesněji se vyjádřil „...nenecháme je přece spát na zastávce.“ Z toho důvodu se obec snaží vyjít lidem vstříc, a proto založila jakýsi pilotní projekt ve spolupráci s Letokruhy o. p. s. Pan Daněk sám říká, že to byla taková zkouška, zda lidé mají o tyto služby zájem. V Polance se denní stacionář těší velkému zájmu místních obyvatel. Navštěvují jej dobrovolníci, nebo i senioři, kteří si přijdou jen tak popovídat s ostatními a nejsou „přihlášení“. Z blízké obce Lužná dojíždí manželé Filgasovi, kteří každý měsíc přijedou klientům zazpívat při harmonice bez požadavku na honorář. Zařízení s dvaceti lůžky by v obci přivítali. Právě z kladných ohlasů na denní stacionář vidí, že i pobytová služba pro místní i okolní občany bude perspektivní. Sama obec nabízí mikroregionu Hornolidečsko pro tyto aktivity budovu i se zahradou v centru obce. Budovu představuje bývalá školka, která se nachází v havarijním stavu a je nutná její celková rekonstrukce.

Jak uvádí paní ředitelka společnosti Letokruhy o. p. s., naše organizace pobytové služby nenabízí, sama glosuje, „...to bychom museli mít lepší podmínky, myslím prostorové podmínky tady ve Vsetíně.“ My se lidem snažíme pomoci hlavně v jejich přirozeném prostředí. Naši zaměstnanci poskytují i paliativní a hospicovou péči. Dbáme na to, aby byli zaměstnanci v dané oblasti dostatečně vzdělání. Paní ředitelka říká „...ti (zaměstnanci), kteří zůstanou, jsou pak klenoty, protože jsou ochotní obětovat spoustu osobního pohodlí za velmi mrzké mzdy, které v sociálních službách jsou a není jim zatěžko posloužit tomu klientovi odpoledne, večer či o víkendu, když nastane nějaká havarijní situace.“ O služby denního stacionáře ve Valašské Polance zájem je. Většinou jej zaplní samotní občané dané obce. Důvod nevelkého zájmu osob z okolních vesnic paní Petroušková vidí v tom, že na-

bízí tyto služby na Valašské vesnici, „.....přece jenom to vesnické obyvatelstvo je jiné, jiné v tom, že daleko víc jsou uchovávány rodinné vazby a ti lidé někdy považují jako kdyby za ostudu říct si o pomoc.“

Pan starosta Lidečka Ing. Ryza uvedl, že mívali tři nyní jen jednoho občana ve vzdáleném pobytovém zařízení v Nedašově – Naděje. Denní stacionář ve Valašské Polance z jejich občanů nevyužívá nikdo, i když je to blízko. Pan starosta podotýká, že když se občan přestěhuje do domova pro seniory, tím změní své trvalé bydliště a přestane být občanem Lidečka. Myšlenkou domu sociálních služeb posléze domova pro seniory se v Lidečku zabývají již dávno a podle starosty je to komplikované. Opravdu se totiž může stát, že senior nikoho nemá, děti už jsou ve světě a ten starší člověk vlastně ani nechce měnit lokalitu svého bydliště. Proto se uvažuje o sociálním zařízení ve zdejší regionu, které zde dosud stále chybí. Pan Ryza se spíše přiklání k činnosti terénních služeb „...důvodem je to, že nemocný či nemohoucí člověk zůstane doma, ve svém prostředí, se svými lidmi, prostě je doma.“ Jak dále podotýká, stejně jako pan Daněk z Valašské Polanky vidí problém ve změně bydliště, když člověka odvezou do vzdálenějších pobytových zařízení, tak je to pro dotyčného velká změna, na kterou si v daném věku již těžko přivyká. Jako ideál vidí terénní službu v kombinaci s péčí rodiny. Ale protože i rodina si potřebuje odpočinout, lze v takových případech využít služeb denního stacionáře. Zde se ale jedná o osoby, které se o sebe dokážou postarat. U ležících pacientů je již potřebná péče nonstop. Pro vstup do projektu na zřízení domova pro seniory s ostatními 7 z 15 obcí je rozhodující pro zastupitele Lidečka dotace ve výši více jak 85 %. Obec proti projektu nikdy nebyla, dala si jen své podmínky ve výši dotace na projekt. Měli zájem o to, aby stavba byla na jejich katastrálním území, ale neměli vhodnou lokalitu.

Nejvíce využívaná pobytová zařízení podle pana Lahody z MAS Hornolidečsko jsou domovy na Vsetíně, Nedašově a ve Valašském Meziříčí. Počet 20 lůžek ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb Zlínského kraje během projednávání případné dotace byl poněkud pozměněn. Mikroregion musel ukončit přípravu podkladů k žádosti o dotaci z IROPu (Integrovaný regionální operační program), kvůli zjištění zásadní skutečnosti, že žádný z evropských fondů v současné době nepodporuje v rámci vypsaných výzev zázemí pro seniory. Nakonec obce žádají peníze přímo ze státního rozpočtu. Dohoda mezi zástupci mikroregionu s úředníky Ministerstva práce a sociálních věcí přinesla nový pohled na celý projekt. Bylo doporučeno zažádat na krajský úřad o navýšení počtu lůžek z 20 na 25, které jsou méně finančně náročné, provoz je celkově méně ztrátový. Důvody nezapojení se do

projektu ze strany obcí Študlov, Valašské Příkazy a Lačnov vidí projektový manažér MAS Hornolidečska v jejich spádovosti k blízkému městu Valašské Klobouky. Občané z těchto obcí ve městě využívají sociálních služeb charity Valašské Klobouky a blízkého pobytového zařízení v Nedašově. Obec Ústí využívá služeb přílehlého města Vsetína. Jak uvádí pan Lahoda „...nerozhodnost vedení obcí Valašské Senice, Francovy Lhoty a Střelné je spíše strategická, je možné, že postupem času se do projektu zapojí. Situace by byla nevýhodná jak pro jejich občany, tak pro samotný rozpočet obce. Zástupci obcí se totiž dohodli na společném financování případného ztrátového provozu zařízení. A při zvýšeném zájmu o službu by byli upřednostňováni občané obcí, které projekt financovaly již od začátku realizace.“

Paní Z. o pobytových zařízeních na Hornolidečsku říká: „Já jen vím, že jsou všechna místa na Vsetíně zaplněná, ono lidé ve městě žijí jinak než na vesnici a není jim zatěžko rodiče do domova poslat. Na vesnici je to jiné, tam mají větší domy a tím i prostory, kde může senior dožít v kruhu rodiny, pokud zůstalo některé z dětí bydlet doma.“ V rozhovoru sociální pracovnice zmínila pobytová zařízení na Hornovsacku a ve Vsetíně, kterých je v dané lokalitě dostatek. V samotném Hornolidečsku žádné zařízení tohoto typu není. Dodává, že pokud by zde sociální pobytové zařízení vzniklo, bude podle jejího názoru ihned zaplněno.

Analýza dokumentů

Ucelený přehled pobytových zařízení v nejbližším okolí mikroregionu Hornolidečsko je uveden v příloze č. 2. Příložená mapa nabízí přehled domovů pro seniory, které se nachází v bezprostřední blízkosti mikroregionu (Zlínský kraj, 2017). Jedná se celkem o sedm domovů pro seniory, které jsou mimo území mikroregionu. Dva domovy pro seniory se nachází ve Vsetíně, tři zařízení pobytového typu jsou na Hornovsacku (Halenkov, Nový Hrozenkov, Karolinka), jeden za Valašskými Klobouky v Nedašově a sedmý domov pro seniory, jehož vzdálenost je pro nové klienty z Hornolidečska ještě přijatelná, se nachází v Loučce u Újezda. Podle starostů obcí si jejich obyvatelé vybírají své nové trvalé bydliště z těchto sedmi pobytových zařízení. Při výběru domova pro seniory hraje jednu z nejdůležitějších rolí pro klienta vzdálenost, která jej dělí od „nového“ bydliště a současného místa trvalého pobytu. Žádný z občanů nechce být odtržen od svých příbuzných, známých, přátel, svého zázemí. Předpokládá se, že jej příbuzní budou jezdit navštěvovat. Čím vzdálenější výběr domova, tím více klient ztrácí kontakt se svým okolím. Jelikož je mikroregion situován blízko slovenských hranic, spádově tedy většina občanů jezdí za pra-

cí do měst Vsetín, Valašské Klobouky popř. Valašské Meziříčí. Rozhodnutí při výběru domova pro seniory tak může ovlivnit i každodenní pracovní trasa rodinných příbuzných.

Zlínský kraj (2015, s. 161) uvádí věcná opatření pro rok 2016. Tvoří je opatření k zajištění dostupnosti sociálních služeb na území Zlínského kraje. Věcná opatření jsou dále tvořena systémovými opatřeními, která mají za cíl plnit průřezová témata v rámci priorit cílových skupin. Pro potřeby výzkumu jsou důležitou cílovou skupinou senioři. Druhý cíl v souladu s principem subsidiarity si klade za úkol podporovat řešení problémů co nejbližší místu, kde vznikají, a prostřednictvím subjektů, které jsou schopny je řešit. Cílovou skupinou u věcných priorit jsou tedy senioři a samotná věcná priorita podporuje rozvoj dostupnosti kapacit pobytových služeb pro seniory komunitního typu. Podpora zřízení pobytového zařízení Zlínským krajem ve Valašské Polance je dána ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb ve Zlínském kraji, nejedná se ale o podporu finanční.

Tabulka 5: Věcná opatření, Zdroj: Zlínský kraj, 2016, s. 52

PRIORITA č. 1.3.	Podpora rozvoje dostupnosti kapacit pobytových služeb pro seniory komunitního typu
OPATŘENÍ č. 1.3.1	Podpora záměru vzniku kapacit pobytových služeb pro seniory komunitního typu ve Valašské Polance*
VÝSTUP	Podpořený investiční záměr vzniku 20 lůžek pobytové sociální služby (náhrada kapacit utlumeného Domova pro seniory Podlesí)
ODPOVĚDNOST	Zlínský kraj
PŘEDPOKLÁDANÉ NÁKLADY 2017	Bez finančních nároků
ZDROJ KRYTÍ NÁKLADŮ	-

* opatření přechází z roku 2016

Starostové obcí se již několik let snaží o realizaci projektu domova pro seniory v územním katastru obce Valašská Polanka. Při svém pravidelném jednání valného shromáždění Sdružení obcí Hornolidečska, jehož předsedou je pan starosta obce Valašské Polanky Josef Daněk, řeší různé možnosti samotné realizace a financování projektu. Obce o sociální zařízení v mikroregionu zájem mají a chtějí využít možnosti, která se jim nabízí prostřednictvím Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb Zlínského kraje. Zlínský kraj tímto dokumentem souhlasí se zřízením domova pro seniory ve Valašské Polance v letech 2015 – 2020 (Sdružení obcí Hornolidečsko, 2016).

Závěrečné zjištění

Z odpovědí respondentů v druhém bloku výzkumné části lze konstatovat, že v oblasti Hornolidečska výrazně chybí sociální zařízení typu domov pro seniory. Starostové si uvědomují sociální situaci osoby, která se rozhoduje přestěhovat do některého z nejbližších domovů pro seniory, které jim současný stav nabízí. Při jakékoliv volbě jsou odtrženi od svého nynějšího bydliště. Např. při volbě domova pro seniory Harmonie nebo Jasenka ve Vsetíně se ze známého venkovského prostředí přestěhují do městského, ve kterém se jim hůře orientuje a těžko si přivykají i na městský hluk. V takovém kontextu se jeví rozhodnutí zástupců obcí Hornolidečska zrealizovat domov pro seniory přímo v jedné z obcí jako nadmíru přijatelný. Spádová obec Valašská Polanka je místem, kterým projíždí značná část pracujících do zaměstnání ve Vsetíně nebo Valašském Meziříčí. Vybraná obec žije stejnými tradicemi jako okolní obce. Budoucí klienti se mohou cítit více jako doma. Valašská Polanka jim může nabídnout venkovské prostředí, blízké nákupní centrum a ordinaci obvodního lékaře pro dospělé a stomatologa, kteří mají v obci svou ordinaci.

Paní Petroušková v rozhovoru zmínila fakt, že jejich sociální zařízení poskytuje služby na Valašské vesnici. Podle MAS Hornolidečsko (2016) bývali původní obyvatelé zdejšího regionu chudí a velmi zbožní. Dodnes se zachovala a zachovává spousta tradic a lidových zvyků spojených s křesťanskou vírou. K víře se hlásí téměř polovina (49,2 %) obyvatel, nejvíce k církvi římskokatolické a k evangelické. V porovnání s celou ČR i Zlínským krajem se jedná o nadprůměrný počet věřících lidí. Budova, kterou nabídla obec Valašská Polanka, sousedí s kostelem a přilehnou farou. Lidové prostředí a duchovní zázemí mohou pozitivně ovlivnit rozhodování seniora o výběru svého „posledního“ trvalého bydliště. Realizace projektu obcí Hornolidečska rekonstruovat bývalou budovu mateřské školky ve Valašské Polance je vystavěna na několikaletém projednávání vedoucích představitelů obcí. Vzhledem ke všem ostatním domovům pro seniory se tato nová koncepce jeví jako vzdálenostně i prostorově přijatelná pro zřízení 20 lůžek pobytového zařízení, která jsou podporována Zlínským krajem v rámci komunitního plánování.

6.2.3 Třetí výzkumná otázka

Možnosti řešení, tedy jaké nástroje jsou použitelné pro dosažení cíle, který se v současnosti řeší a plánuje.

- Potřeby obyvatel jsou jistě na prvním místě, jaký by byl ideální stav v této oblasti?

- Pokud by domov pro seniory v mikroregionu začal fungovat, jak si představujete financování samotného provozu?

Nalezení vhodné budovy pro sociální zařízení v mikroregionu je náročná věc, jak v rozhovoru uvedl pan starosta Valašské Polanky Josef Daněk. O domu se sociálním zařízením mluví mezi starosty z mikroregionu již delší čas. Pan starosta řekl, „...víme, že to chceme, máme na to místo v naší původní mateřské školce, ale zatím nejnáročnější je sehnat peníze na realizaci.“ Podle něj je nejdůležitější, že ze strany obcí je zájem takové služby v mikroregionu občanům nabídnout. Uvedl dále, že o tuto oblast by měl mít na starosti stát, ne samotné obce. Všech 15 obcí ze sdružení Hornolidečsko si uvědomuje, že sociální oblast není výdělečnou činností, spíše naopak. Pokud by obce zrealizovaly projekt a zřídily by společně domov pro seniory, předpokládají ztrátovou činnost. Pan Daněk říká: „Všude v okolí jsou sociální zařízení ve většině případů podporovány a zřizovány Zlínským krajem. A bohužel všechny tyto služby jsou mimo Hornolidečský region. Dalo by se říct, že se na nás Zlínský kraj vykašlal a my si to budeme financovat a zajišťovat vlastně nad rámec našich povinností. Důvod je jasný, obyvatelstvo stárne a my se musíme připravit na zvýšený zájem o sociální služby pobytového typu.“

Paní Petroušková, která zastupuje názor poskytovatelů sociálních služeb, mluví o domově pro seniory jako o velmi nákladném zařízení. Jejich organizace pobytové služby nenabízí, ale jak sama říká, „...pokud bychom byli poskytovateli těchto služeb (např. by jim mikroregion pronajímal budovu), budeme v připravovaném ročním rozpočtu počítat s finanční podporou od mikroregionu jako celku. My budeme požadovat určitou částku na provoz, a jak oni se mezi sebou domluví, to už nám je jedno.“

Pan Ryza jako jeden ze členů valného shromáždění hovořil o společném plánu Sdružení obcí Hornolidečsko. Jejich cílem je rekonstrukce budovy ve Valašské Polance pro účely pobytového zařízení. Obce z mikroregionu Hornolidečsko budou hledat nájemce z řad poskytovatelů, kteří nabízejí pobytové služby. V současné době 8 z 15 obcí, které souhlasí s projektem, přispívají na jeho realizační část. Rozdělení vlastnictví mezi jednotlivými obcemi bude vycházet z právních smluv, které jsou v projednávání. Každá z obcí do projektu přispívá v poměrovém systému podle počtu obyvatel. Od toho se bude odvozovat i odlišné vlastnictví investice. Procentuálně tedy nebude vlastnictví stejné pro každou obec, která s projektem souhlasí a finančně ho podporuje, ale podíl bude závislý na počtu obyvatel. V případě ztrátovosti provozu budou obce, jejíž občané služby využívají, platit polo-

viční část celkové ztráty. Zatím ve formě návrhu je doplacení zbývajících 50 % ztráty, která se rozpočítá mezi všech 15 obcí mikroregionu. Jak již pan starosta zmínil v předchozích odpovědích současných 20 lůžek ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb Zlínského kraje je podle zkušeností MPSV ztrátových. Proto Sdružení obcí Hornolidečsko žádá o navýšení plánovaných lůžek pro tento region a dále má požadavek týkající se výše dotace od Zlínského kraje. Podmínkou obcí pro realizaci je 85 %. Lidečko např. při hodnotě budovy za 60 milionů Kč by se financování rozpočítávalo podle počtu obyvatel a nejpočetnější obec z regionu by tak utrpěla velkou finanční ztrátu.

Projektový manažer MAS Hornolidečsko hovořil o situaci, kdy by se nepodařilo vhodného zřizovatele najít, jsou zástupci obcí rozhodnutí vytvořit vlastní sociální organizaci a registrovat ji do registru poskytovatelů Zlínského kraje. Ze strany ministerstva je tedy příslibem 75 % - 80 % dotace. Zbývajících část peněz bude na dofinancování žádat mikroregion od Zlínského kraje a to ve výši 5 milionů Kč. Pan Lahoda také zmiňuje pro mikroregion nešťastnou situaci, v níž dva domovy pro seniory (Vsetín, Valašské Meziříčí) vzniklé z důvodu zrušení domova pro seniory Podlesí jsou krajského zřízení. Kraj zajistil financování projektu i realizaci ze svých finančních prostředků. Majitelem těchto dvou nových zařízení je tedy Zlínský kraj. Kraj řekl, že v oblasti Hornolidečska investovat nebude, a tak si obce z budovy udělají svůj vlastní majetek. V současnosti se řeší dotace na MPSV, tedy projektová dokumentace pro stavební povolení.

Ideální situace z pohledu sociální pracovnice by byla hezká budova domova pro seniory, nejlépe se zahradou a stromy pro stín v letních měsících. Nejvhodnější pro všechny občany by bylo mít domov někde ve spádové obci uprostřed mikroregionu, aby to všichni měli relativně stejně daleko. Zaměstnance by tvořili občané dané obce a přilehlých oblastí, kde domov pro seniory sídlí. Podle jejich zkušeností se senioři při výběru domova rozhodují podle zásadních kritérií a těmi jsou personální zajištění, nabízené služby a poté vzdálenost zařízení.

Analýza dokumentů

Ze Sdružení obcí Hornolidečsko (2016) vyplývá, že i přes skeptický až negativní pohled některých obcí na spolufinancování poskytovaných sociálních služeb ve Zlínském kraji je jasné, že tento systém bude v budoucnu více preferován. Dle zákona o obcích č. 128/2000 Sb. § 35 odst. 2 má každá obec povinnost pečovat ve svém územním obvodu o utváření podmínek pro rozvoj sociální péče a o uspokojování potřeb svých občanů. Snahou Zlín-

ského kraje a poskytovatelů služeb je zapojit do financování sociálních služeb i obce. Obce zatím tuto problematiku dostatečně nevnímaly, a proto jsou v současné době sociální služby podfinancované. Důvodem je systém, který není ze strany státu ani Zlínského kraje 100 % financován. Je počítáno s finanční spoluúčastí obcí a to i za cenu argumentů, které byly a jsou prosazovány při spolufinancování obcí na dopravní obslužnosti. Příkladem může být tedy autobusová doprava. Pokud obec nepřispěje, v obci autobusy zastavovat nebudou. Při společném projektu obcí v sociální oblasti lze uplatnit podobný princip. Občané obce, která odmítne spolufinancování, nebudou do systému přijímáni. Zlínský kraj podle Sdružení obcí Hornolidečsko (2016) provádí potřebnou kontrolu poskytovatelů sociálních služeb. V případě potřeby, kvalifikační a finanční únosnosti služby vydává pověření k poskytování těchto služeb. O dotaci mohou žádat pouze poskytovatelé, kteří od Zlínského kraje pověření získali. Žádost se předkládá každoročně a k ní se dokládá vyúčtování. Obce mikroregionu musí tedy počítat s výše zmíněnou organizační strukturou, která bude mít náročnější administrativní zátěž a také požadavek na plnění informačních povinností.

Závěrečné zjištění

Dle zákona č. 128/2000 Sb. o obcích mají obce určitou formou poskytovatele sociálních služeb podporovat, ale konkrétní forma není určena. Finanční stránka závisí na rozhodnutí zastupitelstva jednotlivých obcí. Obce mikroregionu Hornolidečsko mají podporu týkající se 20 lůžek pobytového zařízení, která vychází ze Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb Zlínského kraje. Nejedná se ale zatím o finanční podporu. Z důvodu nevhodnosti dotačních strukturálních fondů (není vypsaná výzva k podpoře seniorů) se Sdružení obcí Hornolidečsko obrátilo o dotační pomoc na MPSV. Podle zkušeností se sociálními zařízeními podobného typu bylo mikroregionu doporučeno zažádat Zlínský kraj o navýšení předpokládaných lůžek z 20 na 25 v dané oblasti z důvodu snížení předpokládané ztrátovosti. Obce mikroregionu zažádali o dotační pomoc na realizaci zařízení kromě MPSV i Zlínský kraj. Spolufinancováním projektu v poměrné výši dle počtu obyvatel se obce mikroregionu stanou majiteli budovy, kterou nabídla obec Valašská Polanka. Z ekonomického hlediska se vlastníkům vrátí jejich finanční vklad v podobě nájmu či podílu na zisku z případného prodeje nemovitosti.

6.3 Možnosti realizace projektu

Celkový závěr výzkumu přinesl potřebu vybudování pobytového zařízení v mikroregionu Hornolidečsko. Obcím se nabízí čtyři možnosti samotného provozu zařízení.

- a) Dohoda sdružení obcí Hornolidečska s Krajským úřadem Zlín. Nejvhodnější a pro všechny obce nejpříjemnější varianta případného financování rekonstrukce budovy a samotného provozu ze strany Zlínského kraje. V současné době vedení kraje o investice v této lokalitě bohužel nejeví zájem.
- b) Sdružení obcí Hornolidečska vypíše výběrové řízení na poskytovatele sociálních služeb pobytového zařízení. Pronájem budovy nabídne smluvně na určitou dobu vítězi výběrového řízení. Varianta je reálně proveditelná, ale nese s sebou v budoucnu množství kontrol nad pronajímatelem a velmi omezující přípravu smlouvy mezi nájemcem a pronajímatelem, aby nedošlo k nekalému jednání ze strany poskytovatele sociálních služeb v mikroregionu.
- c) Obec Valašská Polanka sama zřídí domov pro seniory za finanční podpory sdružení obcí Hornolidečska. Varianta je velmi výhodná jak pro obec, tak i pro ostatní spolupracující obce sdružení. Obce společně zafinancují rekonstrukci a Valašská Polanka zaregistruje novou právnickou osobu založenou za účelem veřejně prospěšné činnosti. Vedení obce, které nabídlo mikroregionu budovu za symbolickou cenu, tak samo zřídí svoji organizaci tzv. zapsaný ústav. Hlavním důvodem obce je zvýšit pracovní příležitosti pro místní občany.
- d) Obce Hornolidečska společně zřídí domov pro seniory. Zřízené zařízení bude plně pod kontrolou obcí, které spolufinancují již rekonstrukci budovy. Jedná se o efektivnější a ekonomicky přístupnější variantu. Z právního hlediska lze tak učinit na základě stanov, kterými se ve Čl. IV obce zavazují, že kromě jiného patří k jejich předmětu činnosti také sociální služby.

V případě, kdy se obce dohodnou na třetí nebo čtvrté možnosti realizace sociálního zařízení v mikroregionu, nabízí diplomová práce návrh projektu na zřízení domova pro seniory. Hlavní záměr pobytového zařízení bude poskytování obecně prospěšné činnosti a služeb sociálního typu. Proto bude nejpříjemnější založení ústavu podle NOZ.

Jakékoliv změny činnosti bude potřeba ze strany obce Valašské Polanky odsouhlasit na schůzi zastupitelstva obce. Pokud se obce rozhodnou zřídit sociální zařízení společně, musí být tato skutečnost odsouhlasena na schůzi valného shromáždění Sdružení obcí Hornolidečska. Součástí zápisu bude i zakladatelská listina zřizovaného ústavu (Nevečeřalová, 2017).

7 NÁVRH PROJEKTU K ZALOŽENÍ DOMOVA PRO SENIORY

V současné době dochází v rámci sociální práce k transformačním projektům, v rámci kterých se mění velká lůžková zařízení spíše „ústavního typu“ na menší, tzv. komunitní zařízení, ve kterých je poskytována klientům taková péče, která je zaměřena primárně na klienta. Avšak současně mu umožňuje maximální suverenitu a podporu jeho samostatnosti a svobody v rozhodování o životních záležitostech dokonce možná největší možnou svobodu při realizování vlastních aktivit a naplnění životních potřeb. Založení domova pro seniory je z obecního hlediska součástí poskytování sociální péče v konkrétním mikroregionu a je tedy realizací přímých sociálních služeb.

7.1 Důvody potřebnosti projektu

Jak vyplývá z výše uvedeného, předmětem projektu je založení zařízení sociálních služeb, a to konkrétně zařízení neústavního typu. Jedná se o zařízení, v němž bude poskytována celodenní péče seniorům s kapacitou 25 lůžek. V nejbližší době přislíbilo vedení Zlínského kraje navýšení z 20 na 25 lůžek ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb, jak uvedl při rozhovoru předseda Sdružení obcí Hornolidečska. Zřízení bude založeno sdružením obcí, tedy konkrétně se do projektu zapojí osm obcí. Samostatně by neměly při zakládání takového zařízení přímé odůvodnění z důvodu absence naplnění kapacity, nicméně právě jeho zřízení svazkem obcí bude optimálně zajištěna péče o seniory v konkrétním regionu a současně bude také využita kapacita tohoto zařízení. Všech osm obcí vyhodnotilo realizaci projektu ve vazbě na strukturu obyvatel a zajištění péče o seniory jako potřebnou. Obce jednoznačně vyjádřily podporu sociálního zařízení pro zajištění služeb, které dosud obyvatelé vyžadující podporu a pomoc museli hledat mimo hranice mikroregionu. Jednotlivé obce nemají možnost zaplnit zařízení z řad vlastních obyvatel, tak aby byla naplněna předpokládaná kapacita. Nabízela se také příležitost zřídit v každé z obcí menší komunitní zařízení, tedy s menší kapacitou lůžek, ale tato varianta se jevila jako vysoce neefektivní.

Všech osm obcí, které zatím s projektem souhlasí, mají za cíl poskytovat péči seniorům tak, aby nebyli ve svém věku zcela vytrženi ze svého známého prostředí. Důležitá bude pro klienty také možnost stýkat se se známými lidmi a zároveň i příležitost zapojit se do dění v obci, ve které strávili celý život. Obcím se jeví jako optimální, logické a vhodné řešení využití budovy, kterou nabídla obec Valašská Polanka. Jedná se o budovu bývalé mateřské školky. Objekt se nenachází ve zchátralém stavu, nicméně jeho užitná hodnota spočívá

zejména v dobré lokalizaci, zajištěných stavebních přípojkách a v dobrém napojení na další obslužnosti.

Obsahovou stránku vkladů jednotlivých zakladatelů lze definovat jako složku majetkovou a složku osobní. Vklad každé osoby (obce) sice není povinným postupem v rámci založení ústavu, ale v daném případě bude vhodné zajistit vklady poměrem 1/8 na straně každého zakladatele. Nicméně se může stát, že někteří zakladatelé mohou při založení nabídnout vlastní aktivitu, v daném případě bude i tato osobní složka stanovena rovnoměrně 1/8. Při vložení vkladu v peněžních prostředcích se v zakladatelském právním jednání uvede výše vkladu a v případě nepeněžitého vkladu se uvede předmět, jenž bude mít úředně oceněnou hodnotu. Není stanovena žádná minimální výše pro vklad a nestanovuje se také žádný následný režim pro vklad. Není tedy zapotřebí, aby byl vklad zachován po celou dobu fungování založeného ústavu, zákon tudíž nevyklučuje možnost spotřebování vkladu.

Zbývajících sedm obcí má stále příležitost se do projektu kdykoliv zapojit. V případě nerozhodnosti může být obcím doporučeno provedení SWOT analýzy. Jejím zpracováním posoudí rizika, která mohou založení zařízení provázet. SWOT analýza ve své podstatě zhodnotí slabé a silné stránky projektu. Věnuje se také analýze vnitřního a vnějšího prostředí zařízení. Jak uvádí Škarabelová (2007, s. 46), vnitřní prostředí tvoří silné a slabé stránky, přičemž vnější prostředí představuje příležitosti a hrozby.

7.2 Poslání a cíl ústavu

Posláním a cílem ústavu se stává poskytnutí sociální služby pro seniory, tedy osoby se sníženou soběstačností z důvodu věku a snížení zdravotního komfortu. Projekt je zaměřen na cílovou skupinu osob, které potřebují pomoc druhých lidí. Cílem je ovšem poskytovat službu v atmosféře, která se bude maximálně podobat běžnému domácímu přirozenému prostředí klienta, tak aby mohl žít obdobným způsobem jako doma. Hlavním posláním tedy bude nabídnout péči týkající se sebeobsluhy, zajištění jídla, úklidu či vyřizování vlastních záležitostí. Cílem bude dále také smysluplné využití volného času, a to ve formě kultury, tvůrčích činností či pohybových aktivit. Nedílnou součástí stanoveného cíle je především zachování důstojnosti každého jednotlivce s tím, že bude respektována klientova individualita. Záměrem je také maximální podpora samostatnosti a nezávislosti osob, kterým budou služby poskytovány.

7.3 Postup při založení zapsaného ústavu

Podle výše uvedených závěrů z výzkumného šetření se obec Valašská Polanka nebo nadpoloviční většina obcí ze Sdružení obcí Hornolidečsko mohou rozhodnout zřídit pro účely svého projektu právnickou osobu dle NOZ ústav. Zřízení ústavu bude společensky přínosné, užitečné a výsledky činnosti ústavu rovnocenně dostupné všem podle stanovených pravidel a podmínek. Zakladatel si musí být vědom toho, že každá poskytovaná služba, která je hlavním posláním zřízeného ústavu, nemůže ohrozit kvalitu a dostupnost poskytované služby. Zisk z poskytovaných činností může být použit pouze k úhradě činností, pro které byl ústav založen, popř. pro úhradu nákladů spojených se správou ústavu.

Založení ústavu je definováno v ustanovení § 405 NOZ, ve kterém se uvádí, že ústav je zakládán zakládací listinou, případně je zakládán pořízením pro případ smrti. Ústav tedy vzniká na základě zakladatelského právního jednání, a to stejným způsobem jako jiné právnické osoby soukromého práva, konkrétně tedy jednáním v písemné formě. Každé zakladatelské jednání musí mít minimální rozsah požadovaných náležitostí specifických pro danou formu právnické osoby a zakladatelský úkon. Právní jednání obcí bude tak jednoznačně směřovat k založení ústavu formou zakladatelské listiny.

Předmětem zakladatelské listiny může být také založení dozorčí rady. Zřídí-li zakladatelské právní jednání dozorčí radu, musí být tato skutečnost uvedena v zakladatelské listině. Musí být vypsán přesný počet prvních členů dozorčí rady, jejich jména a trvalá bydliště. Vzhledem ke společnému zájmu, který obce mikroregionu, mají je zřízení dozorčí rady s kontrolní funkcí více než vhodné. Pro fungování zařízení bude zcela jednoznačně nutné kontrolovat kvalitu poskytovaných služeb a dále také finanční toky a jejich využití. S tím bude souviset kontrola hospodaření a správného postupu při účtování. Zřízený ústav bude povinen vést podvojný účetnictví a v případě překročení obratu ústavu přes 10 miliónů korun bude muset být závěrka povinně ověřená auditorem. Ústav má ze zákona povinnost vydávat o své činnosti výroční zprávu. Pro případ kdy bude mít jednotka hlavní a vedlejší činnost, je nutné počítat s vedením účetnictví v oddělené podobě pro každou činnost zvlášť (Nevečeřalová, 2017). V rámci daňové problematiky spadá ústav pod veřejně prospěšné poplatníky stejně jako obce. Ústav bude mít také povinnost mimo jiné v rámci svého hospodaření aplikovat zákon č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

7.3.1 Zakladatelská listina

V zakladatelské listině podle zákonného ustanovení NOZ se uvádí:

- název ústavu a jeho sídlo,
- účel ústavu vymezením předmětu jeho činnosti, popřípadě i předmět jeho podnikání,
- údaj o výši vkladu, popřípadě o jeho nepeněžitém předmětu,
- počet členů správní rady i jména a bydliště jejich prvních členů,
- podrobnosti o vnitřní organizaci ústavu, nevyhradí-li se její úprava statutu ústavu.

Zakládací listinu může pořídit více právnických osob. Počet zakládajících osob není omezen. V případě zřízení ústavu více obcemi, které učiní tento právní úkon společně, budou pak považovány ve smyslu § 309 NOZ za jediného zakladatele. Protože se zde uplatní podstata jediného zakladatele, nelze pak tedy aplikovat zásadu kolektivního rozhodování, ale musí docházet k jednomyslnému rozhodování. V praxi to tedy bude z pohledu Sdružení obcí Hornolidečska znamenat, že všechny právnické osoby, které s projektem souhlasí, budou pro účely ústavu považovány za jednoho zakladatele a musí se tedy na rozhodném stanovisku jednomyslně a jednoznačně dohodnout. Dle zákona NOZ je tato podmínka nezbytná, protože v opačném případě by muselo dojít k zásahu soudu formou rozhodnutí. Tato situace by však pro zdárné fungování zařízení nebyla vhodná.

Vzhledem k tomu, že zakladatelské jednání bude mít vyžadovanou formu veřejné listiny, a to v souladu s ustanovením NOZ § 309 odst. 4 je zapotřebí, aby o založení a tedy o vzniku zakladatelské listiny byl pořízen notářský zápis. Zákonem stanovený požadovaný obsah listiny je relativně minimální. Lze proto zakladatelem ustanovit v zakladatelském právním ujednání další náležitosti, o kterých usuzuje, že budou důležité popřípadě vhodné pro další fungování či existenci ústavu.

- a) V zakladatelské listině je důležité uvést celý název ústavu, pracovní název je prozatím Domov pro seniory Valašsko, sídlo Valašská Polanka. Budoucí plná upřesněná adresa sídla se uvede až v rejstříku ústavů.
- b) Dále v zakladatelské listině bude uvedena osoba ředitele.
- c) V zakladatelské listině bude uveden předmět činnosti ústavu.
- d) Bude uvedeno jakým vkladem se zakladatel podílí na vzniku ústavu, tedy uvedené dohodnuté podíly jednotlivých účastníků mikroregionu.

- e) Současně bude definováno fungování správní rady, která bude mít nejméně tři členy, přičemž stanovení tohoto minimálního počtu vychází ze zásady „tři tvoří společenství“, nebo také „v přítomnosti tří už lze jednat“. V listině se uvedou počty a jména členů, přičemž každá další změna v osobách členů se pak již projeví pouze v rejstříku ústavů. V něm se uvádějí informace o vzniku a zániku členství ve správní radě ústavu.
- f) Uvede se informace o zřízení dozorčí rady, jakožto fakultativního orgánu, kdy bude uveden počet členů dozorčí rady, jejich jméno a bydliště. Hlavní funkce dozorčí rady bude kontrolní, což bude i přímo vyplývat ze zakladatelské listiny.
- g) V zakladatelské listině budou také uvedeny podrobnosti týkající se vnitřní organizace zakládaného ústavu, kdy bude tedy uvedena odborná organizační struktura ústavu.

7.3.2 Registrace zapsaného ústavu

Všichni poskytovatelé sociálních služeb, jak již bylo uvedeno v teoretické části diplomové práce, mají povinnost poskytovat sociální služby pouze na základě oprávnění. Podmínkou k jeho získání je registrace služby dle Zákona č. 108/2006 Sb. Po založení ústavu musí být požádáno o registraci poskytovatele sociálních služeb u místně příslušného krajského úřadu a to dle sídla předmětného zařízení. V případě zařízení ve Valašské Polance bude registrace směřována na adresu Krajského úřadu ve Zlíně. Potřebnou žádost je možné stáhnout z internetových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí v elektronické podobě. K registraci služby je nutné doložit žádost o registraci sociálních služeb, údaje o registrované službě a oznámení o poskytování sociálních služeb na území České republiky.

Registr poskytovatelů služeb je veden v elektronické podobě podle § 85 Zákona č. 108/2006 Sb. Obsahuje povinné údaje o kapacitě, materiálním, technickém a personálním zabezpečení. Dále vede evidenci o základních a fakultativních činnostech zřizovatele, o financování jednotlivých sociálních služeb a zobecněné údaje o žadatelích, tedy osobách, kterým je sociální služba poskytována. Vše je zaznamenáváno pro účely analytické a koncepční činnosti MPSV. Zástupce zařízení pro seniory bude muset tyto informace sdělit prostřednictvím elektronického tiskopisu dle Ministerstva práce a sociálních věcí (2017), a to vždy ke dni 30.6. za období předchozího kalendářního roku. Současně je zapotřebí zajistit pravidelné hlášení všech změn, které se týkají údajů obsažených v rozhodnutí o registraci a v žádosti a dokladech, které se k registraci dokládají. Pobytové zařízení pro seniory musí

začít poskytovat služby do šesti měsíců od vydání rozhodnutí, přesněji od jeho nabytí právní moci. V případě nutného použití opatření omezující pohyb osob z jakéhokoliv důvodu je nutno tuto skutečnost evidovat a sdělit v zákonem stanoveném termínu registrujícímu úřadu. Součástí žádosti o registraci je i uvedení čísla platebního účtu.

V případě, že by v připravovaném zařízení pro seniory byla poskytována zčásti také zdravotní péče, bude zapotřebí aplikovat do činnosti taktéž zákon č. 372/2011 Sb. o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování. Podle daného zákona sice může poskytovat zdravotní služby ten, kdo k tomu má oprávnění a může je poskytovat jen dle obsahu tohoto oprávnění k poskytování zdravotních služeb. Ovšem podle zákon č. 108/2006 Sb. je možné poskytovat zdravotní služby v zařízeních sociálních služeb i bez získání výše uvedeného oprávnění k poskytování zdravotních služeb. Výjimka se tedy týká přímo chystaného domova pro seniory.

Vnější kontrola

V rámci své místní příslušnosti k registrovaným sociálním zařízením provádí také jejich kontrolu. Kromě kontroly krajského úřadu bude poskytování předmětné služby podléhat také Inspekci poskytování sociálních služeb, která kontroluje plnění povinností poskytovatelů a dále kvalitu poskytovaných sociálních služeb. Provádění příslušné kontroly je náplní MPSV a tedy podnět ke kontrole konkrétního poskytovatele sociálních služeb lze zaslat i přímo na MPSV. Kvalitu poskytované péče kontrolují tzv. inspektoři kvality, kdy předmětné činnosti v současné době jsou vykonávány prostřednictvím Úřadů práce. Součástí prováděné kontroly je hodnocení podmínek, za kterých jsou naplňovány potřeby klientů. Kontroluje se, kdy jsou potřeby klientů zajišťovány prostřednictvím základních činností, hodnotí se také realizace souvisejících činností, tedy činností fakultativní. Základní činnosti jsou poskytovány odděleně od fakultativních činností, jejichž ceník je nutné zveřejnit např. na internetových stránkách domova pro seniory (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014).

Při zřízení zařízení pro seniory je možné dle Čevely (2014) se opírat také o informace „Národního akčního plánu podporujícího stárnutí 2013-2017“. Tento plán sice nespadá do pravomocí MPSV, ale do sekce Ministerstva zdravotnictví České republiky, nicméně je možno jeho obsahovou stránku při realizaci projektu také použít. Jeho strategickým cílem je totiž nastavení takových nabídek sociálních a zdravotních služeb seniorům, které budou odpovídat jejich rozdílným potřebám a životním situacím.

7.3.3 Statutární orgán

Statutárním orgánem pobytového zařízení pro seniory bude ředitel, který ovšem dle platných pravidel uvedených v NOZ nesmí být členem správní ani dozorčí rady. Údaje o řediteli, tedy o statutárním orgánu budou zaznamenány v zakladatelské listině.

7.3.4 Správní rada

Při založení ústavu je povinností zřídit správní radu, která musí mít nejméně tři členy pro zajištění usnášeníschopnosti. Maximální počet členů správní rady není ničím omezen. V případě změny v počtu členů se vyžaduje také změna zakladatelského právního jednání.

Domov pro seniory na Valašsku bude mít celkem 16 členů správní rady, přičemž každá z obcí, které ústav zřizují, budou mít v radě vždy dva zastupitele ze své obce. Členství ve správní radě není slučitelné s členstvím v dozorčí radě, o jejímž zřízení bylo také rozhodnuto pro kontrolní účely. Do zakladatelské listiny je vhodné také zahrnout sdělení, že zakladatelé z obcí mikroregionu budou mít v rámci vedení organizace zvláštní postavení. Bude se týkat určování pravidel fungování ústavu, peněžní případně nepeněžní vkladů. Zakladatelé budou mít také právo jmenovat a odvolávat členy správní rady.

V kompetenci správní rady podle NOV je volení či dovolání a odvolání statutárního orgánu, tedy ředitele sociálního zařízení. Ředitel dále podléhá kontrole ze strany rady. Správní rada jedná za ústav vůči řediteli. Důležitou součástí fungování správní rady je podmínka, že člen správní rady nesmí vyjít z řad zaměstnanců.

7.3.5 Dozorčí rada

Na základě ustanovení NOZ bude zřízena dozorčí rada jako kontrolní orgán zřizovaného domova pro seniory. S ohledem na status veřejné prospěšnosti a také na skutečnost, že se jedná o zařízení, jehož zakladateli je více obcí v rámci jednoho svazku. Počet členů bude osm, tedy odlišný počet od správní rady. Členové budou vybráni v poměrném zastoupení z každé zakladatelské obce.

7.3.6 Organizační struktura domova pro seniory

Při zakládání zařízení pro seniory se zřizovatelé samozřejmě budou zabývat optimálním vytvořením organizační struktury samotného zařízení. V daném případě se jako efektivní jeví, aby ředitelem byla osoba, která současně může působit i na pozici vedoucího sociálních pracovníků. Kapacita zařízení je totiž relativně malá, a bylo by proto nadbytečné, aby

v zařízení mimo ředitele působil ještě vedoucí sociálních pracovníků. Tato skutečnost se jeví jako zcela zatěžující nákladovou stránku provozu. Organizační struktura bude tvořena podle níže uvedených kritérií.

PŘÍMÁ PÉČE:

- v čele ústavu bude ředitel (sociální pracovník), který bude zároveň i vedoucí pracovníků sociálních služeb,
- pracovníci sociálních služeb v počtu 10 osob
- dobrovolníci v počtu 2 osob (minimální počet),
- zdravotničtí pracovníci v počtu 1 osoba,

NEPŘÍMÁ PÉČE, technicko-hospodářští pracovníci:

- kuchaři/kuchařky v počtu 4 osob,
- ekonomka a mzdová účetní (hlavní účetní) ústavu v počtu 1 osoba, je potřeba počítat i s možností nabídnout jen 0,5 pracovního úvazku z běžného fondu pracovní doby,
- uklízečka v počtu 1 osoby,
- správce zařízení v počtu 1 osoba.

7.3.7 Personální zajištění služby

Pro počátek je naplánováno, že zajištění služby bude realizováno tak, že přímo pod ředitele zařízení s odborným vzděláním (který se tedy také bude podílet na přímém výkonu služby – realizace úhrad za péči, pořizování zboží, zajištění služeb, kontrola dodržování standardů kvality, sepisování žádosti o službě, vyřizování stížnosti, zajištění fakultativních služeb, kulturní vyžití, kooperace s obcemi a jinými úřady atd.) budou spadat sociální pracovníci.

Dále se stanovuje, že v rámci zařízení pro seniory bude působit ve výkonu deset pracovníků sociálních služeb. Pracovníci sociálních služeb budou mít na starosti přímou péči o klienty na jejich žádost, a to tedy zajištění hygieny, roznos jídla případně zajištění pomoci s jídlem, pomoc při oblékání, pomoc při úklidu či jeho zajištění, zajištění drobných nákupů, doprovod na procházku atd.

Ekonomka zařízení bude mít na starosti veškerou účetní a mzdovou agendu. Dále bude zajištěna příprava stravy, a to úvazkem čtyř kuchařů či kuchařek. Pro účely správy objektu, oprav, zajištění údržby bude zajištěna pozice správce objektu. Za optimální se považuje také zaměstnat na plný úvazek jednu uklízečku.

7.4 Zajištění zdravotních služeb

Zajištění zdravotní péče v sociálních službách se musí posuzovat dle zdravotního stavu klientů, kterým je sociální služba poskytována, a to tedy ve vazbě na funkční schopnosti a také zjevné stupně disability klientů. Nastavení úrovně poskytované zdravotní péče musí být v souladu se zdravotními a sociálními potřebami klientů a mírou dostupnosti (časová, geografická) zdravotní péče a je třeba posoudit, zda je nutná stálá přítomnost zdravotnického personálu, jak uvádí Holmerová a Válková (2017). Vzhledem k přítomnosti obvodního lékaře v obci je možná smluvní domluva lékaře s vedením ústavu. V daném případě bude potřeba již do projektové dokumentace zakreslit místnost, která bude zařízena jako ordinace lékaře.

Ustanovení § 36 zákona č. 108/2006 Sb. uvádí rozsah a podmínky zabezpečení a hrazení zdravotní péče o osoby, kterým se poskytují pobytové služby v zařízeních sociálních služeb uvedených v § 34 odst. 1 písm. c) až f), upravují zvláštní právní předpisy. Ošetrovatelská a rehabilitační péče je těmto osobám poskytována především prostřednictvím zaměstnanců zařízení uvedených v předchozí větě, kteří mají odbornou způsobilost k výkonu zdravotnického povolání podle zvláštního právního předpisu. Tento zákon tedy stanovuje poskytovatelům sociálních služeb také povinnost zajištění zdravotní péče klientům, kdy v tomto konkrétním případě budou tyto výkony zajištěny návštěvou lékaře dvakrát v týdnu, kdy v zařízení pro účely ošetření bude zajištěna vhodná místnost. Současně se uzavírá smlouva o poskytování zdravotní péče ve zdravotnickém zařízení, které je v optimální dostupnosti od sídla zařízení pro seniory.

Zároveň jsou také zajištěny pravidelné ošetrovatelské činnosti (injekce, výkon při ordinačních hodinách lékaře apod.) zdravotní sestrou, s jejímž plným pracovním úvazkem je počítáno již v organizační struktuře sociálního zařízení.

Přeprava klientů v případě nutných ošetření mimo smluvní ordinační hodiny lékaře do zdravotnického zařízení bude probíhat jménem poskytovatele zdravotnických služeb, tedy jeho jménem a na jeho náklady vozidlem, které se pro účely zařízení pořizuje. Dle dohody bude přepravu provádět buďto sociální pracovník, nebo správce objektu.

7.5 Úhrada nákladů za poskytování sociální péče

Zákona č. 108/2006 Sb. stanoví, jak probíhá úhrada poskytovaných služeb.

- a) Sociální služby se poskytují osobám bez úhrady nákladů nebo za částečnou či plnou úhradu nákladů.
- b) Úhradu nákladů za poskytování sociálních služeb hradí osoba ve výši sjednané ve smlouvě uzavřené s poskytovatelem služby, tedy nově založeným ústavem.
- c) Poskytovatel sociální služby se může dohodnout na spoluúčasti na úhradě nákladů s osobou blízkou osobě, které je sociální služba poskytována. Popřípadě s jinou fyzickou osobou nebo s právnickou osobou, pokud osoba, které je sociální služba poskytována, nemá vlastní příjem nebo její příjem nepostačuje na úhradu nákladů.
- d) Příjmem osoby se pro účely úhrady rozumí příjmy podle zákona o životním a existenčním minimu, s výjimkou příspěvku.

Úhrada za péči se stanoví při poskytování dle § 73 zákona č. 108/2006 Sb. za pobytové služby, s výjimkou týdenních stacionářů ve výši přiznaného příspěvku.

Platba za fakultativní činnosti může být stanovena v plné výši nákladů na tyto služby.

Současně je nutné splnit zákonné ustanovení, že příspěvek na péči lze využívat jen pro účely, kdy je péče zajištěna osobou blízkou, asistentem sociální péče či registrovaným poskytovatelem sociálních služeb. Tímto se tedy opět dostáváme k podmínce registrace sociální služby, protože bez jejího splnění by bylo vyplácení příspěvku pozastaveno.

V případě zařízení pro seniory se stanovuje povinnost uživatelů uhradit poskytovateli plnou výši příspěvku na péči, přičemž tedy tento postup je relevantní, a současně dále povinnost hradit náklady na ubytování a také stravování – přičemž výše úhrady nákladů se stanovuje prováděcím právním předpisem, konkrétně vyhláškou č. 505/2006 Sb. Je nutno mít na paměti, že se v čase mohou měnit náklady na ubytování a stravu, a to ve vazbě na změny tržních cen.

Jestliže by tedy například došlo k zásadní změně cen potravin, muselo by se to samozřejmě odrazit do prováděných úhrad. Ostatně v tomto kontextu dochází například také k valorizaci důchodů.

Je samozřejmě možné, aby se zařízení pro seniory dohodlo na spoluúčasti při úhradě s osobami blízkými. Je zapotřebí kontrolovat, aby seniorům po úhradě nákladů zůstávalo alespoň 15 procent jejich příjmů.

V praxi to tedy bude vypadat následovně:

Senior pravděpodobně pobírá důchod (což ovšem nemusí vždy platit, může mít i jiný zdroj příjmů). Jestliže pobírá příspěvek na péči, je tento příspěvek v plném rozsahu převeden do zařízení pro seniory. Pokud jeho starobní důchod činí například 10 000 Kč, může za stravu a pobyt zaplatit maximálně 8 500 Kč, přičemž 1 500 Kč mu tedy zůstává zachováno pro vlastní potřebu.

Je zapotřebí si uvědomit, že mezi zařízením pro seniory a seniorem, kterému bude poskytována služba, dochází ke smluvnímu vztahu. Také je zapotřebí akceptovat, že i poskytování sociálních služeb podléhá v určitém slova smyslu zákonu nabídky a poptávky.

7.6 Financování projektu

Realizace projektu bude financována z rozpočtů zakladatelských obcí rovných dílem. Současně bude podána žádost o možné čerpání příspěvků a dotací, které jsou v souvislosti s poskytováním sociálních služeb nabízeny. Sdružení obcí Hornolidečska tedy již zažádalo o finanční pomoc MPSV a také Krajský úřad ve Zlíně.

Velmi aktivně budou probíhat fundraisingové aktivity. Budou osloveni donátoři, aby se svou podporou podíleli na vzniku a posléze provozu sociálního zařízení ve Valašské Polance. Pro zařízení je důležitá osobnost ředitele ústavu a to velmi zásadní, protože na jeho marketingových schopnostech bude záviset celkové úspěšné fungování organizace a také zajišťování finančních prostředků.

Pro celkové fungování zařízení je nutné, aby byly v plném rozsahu využity dostupné grantové a dotační programy a tím se dále zajistilo případné čerpání finančních prostředků z těchto zdrojů.

Jak bylo uvedeno výše, ředitel ústavu bude hlavní osobou provádějící marketingovou strategii ústavu. Ta samozřejmě souvisí také s propagací zařízení, pořádáním různých akcí, v rámci kterých se zařízení propaguje. Vhodné je například zapojení klientů do prospěšných aktivit. Například klientky zařízení mohou háčkovat či plést a vyrábět tak praktické oblečení, které bude posléze poskytováno nadaci pro odložené děti atd. Důležitý je pocit uspokojení a užitečnosti i pro samotné klienty, pokud se do podobných aktivizačních činností zapojí.

Na počátku činnosti bude zapotřebí sestavit zahajovací rozvahu s vyrovnanými aktivy (majetek ústavu) a pasivy (zdroje krytí majetku). Finanční náklady nutné k vybavení a k provozu zařízení budou známy až na základě předloženého projektu. Z něj již bude patrný

počet pokojů, sociálních zařízení, společenských místností apod., podle kterých lze dále propočítávat částky potřebné za vnitřní vybavení. Z provozních nákladů tvoří nejvyšší část osobní náklady na mzdy zaměstnanců spolu s odvody zdravotního a sociálního pojištění. Vedení ústavu tak z připraveného rozpočtu zjistí výši potřebných finančních prostředků a případnou nutnost využít financování z cizích zdrojů. Vedení bude tvořit jednou ročně rozpočet zařízení pro další rok. Dále zajistí provádění vnitřní kontroly organizace podle zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole, jejíž cílem by měla být především ochrana majetku a také dohled nad hospodařením s veřejnými prostředky. Návrh postupu vnitřního kontrolního systému zahrnuje příloha č. 3.

PŘEDPOKLÁDANÉ VSTUPNÍ NÁKLADY ÚSTAVU

Sepsání zakladatelské listiny notářem, ověření podpisů a listin, správní poplatky

Založení bankovního účtu – prvotní vklad

Pořízení nemovitosti

Úprava okolí nemovitosti

Vybavení nemovitosti potřebným zařízením

Pořízení motorového vozidla Opel Zafira z důvodu možnosti přepravy více osob

Pořízení komunikačního zařízení a IT

Pořízení bílé a černé techniky – pračky, myčky, televize, sušičky atd.

Propagace zařízení atd.

Zdravotnický materiál

Hygienické prostředky

PŘEDPOKLÁDANÉ MOŽNOSTI FINANCOVÁNÍ ÚSTAVU

Úhrady za péči od uživatelů

Příspěvky na péči

Dotace MPSV, dotace z rozpočtu kraje a obce

Úhrady od pojišťoven za poskytování zdravotních služeb v zařízení

Dary

Příjmy z případné vedlejší činnosti.

7.7 Časový harmonogram realizace

Rekonstrukce objektu je plánována na jeden kalendářní rok (tedy 12 kalendářních měsíců). Základní aktivity budou probíhat před dokončením zařízení tak, aby nedocházelo k průtahům od dokončení stavby z důvodů zajištění personálního atd.

5 měsíců před dokončením stavebních prací bude:

- do zakladatelské listiny uvedena správní rada
- jmenován ředitel (ředitel se pak již bude podílet na zajištění řádného průběhu dokončovacích prací a úprav, dále také na personálním zajištění atd.)

4 měsíce před dokončením stavebních úprav bude:

- proveden výběr zaměstnanců a osobou ředitele zajištěno personální obsazení po dohodě s valným shromážděním Sdružení obcí Hornolidečska

1 měsíc před dokončením stavebních úprav bude:

- do činnosti budou uvedeny webové stránky informující o probíhajících aktivitách a upozorňující na realizaci nové služby.

Registrace služby může probíhat po kolaudaci. Tak totiž bude možno teprve prokázat materiální a technické zázemí.

ZÁVĚR

Diplomová práce se zaměřila na sociální oblast v mikroregionu Hornolidečsko. Valašské vesnice, které toto území tvoří, jsou zatím odkázány na osobní asistenci, pečovatelské a odlehčovací služby, jež nabízí poskytovatelé ze spádových měst Vsetína a Valašských Klobouk. Vzhledem k demografickým změnám v populaci a stále se zvyšujícímu počtu osob důchodového věku je otázka sociálních zařízení stále více aktuální.

Výzkumným šetřením byl zjištěn zájem ze strany obcí o pobytové zařízení, které dosud v regionu chybí. Nabídka domovů pro seniory z mikroregionu je v současné době omezená pouze na městská zařízení a dále zařízení ve vzdálenějších obcích jiného okresu. Pokud dojde k situaci, kdy musí senior opustit svůj domov a odejít do nového prostředí mezi lidmi, které mnohdy vůbec nezná, stává se pro něj tato situace velkou psychickou i fyzickou zátěží. Realizace navrhovaného projektu v jedné z obcí Hornolidečska, která vyplynula z kvalitativního výzkumu a jež by měla podporu Krajského úřadu Zlín, bude jistě pozitivně přijata místními občany i obyvateli okolních obcí. Domov pro seniory ve Valašské Polance bude nabízet aktivity a obyčejové zvyklosti místních poměrů. Proto i adaptační proces pro nové klienty bude usnadněn bližší znalostí samotného domova, pracovníků a následného poskytnutí informací o životě v zařízení. Pobytové zařízení nabízející služby v blízkosti seniorova současného bydliště může odbourat strach z neznámého prostředí a prostorové odloučenosti od svých rodinných příslušníků.

Navržený projekt na zřízení domova pro seniory může být praktickým manuálem i pro jiné obce či dobrovolné svazky obcí k vyřešení nevyhovující sociální situace jejich stárnoucích a osamocených občanů.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BERKA, Aleš a Michal KUBĚNKA, 2015. Nestátní neziskové organizace v České republice. In: *ResearchGate* [online]. 2008-2017 researchgate.net [cit. 2017-01-30]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/44984546_Nestatni_neziskove_organizace_v_Ceske_republice

BRYSON, John M., 2011. *Strategic planning for public and nonprofit organizations: A guide to strengthening and sustaining organizational achievement*. 4th ed. San Francisco, CA: Jossey-Bass, 547 s. ISBN 9781118049938.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2016. Satelitní účet neziskových institucí. In: *Český statistický úřad: Databáze satelitních účtů neziskových organizací* [online]. Praha: ČSÚ [cit. 2017-02-01]. Dostupné z: http://apl.czso.cz/nufile/SUNI_2005_2014.pdf

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2017. Vlastní výběr [tabulka]: Počet obyvatel a index stáří k 31. 12. 2015. In: *Český statistický úřad: Veřejná databáze* [online]. [cit. 2017-03-04]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=uziv-dotaz#k=5&pvokc=100&uroven=30&w=>

ČEVELA, Rostislav et al., 2014. *Sociální gerontologie: východiska ke zdravotní politice a podpoře zdraví ve stáří*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4544-2.

HAVLÍK, Miloš a Zuzana SKŘIČKOVÁ, 2007. *Metodiky pro plánování sociálních služeb*. Praha: Centrum pro komunitní práci, 112 s. ISBN 978-80-86902-44-9.

HENDL, Jan, 2006. Kvalitativní výzkum v pedagogice. In: *Současné metodologické přístupy a strategie pedagogického výzkumu*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, s.13. Dostupné z: <http://www.kpg.zcu.cz/capv/HTML>.

HOLMEROVÁ, Iva a Monika VÁLKOVÁ, 2017. Zajištění zdravotní péče v rámci procesu transformace sociálních služeb. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky* [online]. [cit. 2017-03-17]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/11868/Methodika_k_zajisteni_zdravotni_pece.doc.pdf

IVANOVÁ, Kateřina, 2015. Metodologická východiska, typy výzkumů a etické zásady výzkumné práce v nelékařských zdravotnických oborech. In: VÉVODOVÁ, Šárka a Kateřina IVANOVÁ. *Základy metodologie výzkumu pro nelékařské zdravotnické profese* [online]. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, s. 11 - 46 [cit. 2017-02-13]. ISBN

978-80-244-4770-4. Dostupné z: http://projekt-vav-fzv.upol.cz/upload/soubory/vystupy_ka04/KA04_zaklady_metodologie_vyzkumu.pdf

JERSÁKOVÁ, Jana, *Literární rešerše* [online]. In: Přírodovědecká fakulta: Jihočeská univerzita [cit. 2017-02-16]. Dostupné z: http://kbe.prf.jcu.cz/sites/default/files/diplomky/Literarni_reserse.pdf

VÉVODOVÁ, Šárka a Kateřina IVANOVÁ. *Základy metodologie výzkumu pro nelékařské zdravotnické profese*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, s. 110 - 118. Kapitola 5. ISBN 978-80-244-4770-4. Dostupné také z: http://projekt-vav-fzv.upol.cz/upload/soubory/vystupy_ka04/KA04_zaklady_metodologie_vyzkumu.pdf

JURÍČKOVÁ, Lubica, 2015. Metodologie kvalitativního výzkumu. In: VÉVODOVÁ, Šárka a Kateřina IVANOVÁ. *Základy metodologie výzkumu pro nelékařské zdravotnické profese* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 110 - 118. Kapitola 5. [cit. 2017-02-13]. ISBN 978-80-244-4770-4. Dostupné z: http://projekt-vav-fzv.upol.cz/upload/soubory/vystupy_ka04/KA04_zaklady_metodologie_vyzkumu.pdf

KRBCOVÁ MAŠÍNOVÁ, Lenka a Michal POLESNÝ, 2008. *Deset kroků procesem komunitního plánování: metodiky pro plánování sociálních služeb*. Ústí nad Labem: Centrum komunitní práce Ústí nad Labem. ISBN 978-80-254-2800-9.

KRUNTORÁDOVÁ, Ilona, 2013. Regionální patron jako fenomén reprezentace zájmů. *Acta Politologica* [online]. Praha: Univerzita Karlova, 5(2), 161 - 177 [cit. 2017-02-13]. ISSN 1803–8220. Dostupné z: <http://acpo.vedeckecasopisy.cz/publicFiles/00466.pdf>

MALÍKOVÁ, Eva, 2011. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. Praha: Grada, 328 s. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-3148-3.

MATOUŠEK, Oldřich, 2003. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 287 s. ISBN 8071785490.

MATOUŠEK, Oldřich, 2007. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Praha: Portál, 184 s. ISBN 978-80-7367-310-9.

MATOUŠEK, Oldřich, 2008. *Metody a řízení sociální práce*. Vyd. 2. Praha: Portál, 384 s. ISBN 978-80-7367-502-8.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2006. Elektronické formuláře pro registr poskytovatelů sociálních služeb. In: *Integrovaný portál MPSV* [online]. Ministerstvo

práce a sociálních věcí [cit. 2017-04-06]. Dostupné z: <https://formulare.mpsv.cz/oksluzby-registr/cs/welcome/forms.jsp>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2014. Ustanovení k inspekcím poskytování sociálních služeb podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí: Sociální práce a sociální služby* [online]. [cit. 2017-04-06]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/2820>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2017. Sociální služby: Rozšířené vyhledávání. In: *Registr poskytovatelů sociálních služeb* [online]. [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: http://iregistr.mpsv.cz/socreg/rozsirene_hledani_sluzby.fw.do?SUBSESSION_ID=1488923371300_7

MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINA HORNOLIDEČSKA, 2015. Stanovy spolku místní akční skupina Hornolidečska, zapsaný spolek. In: *Mashornolidecska.cz: Místní akční skupina Hornolidečska* [online]. Lidečko [cit. 2017-02-25]. Dostupné z: http://www.mashornolidecska.cz/files/files/Stanovy_akt.pdf

MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINA HORNOLIDEČSKA, 2017. Projekty místní akční skupiny. In: *Mashornolidecska.cz: Místní akční skupina Hornolidečska* [online]. [cit. 2017-02-25]. Dostupné z: <http://www.mashornolidecska.cz/cz/4-projekty-mas.html>

MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINA HORNOLIDEČSKA, ZAPSANÝ SPOLEK, 2016. Strategie komunitně vedeného místního rozvoje místní akční skupiny Hornolidečska na období 2014 - 2020. In: *Mashornolidecska.cz: Místní akční skupina Hornolidečska* [online]. [cit. 2017-02-25]. Dostupné z: http://www.mashornolidecska.cz/files/files/Strategie_14_20/Strategie_MASH_2014-2020_verze_2.pdf

MOLEK, Jan, 2009. *Marketing sociálních služeb*. Praha: VÚPSV. ISBN 978-80-7416-026-4.

MONETTE, Duane R. et al., 2013. *Applied social research: a tool for the human services*. 9th ed. Belmont: Cengage Learning, 2013, 592 s. ISBN 978-1-2856-0572-8.

NADACE NEZISKOVKY.CZ, 2016. Statistika počtu nestátních neziskových organizací 2014 - 2016 [tabulka]. In: *Neziskovky.cz: Statistika počtu nestátních neziskových organizací 2014 - 2016 podle údajů Českého statistického úřadu* [online]. Praha [cit. 2017-02-09].

Dostupné z:
http://www.neziskovky.cz/data/Statistika%20po%20C4%8Dtu%20nest%C3%A1tn%C3%AADch%20neziskov%C3%BDch%20organizac%C3%AD%202014_2016_prosinec%202016txt16356.pdf

NADACE NEZISKOVKY. CZ, 2017. Statistika počtu NNO v letech 2014 až 2016 podle údajů ČSÚ. In: *Neziskovky.cz: Podáváme pomocnou ruku* [online]. Praha: Nadace Neziskovky.cz [cit. 2017-02-04]. Dostupné z:
http://www.neziskovky.cz/clanky/511_695/fakta_statistika-postu-nno/

NEVEČEŘALOVÁ, 2017. *Daň z příjmů právnických osob, účetnictví a společná ustanovení (přednáška)*. Brno: Finanční úřad pro Jihomoravský kraj [cit. 2017-03-21].

OLECKÁ, Ivana a Kateřina IVANOVÁ, 2010a. *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc. ISBN 978-80-87240-33-5. Dostupné také z:
https://www.researchgate.net/profile/Ivana_Olecka/publication/47354706_Metodologie_ve_decko-vyzkumne_cinnosti/links/581795c908aeffbed6c33ba7.pdf

OLECKÁ, Ivana a Kateřina IVANOVÁ, 2010b. Případová studie jako výzkumná metoda ve vědách o člověku. In: *Ceskakinantropologie.cz* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého [cit. 2017-02-14]. Dostupné z:
<http://ceskakinantropologie.cz/hendl/metodologie/pdfwww/oleckacasestudyclanek.pdf>

OTRUSINOVÁ, Milana a Dana KUBÍČKOVÁ, 2011. *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek: po novele zákona o účetnictví*. V Praze: C.H. Beck. C.H. Beck pro praxi. ISBN 80-740-0342-6.

PEVNÁ, Kateřina a David PETRŽELKA, 2014. *Sociální služby v České republice. Úvod do sociální pedagogiky: studijní texty pro studenty oboru sociální pedagogika* [online]. [cit. 2017-01-19]. Dostupné z:
https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/131854/Books_2010_2019_087-2014-1_8.pdf?sequence=1

PUNCH, Keith, 2008. *Úspěšný návrh výzkumu*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-468-7.

REKTOŘÍK, Jaroslav, 2007a. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 187 s. ISBN 978-80-86929-25-5.

REKTOŘÍK, Jaroslav, 2007b. Členění národního hospodářství podle Pestoffa [obrázek]. In: REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, s. 16. ISBN 978-80-86929-25-5.

SADÍLEK, Tomáš a Alexandr ASMALOVSKIJ, 2016. Současnost sociálního podnikání v České republice a na Slovensku. *Sociológia* [online]. Praha: Vysoká škola ekonomická, 48(4) [cit. 2017-02-03]. Dostupné z: <http://www.sav.sk/journals/uploads/09061230Asmalovskij%20-%20Sadilek%20-%20zalomena%20OK2.pdf>

SDRUŽENÍ OBCÍ HORNOLIDEČSKO, 2016. *Zápisy ze schůzí valného shromáždění Sdružení obcí Hornolidečsko 2015 -2016*. Valašská Polanka: Sdružení obcí Hornolidečsko.

SDRUŽENÍ OBCÍ HORNOLIDEČSKO, 2017. Realizované projekty: Projekty realizované sdružením obcí Hornolidečska. In: *Hornolidecko.cz: sdružení obcí Hornolidečsko* [online]. Nowonet media [cit. 2017-02-25]. Dostupné z: <http://www.hornolidecko.cz/cz/7-realizovane-projekty.html>

Státní politika vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 - 2020, 2015. In: *Vláda České republiky*. Praha: Úřad vlády České republiky, s. 91. Dostupné také z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/dokumenty/statni-politika-vuci-nno-na-leta-2015---2020-133505/>

SYNEK, Miloslav, 2006. *Podniková ekonomika*. 4., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 473 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-717-9892-4.

ŠEDIVÝ, Marek a Olga MEDLÍKOVÁ, 2011. *Úspěšná nezisková organizace*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 155 s. Management (Grada). ISBN 978-80-247-4041-6.

ŠETEK, Jaroslav, 2015. Aktivní služba ve veřejném sektoru. *MARATHON* [online]. Praha: Radim Valenčík, 5(132), s. 3 - 12 [cit. 2017-01-30]. ISSN 1211-8591. Dostupné z: <http://valencik.cz/marathon/doc/Mar1505.pdf>

ŠKARABELOVÁ, Simona, 2005. *Definice neziskového sektoru: sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 55 s. ISBN 80-239-4057-0.

ŠKARABELOVÁ, Simona, 2007. *Marketing ve veřejném sektoru* [online]. In: Brno: Ekonomicko-správní fakulta Masarykova univerzita [cit. 2017-04-06]. Dostupné z:

https://is.muni.cz/el/1456/jaro2005/PVMAVS/um/Prezentace_MAVS_uvod_mag.navazuji_ci.pdf

ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ, 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.

ÚSTAV ZDRAVOTNICKÝCH INFORMACÍ A STATISTIKY ČR, 2017. Seznam zdravotnických zařízení: Vyhledávání zdravotnických zařízení. In: *Národní registr poskytovatelů zdravotních služeb: veřejná část* [online]. [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <https://eregpublicsecure.ksrzis.cz/Registr/NRPZS/ZdravotnickeZarizeni>

VÉVODOVÁ, Šárka a Kateřina IVANOVÁ, 2015. *Základy metodologie výzkumu pro nelékařské zdravotnické profese*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 212 s. ISBN 9788024447704. Dostupné také z: http://projekt-vav-fzv.upol.cz/upload/soubory/vystupy_ka04/KA04_zaklady_metodologie_vyzkumu.pdf

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, 2013. *Jednání Rady pro seniory a stárnutí populace* [online]. In:[cit. 2017-04-06]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=106412&tmplid=50>

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, 2015a. Státní politika vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 - 2020. In: *Vláda České republiky* [online]. Praha: Vláda České republiky [cit. 2017-02-09]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/dokumenty/statni-politika-vuci-nno-na-leta-2015---2020-133505/>

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, 2015b. Typologie nestátních neziskových organizací v České republice podle funkcí [tabulka]. In: *VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY: Státní politika vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 - 2020* [online]. Praha, s. 10 [cit. 2017-02-09]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/dokumenty/statni-politika-vuci-nno-na-leta-2015---2020-133505/>

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, 2016. Legislativní rada vlády doporučila vládě neschválit návrh zákona o statusu veřejné prospěšnosti: Tiskové zprávy. In: *VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY* [online]. Praha: Vláda ČR [cit. 2017-02-01]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/pri-uradu-vlady/jan_chvojka/aktualne/legislativni-rada-vlady-doporucila-vlade-neschvalit-navrh-zakona-o-statusu-verejne-prospesnosti-151452/

Vyhláška č. 505/2006 Sb. ze dne 15. listopadu 2006, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2017-02-04]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-505>

Zákon č. 108/2006 Sb. ze dne 14. března 2006 o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů., In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2017-01-30]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

Zákon č. 128/2000 Sb. ze dne 12. dubna 2000 o obcích, ©2017. In: *Ministerstvo vnitra České republiky: eGovernment* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2017-03-11]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=128/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Zákon č. 3/2002 Sb. ze dne 27. listopadu 2001 o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), In: *Portál veřejné správy* [online]. [cit. 2017-02-04]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=52309&nr=3~2F2002&rpp=50#local-content>

Zákon č. 320/2001 Sb. ze dne 9. srpna 2001 o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), In: *Portál veřejné správy* [online]. [cit. 2017-04-06]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=51644&nr=320~2F2001&rpp=15#local-content>

Zákon č. 372/2011 Sb. ze dne 6. listopadu 2011 o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), In: *Portál veřejné správy: Na úřad přes internet* [online]. [cit. 2017-04-06]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=75500&nr=372~2F2011&rpp=50#local-content>

Zákon č. 500/2004 Sb. ze dne 24. června 2004 správní řád, In: *Portál veřejné správy* [online]. [cit. 2017-02-04]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=58370&fulltext=spr~C3~A1vn~C3~AD~20~C5~99~C3~A1d&rpp=50#local-content>

Zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 3. února 2012 občanský zákoník, In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2017-02-01]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/historie>

ZLÍNSKÝ KRAJ, 2015. Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve Zlínském kraji pro období 2016 - 2018. In: *Zlínský kraj* [online]. Zlín: Krajský úřad Zlínského kraje [cit. 2017-02-09]. Dostupné z: <https://www.kr-zlinsky.cz/souvisejici-dokumenty-strednedobeho-planu-rozvoje-socialnich-sluzeb-2016-2018-cl-3630.html>

ZLÍNSKÝ KRAJ, 2016. Akční plán rozvoje sociálních služeb ve Zlínském kraji pro rok 2017: Prováděcí část Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb ve Zlínském kraji pro období 2016 - 2018. In: *Zlínský kraj* [online]. Zlín: Krajský úřad Zlínského kraje [cit. 2017-03-04]. Dostupné z: <https://www.kr-zlinsky.cz/akcni-plan-rozvoje-socialnich-sluzeb-ve-zlinskem-kraji-pro-rok-2017-cl-3568.html>

ZLÍNSKÝ KRAJ, 2017. Mapa poskytovaných služeb: Domovy pro seniory § 49. In: *Katalog sociálních služeb ve Zlínském kraji* [online]. [cit. 2017-03-05]. Dostupné z: <http://www.socialnisluzbyzk.cz/mapa/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

a.s.	akciová společnost
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
MAS Hornolidečska	Místní akční skupina Hornolidečska, z.s.
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky
NH	Národní hospodářství
NNO	Nestátní neziskové organizace
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník (Nový občanský zákoník)
RVNNO	Rada vlády pro nestátní neziskové organizace
s. r. o.	společnost s ručením omezeným
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats
ÚSC	územně samosprávný celek/samosprávné celky
Zákon č. 108/2006 Sb.	Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Členění národního hospodářství podle Pestoffa.....	29
Obrázek 2: Mapa místní akční skupiny a sdružení obcí Hornolidečska.....	49
Obrázek 3: Fáze kvalitativního výzkumného procesu.....	62
Obrázek 4: Poskytovatelé sociálních služeb v mikroregionu Hornolidečsko.....	65

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Typologie nestátních neziskových organizací v České republice podle funkcí.....	39
Tabulka 2: Statistika počtu nestátních neziskových organizací 2014 - 2016	45
Tabulka 3: Počet obyvatel a index stáří k 31. 12. 2015	53
Tabulka 4: Počet zdravotnických zařízení v mikroregionu Hornolidečsko.....	64
Tabulka 5: Věcná opatření	69

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Volný přepis rozhovoru s panem Ing. Ryzou, starostou obce Lidečko

Příloha P II: Domovy pro seniory v okolí mikroregionu Hornolidečsko

Příloha P III: Návrh vnitřního kontrolního systému Domova pro seniory Valašsko

PŘÍLOHA P I: VOLNÝ PŘEPIS ROZHOVORU S PANEM ING. RYZOU, STAROSTOU OBCE LIDEČKO

JAKÝM ZPŮSOBEM JSOU ZAJIŠŤOVÁNY V OBCI SOCIÁLNÍ SLUŽBY PRO MÍSTNÍ OBČANY? JSOU DOSTATEČNÉ, NEBO MUSÍ DOJÍZDĚT DO JINÉHO OKRESU?

Pro místní spoluobčany zajišťují v současné době sociální služby dvě organizace, a to formou terénních služeb. To znamená, že dojíždí za občany charita Valašské Klobouky a Letokruhy ze Vsetína.

TAKŽE JSOU DOSTATEČNĚ ZAJIŠTĚNÉ?

Nikdo nemusí dojíždět do jiného okresu. Kdo může, tak si tyto terénní služby zajistí sám, nebo mu pomůže rodina a ta se také mnohdy do pomoci zapojí. Sociální služba provádí základní úkony. My jako obec přispíváme formou příspěvku, pokud si o něj občan požádá. To znamená, že Letokruhy si podaly žádost, tak jsme chtěli vědět, kolika lidem službu poskytují. Sociální pracovníci z Letokruhů dochází k pěti našim občanům. Tato služba je specifická v tom, že člověk může zůstat doma. Avšak pokud má dotyčný neschopnost třetího nebo čtvrtého stupně, tak je v podstatě nemohoucí a jeho stav vyžaduje neustálou péči. Pokud má nemocný rodinu, řeší si to vesměs tak, že někdo zůstane doma a stará se o něj. V tom případě si najímají tyto služby třeba na dopoledne, kdy sociální pracovníci přijedou do rodiny a vypomůžou např. s koupelí, nebo s tím, co konkrétní stav vyžaduje. Na tyto služby přispívá stát. Samozřejmě organizacím se tímto příspěvkem nepokryjí všechny náklady. Část služby platí klient, na část přispívá stát prostřednictvím krajských úřadů. Organizace si dále shánějí finanční prostředky formou dotací od obcí, především ve městech jsou k dispozici sponzorské dary od podnikatelů. Prostě hledají finanční prostředky v nejširším kontextu, aby získaly co nejvíce peněz na svůj chod.

CO ZDRAVOTNÍ SLUŽBY PRO STARŠÍ, OSAMOCENÉ OSOBY?

Tak to je trošku komplikované v tom smyslu, že i proto vlastně vznikla ta myšlenka o domu sociálních služeb. Skutečně se může stát, že dotyčný nikoho nemá, nebo jeho děti jsou ve světě a starší člověk nechce opustit svoji lokalitu. U nás na Hornolidečsku není takové zařízení, a proto myšlenka o domu sociálních služeb byla velmi intenzivní v tom smyslu, aby něco takového bylo primárně tady u nás pro lidi ze zdejšího regionu. Bylo by to pro lidi, kteří skutečně potřebují tuto trvalou službu a potřebují i dozor, protože bohužel nej-

bližší rodina nezvládne sama poskytovat tuto péči. Pokud mohu hovořit za sebe, mně se líbí terénní služba. Důvodem je to, že nemocný či nemohoucí člověk zůstane doma ve svém prostředí a hlavně se svými lidmi. Prostě je doma. V případě, že je převezen do vzdálených pobytových zařízení, stává se to pro něho velkou změnou. V pokročilém věku si lidé na změny těžko přivyknou, a to je pro ně velmi těžké. Za sebe tedy opět říkám, že nejlepší je terénní služba v kombinaci s rodinou. Tato kombinace je ideální, protože i rodina si potřebuje odpočinout. I myšlenka denních stacionářů, kam odvezou své starší rodiče, není špatná. Jedná se ale o osoby, které se o sebe ještě dokážou postarat. U tzv. ležáků, je potřeba péče téměř nonstop.

VÍTE, KOLIK A KTERÉ POBYTOVÉ ZAŘÍZENÍ JSOU VYUŽÍVÁNA V OKOLÍ?

My víme, že ve Valašské Polance (denní stacionář) této služby nevyužívá z našich spoluobčanů nikdo. I když je to blízko. Co se týká pobytových zařízení a počtu našich občanů v nich, víme o domově v Nedašově – Naděje, tam jsme měli tři občany, teď tam máme jednoho našeho bývalého občana. Občan, který se přestěhuje do domova pro seniory, změní místo svého trvalého bydliště a přestane být tedy občanem Lidečka. Poskytovatelé hledají finanční prostředky všude, obrací se tedy i na obce, odkud jejich nový klient přichází. My třeba každoročně přispíváme alespoň malou sumou do domova pro seniory v Nedašově.

FINANCOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB MIKROREGIONEM

Podle posledních informací budeme sociální dům (domov pro seniory) budovat společně jako Hornolidečsko a pak tuto budovu pronajmeme poskytovateli sociálních služeb. Stále se řeší okolnosti. Současný stav (listopad 2016, pozn. autorky) je ten, že my jako mikroregion Hornolidečsko zrekonstruujeme budovu bývalé školky. Z 15 obcí v mikroregionu souhlasí s projektem 8 obcí, mezi nimi i Lidečko tzn., že přispíváme na realizační věci, žádosti apod. Pokud by se stalo, že s projektem bude souhlasit méně než 8 obcí z Hornolidečska, projekt by neprošel hlasováním. Obcí je tedy dostatečný počet. Nyní se chystají právní smlouvy. Každá obec přispívá podle počtu obyvatel, tedy i vlastnictví investice nebude stejné. Procentuálně tedy nebude vlastnictví stejné pro každou obec, která s projektem souhlasí a finančně ho podporuje, ale podíl bude závislý na počtu obyvatel. Právní podmínky se stále doladují. Předběžný plán je ten, že až se dům postaví, bude se hledat provozovatel služeb přes výběrové řízení. My víme, že domy se sociálními službami nejsou plně soběstačné. Tím, že se počítá ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb

Zlínského kraje s dvaceti lůžky v našem mikroregionu, bude asi velká pravděpodobnost, že poskytovatel získá na základě své žádosti finanční prostředky (dotace) na provoz z rozpočtu Zlínského kraje. Poskytovatel dostane dále peníze od klientů. Tam je ale organizace omezena zákonem, kdy klientovi musí zůstat nějaká finanční částka ze starobního důchodu na vlastní potřeby. Pak zůstane balík peněz, které poskytovateli k fungování provozu chybí. Prozatím obce na Hornolidečsku počítají s tím, že v případě ztráty v určité výši budou zafinancovávat provoz následovně. Obce, jejíž občané budou tyto služby využívat, zaplatí celkově 50% z chybějících peněz na provoz a další zbývající ztráta se rozpočítá mezi všech 15 obcí mikroregionu. To je pouze návrh.

Vedení Hornolidečska chtělo nejdříve žádat peníze na projekt z IROPU, tam je ale velký problém tento projekt zařadit. Nakonec se žádají peníze přímo ze státního rozpočtu, tedy konkrétně od Ministerstva práce a sociálních věcí. Po dohodě se zástupci ministerstva bylo doporučeno navýšit počet lůžek z požadovaných 20 na 25. Podle jejich zkušeností je 20 lůžek v pobytovém zařízení určitě ztrátových a při počtu 25 lůžek už je provoz méně finančně náročný. Nyní tedy vedení Hornolidečska jedná se zástupci Zlínského kraje (s hejtmánem a novou radní) a projednává navýšení počtu lůžek na území Hornolidečska a provedení změny ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb Zlínského kraje. Potenciální poskytovatel by získal od kraje dotaci na počet lůžek, který je vedený v plánu kraje. Proplatili by mu 20 lůžek, ale pokud by provozoval 25 (méně ztrátových, ale neodsouhlasených Zlínským krajem) bohužel tím by mu lůžka navíc nikdo neakceptoval a tedy neproplatil. Dřív to bývalo tak, že poskytovatel si žádal peníze přímo od ministerstva. Ministerstvo práce a sociálních věcí to převedlo na kraje. Teď vlastně organizace (poskytovatelé) žádají kraj a kraj poté žádá finanční prostředky od ministerstva. Kraj se nyní stává zásadním hráčem v této věci. Hornolidečsko proto žádá Zlínský kraj o navýšení plánovaných lůžek pro tento region a dále má požadavek týkající se výše dotace na realizaci, aby byla více než 85%. S touto podmínkou ohledně výše dotace se i obec Lidečko zapojila do realizace projektu, protože se bude možná jednat o projekt za 60 miliónů Kč. A pokud se financování rozpočítá podle počtu obyvatel, byla by to pro naši nejpočetnější obec z mikroregionu velká finanční zátěž.

JAK VIDÍTE BUDOUCÍ FINANCOVÁNÍ SAMOTNÉHO PROVOZU?

Zatím je to tak, že příspěvek na činnost sociálních služeb je dobrovolný. Není to tak, jak samy organizace říkají, obce mají přispívat. Zde je to trošku rozporuplné, protože zákon o obcích říká, že obec má určitou formou poskytovatele podporovat, ale neříká jak konkré-

ně. Původně v Ústavě bylo, že o seniory a přestárlé lidi se postará stát. Stát tuto povinnost později přesunul na kraj. Kraj pomaličku některé věci předává obcím. Celá situace je složitá, každopádně to vždycky bude na rozhodnutí zastupitelstva. Jestliže naše obec půjde do projektu a budeme i jeho vlastníkem, tzn. že obec Lidečko bude mít nějaký podíl skrze smlouvy v rámci Hornolidečska, pak budeme z tohoto pohledu víc vázáni podporovat daného poskytovatele. Zastupitelstvo pak bude mít na tuto stavbu jiný pohled. Dnes máme rozptýl našich příspěvků na sociální oblast kolem 50 000 Kč. Ale v tom je zahrnuto všechno, tedy nemocnice ve Vsetíně, nemocnice ve Vizovicích, Letokruhy o.p.s., taky finanční prostředky pro nějaké sociálně slabé občany. Například Valašská Polanka platí na denní stacionář 60 000 Kč nebo 80 000 Kč ročně, což je už dost peněz. Samozřejmě v něm pak mají umístěny své občany a pro tu obec je stacionář přínosem, už jen co se týká pracovních míst.

Sociální oblast začíná být velkým tématem, Dříve bývalo běžné, že některé z dětí zůstalo doma a postaralo se o rodiče. Dnes už to tak většinou nefunguje, mladí se stěhují za prací i do zahraničí. Do určité doby jsou staří lidé schopni se postarat o sebe a dům. Avšak přijde čas, kdy na vše přestanou stačit síly a finance a začnou řešit novou situaci. V kontextu tohoto tématu musím podotknout, že naše obec musí dát do pořádku „Juráňův barák“. Po domluvě s arcibiskupstvím ho máme v nájmu na 30 let. Pokud ho zrekonstruujeme, vzniknou zde tři bezbariérové byty primárně pro seniory, kteří jsou schopni se o sebe postarat. Tyto byty by zde byly pro případ, kdy starý člověk nechce opustit svoji obec, i když má možnost přestěhovat se ke svému dítěti, které by se o něj postaralo, nebo je pro něj vlastní dům příliš velký.

JAKÉ JSOU PODMÍNKY OBCE LIDEČKA PRO VSTUP DO PROJEKTU?

Podmínky jsme si stanovili a přednesli na zastupitelstvu. Zastupitelstvo je schválilo s tím, že do projektu půjdeme za předpokladu, že dotace budou přesahovat 85%. Proti projektu jsme neměli moc výhrad, jen jsme si velmi přáli, aby se tento dům postavil v naší obci. Bohužel my takovou lokalitu nemáme k dispozici. Uvědomujeme si, že nejvýhodnější pozice je někde v centru obce, v blízkosti obchodu, kostela. Proto jsme tuto stavbu svým hlasem podpořili a názor nadále neměnili. Jedna z obcí svůj názor přehodnotila, bohužel pro projekt bylo nakonec sedm obcí místo osmi. My jsme potřebovali hlas většiny, tedy všech osmi obcí. Každý ze zastupitelů se na tento projekt dívá po svém. Mnozí uvažují nad tím, jestli vůbec bude potřeba někoho z naší obce do tohoto domu umístit. Ale výhledově, třeba za 5 či 10 let, budeme jistě tyto služby potřebovat. Pokud zde toto zařízení k dispozici ne-

bude, nastane velký problém. Jistě bude tento dům pro naši lokalitu přínosem. Pokud se na jeho případné ztrátovosti bude podílet všech 15 obcí, tak to nevidím jako velký problém.

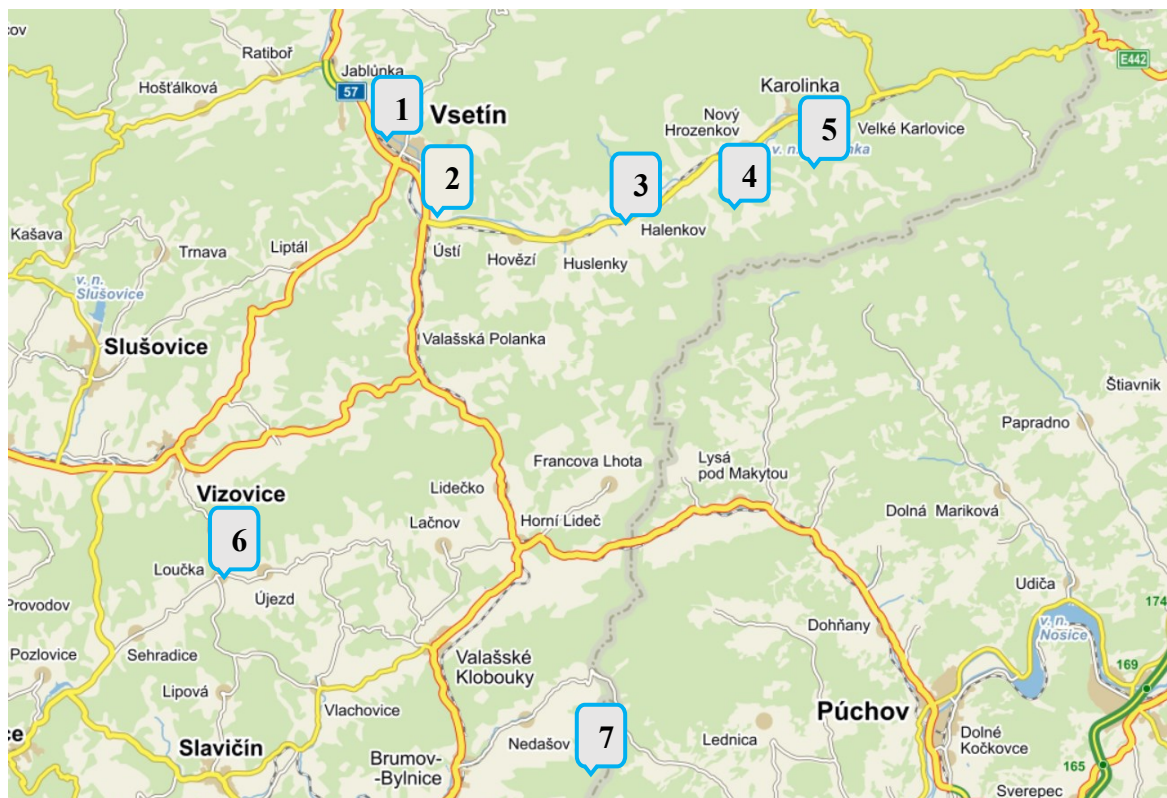
BUDE MÍT VÍC OBCÍ ZÁJEM O REALIZACI PROJEKTU?

Starostům, kteří do tohoto projektu zapojeni nejsou, jsem navrhoval, aby svoji účast ještě zvážili. Dům pro seniory bude sloužit celému mikroregionu, takže o případný příspěvek budou osloveny i ty obce, které do projektu přímo zapojeny nejsou. Může se stát, že se tak ještě přidají i další obce. Doplatily by zpětně to, co my jsme už platili, a nám by se tak nějaká částka vrátila.

Na závěr bych ještě dodal, že se mi líbí, jak to třeba řeší v zahraničí. Pokud se totiž stane situace, že starý člověk vlastní dům a jeho děti se o něj nejsou schopny postarat, tak stát umí dům využít pro sociální služby. I to je řešení, ale pro nás zatím velmi vzdálené.

PŘÍLOHA P II: DOMOVY PRO SENIORY V OKOLÍ MIKROREGIONU HORNOLIDEČSKO

Mapa poskytovaných sociálních služeb: Domovy pro seniory zřízených dle zákona č. 108/2006 Sb. § 49, Zdroj: Zlínský kraj, 2017, vlastní zpracování



Legenda:

- 1 Domov pro seniory Jasenka – Vsetín, Sociální služby Vsetín, příspěvková organizace
- 2 Domov Harmonie, Diakonie ČCE – Středisko Vsetín
- 3 Domov pro seniory – Dům pokojného stáří, charita sv. Rodiny Nový Hrozenkov
- 4 Domov pro seniory – Dům pokojného stáří, charita sv. Rodiny Nový Hrozenkov
- 5 Domov pro seniory Karolinka, Sociální služby Vsetín, příspěvková organizace
- 6 Domov pro seniory Loučka, příspěvková organizace
- 7 Dům pokojného stáří Nedašov, domov pro seniory NADĚJE, pobočka Nedašov

PŘÍLOHA P III: NÁVRH VNITŘNÍHO KONTROLNÍHO SYSTÉMU DOMOVA PRO SENIORY VALAŠSKO

Zavedení, udržování a prověřování účinnosti vnitřního kontrolního systému na základě zákona č. 320/2001 o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole).

a) Povinnosti správní rady ústavu

Správní rada ústavu je v rámci své odpovědnosti povinna zavést a udržovat vnitřní kontrolní systém:

- který vytváří podmínky pro hospodárný, efektivní a účelný provoz ústavu,
- je způsobilý včas zjišťovat, vyhodnocovat a minimalizovat provozní, finanční, právní a jiná rizika vznikající v souvislosti s plněním schválených záměrů a cílů ústavu,
- zahrnuje postupy pro včasné podávání informací poskytovateli dotace popř. vlastníkovvi nemovitosti o výskytu závažných nedostatků a o přijímaných a plněných opatřeních k jejich nápravě.

Ke splnění výše uvedených povinností správní rada ústavu vymezí organizační zajištění finanční kontroly.

Odpovědnost za organizování, řízení a zajištění přiměřenosti a účinnosti finanční kontroly mají správní rada, ředitel a hlavní účetní v rámci svých řídicích pravomocí. Při zavádění a řízení finanční kontroly v ústavu vychází vedení z mezinárodně uznávaných standardů, přičemž jsou povinni zejména.

1. Organizovat finanční kontrolu tak, aby byla zajištěna přiměřená jistota, že tato kontrola podává včasné a spolehlivé informace o hospodaření, které jsou podkladem pro zajištění účinného řízení výkonu zapsaného ústavu při plnění schválených záměrů a cílů.
2. Dbát, aby finanční kontrolu vykonávali zaměstnanci s kvalifikačními předpoklady, kteří jsou zároveň bezúhonní a u nichž nehrozí střet zájmů podle zvláštních právních předpisů. Za bezúhonného se považuje zaměstnanec, který nebyl pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin, pro nedbalostní trestný čin majetkové povahy, pokud odsouzení nebylo zahlazeno nebo pokud se podle zvláštního právního předpisu na pachatele nehledí, jakoby nebyl odsouzen.

3. Zajistit, aby byly vyloučeny nežádoucí zásahy směřující k ovlivnění zaměstnanců vykonávajících finanční kontrolu; zaměstnanci nesmí být vydán pokyn, který by ohrozil nebo znemožnil objektivní výkon finanční kontroly; pokud byl takový pokyn vydán, zaměstnanec se jím nesmí řídit.
4. Určit konkrétní cíle finanční kontroly podle charakteru zajišťovaných úkolů veřejné správy a v souladu s jejími hlavními cíli, kterými je prověřovat:
 - dodržování právních předpisů a opatření přijatých správní radou v mezích těchto předpisů při hospodaření s veřejnými prostředky k zajištění stanovených úkolů těmito orgány,
 - zajištění ochrany veřejných prostředků proti rizikům, nesrovnalostem nebo jiným nedostatkům způsobeným zejména porušením právních předpisů, neekonomickým, neúčelným a neefektivním nakládáním s veřejnými prostředky nebo trestnou činností,
 - včasné a spolehlivé informování správní rady o nakládání s veřejnými prostředky, o prováděných operacích, o jejich průkazném účetním zpracování za účelem účinného usměrňování činnosti vedení ústavu v souladu se stanovenými úkoly,
 - hospodárný, efektivní a účelný výkon zapsaného ústavu.

Pokud nejsou kritéria stanovená v posledním bodě pro hodnocení hledisek právními předpisy, technickými nebo jinými normami, musí být předem stanovena vedením ústavu, a to na základě objektivně zjištěných skutečností.

5. sledovat a vyhodnocovat výsledky finanční kontroly a při zjištění nedostatků neprodleně přijímat konkrétní opatření k nápravě, jakož i systémová opatření, která mají za cíl předcházet a včas odhalovat nesprávné operace a jejich příčiny.

Ke splnění výše uvedených povinností správní rada vymezí postavení a působnost ředitele a hlavní účetní, aby zajistili fungování řídicí kontroly. K tomu zejména stanoví rozsah odpovídajících pravomocí a odpovědností vedoucích zaměstnanců při nakládání s veřejnými prostředky, včetně úplného a přesného vymezení povinností ve vztahu k jimi plněným úkolům:

- zajistí oddělení pravomocí a odpovědností při přípravě, schvalování, provádění a kontrole operací, zejména ve vztahu k výběrovým řízením, uzavírání smluv, vzniku závazků, platbám a vymáhání pohledávek,

- zajistí, aby o všech operacích a kontrolách byl proveden záznam a vedena příslušná dokumentace,
- přijme veškerá nezbytná opatření k ochraně veřejných prostředků,
- zajistí hospodárné, efektivní a účelné využívání veřejných prostředků v souladu se zásadami spolehlivého řízení
- ředitel ústavu sleduje a zajišťuje plnění rozhodujících úkolů k dosažení schválených záměrů a cílů

Právnícké osoby, které hospodaří s veřejnými prostředky, předkládají roční zprávy o výsledcích finančních kontrol příslušnému správci dotačních prostředků, tedy krajům či obecním úřadům. V případě závažných zjištění z vykonaných finančních kontrol informuje ředitel ústavu kontrolní orgány kraje nejpozději do 1 měsíce od ukončení finanční kontroly. Za závažné se považuje.

1. Zjištění, na jehož základě kontrolní orgán oznámil podle zvláštního právního předpisu státnímu zástupci nebo policejním orgánům skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin.
2. Zjištění neoprávněného použití, zadržení, ztráty nebo poškození veřejných prostředků v hodnotě přesahující 300 000 Kč.

b) Řídící kontrola

1. Předběžná kontrola

Predběžnou kontrolu plánovaných a připravovaných operací provádí ředitel ústavu na základě zákona č. 320/2001 § 26 odst. 3 o sloučení funkcí z důvodu nízkého počtu zaměstnanců.

2. Průběžná a následná kontrola

Uvnitř ústavu zajišťuje průběžnou a následnou kontrolu hlavní účetní popřípadě ředitel, kteří zajišťují přímé uskutečňování operací při hospodaření s veřejnými prostředky (dotačními).

Pro zaměření průběžné a následné kontroly se zjišťuje, zda:

- se dodržují stanovené podmínky a postupy při uskutečňování, vypořádání a vyúčtování schválených operací,

- přizpůsobují uskutečňování operací při změnách ekonomických, právních, provozních a jiných podmínek novým rizikům,
- se provádějí včas a přesně zápisy o uskutečňovaných operacích a zavedených evidencích a automatizovaných informačních systémech, a zda zajišťují včasnou přípravu stanovených finančních, účetních a jiných výkazů, hlášení a zpráv.

Při průběžné a následné kontrole vykonávané po vyúčtování operací určený pracovník prověří, zkoumá a vyhodnocuje u vybraného vzorku těchto operací zejména, zda:

- údaje o hospodaření s veřejnými prostředky věrně zobrazují zdroje, stav a pohyb veřejných prostředků, a zda tyto údaje odpovídají skutečným rozhodným pro uskutečnění veřejných příjmů, výdajů a nakládání s veřejnými prostředky,
- přezkoumávané operace jsou v souladu s právními předpisy, schválenými rozpočty, programy, projekty, uzavřenými smlouvami nebo jinými rozhodnutími přijatými v rámci řízení a splňují kritéria hospodárnosti, účelnosti a efektivnosti,
- opatření přijatá vedením ústavu včetně opatření k odstranění, zmírnění nebo předcházení rizik jsou kontrolovanými osobami plněna.

Pro výkon vnitřní finanční kontroly se uplatní zejména tyto kontrolní postupy.

1. Operační postupy, které zajišťují úplný a přesný průběh operací až do jejich konečného vypořádání a vyúčtování a které zahrnují i kontrolní techniky při prověřování jejich dokumentace a sestavování účetních, jiných finančních a statistických výkazů, hlášení a zpráv.
2. Hodnotící postupy, které zajišťují posouzení údajů o provedených operacích ukládaných v zavedených informačních systémech a obsažených v účetních, jiných finančních a statistických výkazech, hlášeních a zprávách, dále jejich porovnání se schválenými rozpočty a vyhodnocení jejich důsledků na celkové hospodaření.
3. Revizní postupy, které zajišťují prověření správnosti vybraných operací, jakož i revizní postupy k funkčně a organizačně nezávislému vyhodnocování přiměřenosti a účinnosti finančních kontrol zavedených v rámci systému řízení.

Zjistí-li ředitel či hlavní účetní při výkonu průběžné a následné kontroly, že s veřejnými prostředky je nakládáno neekonomicky, neefektivně a neúčelně nebo v rozporu s právními předpisy, oznámí své zjištění správní radě ústavu, která je povinna přijmout opatření k nápravě zjištěných nedostatků a opatření k zabezpečení řádného výkonu této kontroly.